

utopia

REVISTĂ DE
ATITUDINE,
POLEMICĂ
ȘI IDEI

apare în gori
NUMĂRUL

8

APRILIE 2017

utopia nu este un loc. utopia este un drum.
de ce utopia?
probabil încercarea de a ieși din... cerc.
ce este cercul?
ce a devenit? ce a mai rămas din cerc?
vom descoperi împreună.

utopia

ISSN 2247 - 1626

An VII ▪ Nr. 8 ▪ Aprilie 2017 ▪ ediție nouă

REDACTORI – COORDONATORI/

Daniel Murărița / Liceul Energetic Târgu Jiu

Elena Găvan / Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu

Valeria Roșca / Colegiul „Gheorghe Tătărescu” Rovinari

REDACTORI/

Lavinia Buleac, 10G – Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu

Adrian-Vladimir Costea, masterand – Facultatea de Științe Politice, Univ. Buc.

Andrei Șchiopu, 11E – Colegiul Național „Mihai Eminescu” Petroșani

Dana Ștefania Brașoavă, Anul II – Facultatea de Litere București

Marinela Pîrvulescu – Colegiul Național „Ecaterina Teodoroiu” Târgu Jiu

Ruxandra Raluca Roșca, 9A – Colegiul „Gheorghe Tătărescu” Rovinari

Maria Șchiopu – Colegiul Economic „Hermes” Petroșani

COPERTA/

Fotografie: Cuibul – Liviu Nanu, Roșiorii de Vede

CONTACT/

murarita.daniel@gmail.com

elenagavan@yahoo.com

PUBLICAȚIE EDITATĂ CU AVIZUL ISJ GORJ

NR. 3825 /29.04.2011

Potrivit art. 206 CP,
responsabilitatea pentru
textele publicate revine
în exclusivitate autorilor.

ACEST NUMĂR APARE CU SPRIJINUL

ASOCIAȚIEI CULTURALE SEMN – TÂRGU JIU

TIPARUL

PIM – IAȘI

www.pimcopy.ro

© UTOPIA

WWW.REVISTAUTOPIAGJ.WORDPRESS.COM

POVESTEA UNEI JUMĂTĂȚI PORTOCALII

Maria-Lavinia Buleac, 10G,
Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu

Și mi s-a crăpat sensibilitatea și prin crăpăturile ei intrară mai adineauri demoni. Dar nu știi ei că mintea mea este învelită și apărută de buline greu alienabile. Și precizez ca pretext formal că văd acum o viclenie luciferică și o privire încântătoare, dar golașă în comparație cu vechia ei înfățișare când mă uit spre oglinda zgâriată.

Și mai contează cine sunt azi, nu mâine, nu ieri. Că mă pot schimba intrând în tandem cu dansul suav al picăturilor interzise dintr-un vin mai mult decât mitologic și atemporal, servit lângă salata de gânduri greu inteligibilă, din care se poate extrage o singură rădăcină reală și pozitivă, dar în care nu mă regăsesc, deoarece este de o speță ridicolă.

Deoarece *Ego sum qui sum*¹, și nimic mai mult azi. Dar picăturile sunt pornite să curme măreția cortinei din fața oglinzii în care mă privesc cu uimire inexplicabilă.

Iar privirea îmi alunecă printre rânduri, înspre cuvinte, dinspre personalitatea bine conturată de toate formele existențiale și echidistante pentru alte priviri. Dar între ele nu se pot zări, pentru că fac parte din cu totul alte lumi, iar dialogul este blocat de tupeul impertinent al realului omenesc, de care se lovesc ca de un zid.

Dar să nu ne îndepărtăm de cursul cronologic și normal al poveștii, enunțat din titlu, care deja intrigă la puțină acțiune, astfel propun să ne continuăm drumul pe axa temporală și bucla formată de ideile colorate strident.

Și mai zăresc la orizont, aparent, o ciupercă de fum roșie tăiată de un fulger auriu cu o acuratețe greu descriptibilă. Nemilos, tiranic. Cu care nu se acordă și nu concordă. În schimb nu mai observ *linia de finnish* – acum suntem atemporal, adică eu, eu de ieri, eu din orice univers aleatoriu

---

¹ Sunt cine sunt

și simetric care gravitează în jurul Soarelui cu miez dulceag, dar care conferă dependență ciudată și îmbietoare.

Mai intră și zâne din fericire prin acele crăpături. Trei zâne: una roșie, una albastră și una galbenă, care își aduc în coșulețe anumite daruri abstracte minților geniale, sau eventual slabe, trăiască deci *Aurea mediocritas*²!

Și au pe aripi lipite niște corzi rupte dintr-o harpă elenistă, din sânul Herrei de pe muntele Olimp. Dar nu-mi priesc, căci se trezește lupul din mine, și considerând că *Homo homini lupus*³ est are o "oarecare" valoare de adevăr incontestabil și valid, consecințele vizitei celor trei ar putea fi catastrofale pentru omenire și astfel atentând la siguranța zeităților de o falsitate provocatoare, ar putea fi pornit un război rece și formal între taberele lui X și Y, prietenii noștri care se semnează anonimi, ca întotdeauna (azi).

Și nu îmi mai ajunge hârtia să transcriu tot ce gândesc, așa că devin una cu natura și încerc să mă amestec și să mă uniformizez cu aceasta într-o sferă imperfectă, originală și veritabilă. Pentru că ideile abundă și se ridică spre cer, iar când mă arunc după ele ca să le prind, prind și eu aripi cu ele laolaltă, iar pe alături mă dizolvă apa dublată de notele muzicale care nu au armonie – o apă eu și o apă ele, iar cum o împart nu mai este treaba mea, *Dați-i Caesarului ce-i al Caesarului!* Și lăsați-le în pace deplină, eminesciană.

*Ignoti nulla cupido*⁴ așa că prefer să nu știe de cine mă ascund în această pajiște săracă de viețuitoare de sine deplasabile sau nu, deci opresc cheia Sol din a mai vibra cu atâta sete și ardoare. Iar când o întreb ce mai face îmi răspunde sec *Nihil novi sub sole*⁵, deci ar trebui să îmi extrag singură ideea. Dar îmi este teamă că se va intercala cu a mea și va lua naștere un soi de rezultat monstruos, denumit la libera alegere a dumneavoastră. Și va fi portocaliu – pentru că nu este nici în stare să ardă ca focul astfel încât să îl considerăm roșu, dar moștenește și partea mea, astfel încât nu va fi nici galben, pentru că nu se poate abține într-atât de bine.

---

² Trăiască calea de mijloc!

³ Omul este lup față de om

⁴ Necunoscutul nu dăunează

⁵ Nimic nou sub soare

Dar mă așteptam la altceva, nu la *Sine ira et studio*⁶, auzi! Ori la un război înainte amintit, ori la o pace covârșitor de silențioasă care să mă tulbure atât de tare, încât să mă determine să îmi pun la îndoială propria existență. Dar s-ar ofensa sinele meu de ieri, că știe că a fost adevărat ca o lacrimă uscată și ca o stâncă filosofală.

Și mai rămâne puiul portocaliu alcătuit din sticlă spartă și coordonat de un exponent ireal, care se schimbă, se împeștritează, și devine jumătate portocaliu și jumătate negru, potrivit la funeralii, că aproape expiră și își pregătește locul de veci pentru mai târziu. Se pregătește să plângă portativul și zânele, demonii și ciuperca, eu și bulinele, picăturile și Herra, Soarele și fulgerul. Că sunt înrudite vag și pe tâmpile li se observă diferențele apreciate cantitativ greșit, dar poetic – pentru că este(mai) important să se bucure sufletul decât să se bucure trupul de radiația inedită transmisă de universul actual, nesimetric și incorect, menită să fie receptată pentru a distruge.

Și povestea jumătății portocalii nu se termină brusc, bizar și ironic. Ea continuă să se caute pe sine în marea tulburată de o suprafață netedă și strălucitoare, liniștită de bărcile din hârtie în miniatură. Și eventual se găsește, într-un alt univers, nu tocmai actual.

---

⁶ Fără ură și părtinire

MODELE CULTURALE

---

*Ruxandra Raluca Roșca, 9A,
Colegiul „Gheorghe Tătărescu” Rovinari*

Nu ne naștem oameni, ci devenim oameni. Suntem modelați și ne automodelăm continuu, sub influența unui model cultural, moral, spiritual etc. Personalitatea pe care ne-o construim își află propriul set de valori în urma întâlnirii cu oameni a căror viață ne inspiră și ne schimbă.

Modelul are rolul unui far. Marinarii, în timpul călătoriilor, sunt lipsiți de orice reper. În orice direcție ar privi, ochii se lovesc de un albastru monoton, uniform, debusolant. Același albastru în toate punctele oceanului. Cerul este o hartă relativă și nesigură, utilă doar în timpul nopților senine. În această rătăcire definitivă, în absența reperelor și a unor direcții precise, lumina din vârful farurilor le arată marinarilor că există o cale. Mai mult decât atât, le arată și unde este această cale, ajutându-i să evadeze din haosul incertitudinilor și orientându-i către un loc ferm, sigur, de încredere. Modelul este asemenea unui far care luminează orizontul unui om aflat în căutarea a ceva care contează, care prețuiește mult. Viața unui om prezintă o infinitate de posibilități, constructive sau distructive, vitale sau fatale, haotice sau limpezitoare. Unui tânăr i se deschid în față o infinitate de direcții contrare. Tânărul este dezorientat, nu știe cum să aleagă, nu știe să distingă un drum cu finalitate de unul închis. Atunci, tânărul conștientizează nevoia unei hărți, unor repere care să îi stabilească parcursul său în viață și își alege un model, asumându-și cu consecvență și convingere principiile și valorile aceluia.

Unii oameni, cei mai mulți, își aleg modelele din propria familie, din imediata lor proximitate. Este cunoscut faptul că un copil va imita și va prelua comportamentul părinților săi. Familiile aristocraților și împăraților transmiteau modul lor de viață descendenților. Intelectualii au crescut și au educat, la rândul lor, alte generații de iubitori de cultură. Un copil care își vede părintele citind cu pasiune, savurând fiecare cuvânt, iubind litera va

Înțelege că lectura este sursa bucuriei și și-o va asuma ca atare. În familia Paleologu, de pildă, există două generații de intelectuali, tatăl transmițându-i fiului său iubirea pentru înțelepciune. În familia Pillat sunt cel puțin trei generații de poeți și oameni de cultură. Artiștii pasionați își învață copiii să iubească arta. Un exemplu ar fi Amza Pellea, care a iubit atât de mult teatrul încât i-a transmis(fără să-și propună) această iubire fiicei lui, Oana. Din nefericire, există și copii proveniți din familii aflate în dificultate, copii care au urmat felul de viață al părinților: viață provizorie, nesigură, dezordonată.

Există, de asemenea, oameni care au contestat felul de viață al celor din jurul lor și au ales modele străine, din literatură sau din viața publică. Acești oameni s-au lăsat modelați de principii străine mediului lor familiar, au ales pe cont propriu un drum nou și imprevizibil. Acesta a fost destinul multor intelectuali care și-au depășit propria condiție. Mircea Cărtărescu, spre exemplu, și-a petrecut primii ani din viață într-o încăpere strâmtă, cu o podea periculos de rece. În copilărie, a avut ocazia să observe detaliile dezolante ale mahalalei bucureștene. Povestește, în „Pururi tânăr, înfășurat în Pixeli”, deprimarea sa la gândul că nu i se dăduse un oraș care să îl inspire. Toți marii scriitori trăiseră în orașe sublime, poetice, paradisiace. Lui, viitorului scriitor, i se oferise Bucureștiul, oraș care nu îi trezea nicio fărâmbă de emoție. Cărtărescu a descoperit, la o vârstă fragedă, bucuria lecturii. În liceu ajunsese să citească în timp ce mergea singur pe stradă, se izolase de colegii lui, se considera un om superior, un ales. Ulterior, au urmat câțiva ani în care lectura devenise pentru el un fel de funcție biologică. Era ocupația care îi ocupa întreaga zi. Era pe punctul de a-și pierde mințile, cum singur mărturisește în mai multe locuri, stare din care a fost smuls de către inevitabila armată. Cărțile i-au servit lui Cărtărescu drept model, pregătind scriitorul de mai târziu și transformând copilul de la periferia Bucureștiului într-un cunoscut și talentat om de litere.

Există și oameni dăruți, al căror model a fost propria lor vocație. Acești oameni au părăsit mediul familiar, ascultându-și vocea interioară. Marin Preda ar fi un exemplu de scriitor care și-a părăsit siguranța satului natal, mutându-se în lumea amețitoare a metropolei bucureștene. Deși ambițiile lui erau dezaprobrate de părinți, Marin Preda a reușit să își termine

studiile, dorindu-și cu ferveare să scrie și să trăiască din scris. În București, Marin Preda cunoaște atrocitățile junglei bucureștene. Este respins, mințit, expedit. Unul dintre oamenii căruia îi cere ajutorul îl descurajează brutal pe tânărul Preda, sugerându-i să devină frizer, o meserie mult mai sigură și mai rezonabilă decât aceea de scriitor. Până când se va consacra, Marin Preda va trebui să îndure sărăcia, eșecul, slujbe mărunte și plafonante. De unde „Viața ca o pradă”. În cazul lui Marin Preda, propria sa vocație a fost farul care l-a adus la limanul vieții de scriitor...

Deși alegerea unui model este o chestiune privată, individuală, fiecare societate impune modele ale sale. Nevoia unui model se reflectă de la nivel particular la nivel general. În societatea interbelică, era promovat modelul omului cultivat. Lumea bună a acelor ani frecventa teatrele și cinematografele, citea, picta, cânta la pian, iubea limbile străine și discuțiile filosofice, oamenii erau intelectuali. Artistul, omul de cultură era prototipul uman la care aspira societatea interbelică. Mulți și-au asumat acest model din snobism, din dorința de a impresiona. Totuși, anii dintre cele două Războaie au oferit posterității fini intelectuali precum Emil Cioran, Mircea Eliade, Eugen Ionesco, Alexandru Dragomir. Jeni Acterian este una dintre personalitățile interbelice. Era o cititoare de cursă lungă, absolventă de filosofie și specialistă în logică. Lecturile ei variate și complexe i-au format gândirea critică și luciditatea, luciditate care însă pare s-o fi aruncat la un moment dat într-o depresie profundă. Jeni a conștientizat că moartea este inevitabilă, că nimic nu are sens și că totul se sfârșește tragic. A câștigat un cinism feroce, un scepticism care i-a răpit energia și care a împiedicat-o să construiască edificii durabile. Tot ceea ce a lăsat posterității a fost jurnalul ei: „Jurnalul unei fete greu de mulțumit”. Jeni este o dovadă că modelele ne pot arunca în abis atunci când le urmăm fără discernământ, când ne pierdem echilibrul interior de dragul acumulărilor culturale sau la modă!

Societatea actuală propune modelul omului de succes. Omul de succes este omul care se lasă antrenat într-o continuă ascensiune socială. Urcă la nesfârșit pe treptele sociale. Are un serviciu râvnit de mulți și bine plătit unde muncește din greu. Câștigă bani pentru a-și cumpăra o casă mai mare. Și mai mare. Trebuie să aibă o mașină foarte scumpă și haine defirmă, cumpărate din cel mai cunoscut mall. Astfel își demonstrează el

u t o p i a

superioritatea, astfel le arată el celorlalți cât de puternic și fericit poate fi. Aparența, imaginea este cea care trebuie lustruită constant, și pentru asta are la dispoziție platforme de socializare online. Interiorul nu este vizibil celorlalți, deci omul de succes nu este preocupat de interior. Nu are timp. Și nici motive. Nu mai e la modă.

Sunt și oameni de succes care nu se înscriu în rețeta facilă de mai sus. Viața lor minunată devine inevitabil un model pentru noi, elevii de liceu. Ana Blandiana și Romulus Rusan, de pildă, și-au dedicat ani buni din viața lor, tinerilor. Memorialul de la Sighet a predat memoria amenințată să piară, următoarei generații. Ei rămân un model de iubire și generozitate, chiar dacă viața aceasta e repede trecătoare. Iubirea și generozitatea nu trec.

DIN CARTE-N CARTE

---

*Prof. Valeria Roșca,
Colegiul „Gheorghe Tătărescu” Rovinari*

Darul Elenei, măr al reconcilierii

Profesorul este un specialist care își caută propriul drum prin stâncă posibilului. Profesorul de filosofie cu atât mai mult. Maturitatea se definește ca o capacitate de a selecta ceea ce se potrivește individualității. A selecta presupune o muncă de disociere, de separare, de renunțare la redundantă, chiar de-ar fi ca în urma selecției să apari mai sărac, mai umil, ori mai modest. Filtrarea a ceea ce se potrivește cu peisajul mental și prelucrarea acestui filtrat constituie o muncă de alchimist: transformă mineralul non-aurifer în aur curat.

Mi s-ar părea întremător să ne atingem privirea de cristalele care strălucesc și în creuzetele altora, nu doar în micile creuzete proprii. Asta însă ține de afinitate.

Cartea Elenei Găvan, ***Dimensiunea terapeutică a filosofiei***, m-a invitat la o întâlnire pe care o așteptam, întâlnirea cu o fațetă inedită a filosofiei. Am citit-o cu plăcere, nu doar pentru că de autoare mă leagă sentimente de admirație și respect care irigau intens lectura, recunosc, ci mai ales pentru că vocea auctorială a reușit să-mi capteze atenția și chiar să mă introducă într-un alt culoar pe care aș fi vrut în subsidiar să-l străbat dar nu găsisem răgazul, luată de alte ape ale lecturii. De ce zic că fațeta asupra căreia Elena Găvan focalizează atenția e neașteptată? Pentru că în viața oricui ia în serios filosofia vine o vreme când te cerți cu ea. Gabriel Liiceanu scrie *Cearta cu filosofia*. Adrian Miroiu scrie o incitantă invitație filosofiei de a se dezbrăca de hainele ei de gală, *Filosofia fără haine de gală*, și de a îmbrăca unele umile, de zi cu zi. Filosoful invocă nevoia oamenilor de a avea filosofia printre ei, nu doar acolo, deasupra, în turnul ei de fildeș. C. Iftode scrie o carte în aceeași direcție, a coborârii zeilor printre noi (sintagmă heraclitiană la care recurge și Elena Găvan în scrierea ei): *Filosofia ca mod de viață*. Te cerți cu filosofia tocmai pentru ceea ce-ți oferă

ea mai prețios: sintezele ei generalizatoare, perspectivele ei totalizatoare, lupta ei de a capta universalele, insistența ei de a surprinde *coincidentia oppositorum*, încăpățânarea ei de a semnala contradicțiile și de a le resintetiza uluitor. Ca-n orice iubire, cearta este o furtună trecătoare. Revii apoi calm, te reasezi la masa conviețuirii, adopți poziții reconciliante. Sunt atâtea drumuri în filosofie, că oricui i se potrivesc măcar câteva. Nu degeaba spunea cineva că și a nu filosofa e o filosofie !

Acest drum al filosofiei ca terapeutică mi se pare unul pe care merită să te plimbi îndelung. Nu doar dacă ești plin de răni care cer imperios vindecarea, ci și de dragul frumuseților ce îți se-arată. Marii filosofi lasă pe oricine să intre în apele gândirii lor, și odată ieșit de acolo, fiecare de la adâncimea la care poate rezista, devii mai bogat, mai abil, mai treaz, chiar dacă pierzi marele confort al naivității, chiar dacă ești somat să te confrunți cu balaurul scepticismului. Ceea ce pune pe tapet această abordare a filosofiei ca terapeutică este consilierea filosofică.

Astăzi, când se face terapie cu orice(cu cristale, cu apă, cu muzică, prin teatru, cu ce vrei și ce nu vrei.), terapia prin filosofie este și aceasta o opțiune. Dacă nu te țin curelele pentru lectură, atunci merită să-ți amintești că există oameni care au citit și care și-au dezvoltat abilități de a-i îndruma pe alții în lecturi vindecătoare. Folosești lectura ca pe o alifie, ca pe un medicament. Sună a marketing, dar cine spune că tot marketingul e rău? (Totuși nu mă pot abține, ca un absolvent de filosofie ce mă aflu, să nu amintesc de Derrida care apăsa tocmai pedala ambivalenței *pharmakon*-ului, medicament dar și otravă!)

Din povestea Elenei Găvan m-am ales și cu o nouă achiziție, o carte la care mă gândisem în trecut, o întâlnisem într-un text al lui Gabriel Liiceanu, dar pe care n-am căutat-o decât acum: *Înghite Platon, nu Prozac!* al lui Lou Marinoff.

Pledoarie pentru gândirea critică. Printre cei care citesc și scriu (sau invers) pulsează prejudecata că cel care reflectează asupra vieții îi este superior celui ce doar o trăiește. Intelectualii aleg să fie niște ființe care scriu ceea ce gândesc, unii dintre ei propun și revoluții, răsturnări, schimbări radicale, dar istoria a demonstrat că doar puține modele sunt eligibile. Dintre cele eligibile, și mai puține sunt cele validate de realitate.

Cei care se îndeletnicesc cu scris-cititul sfârșesc prin a-și coafa idei pe care apoi și le aplică propriei vieți. Se cioplesc pe ei înșiși. Nu întotdeauna ce rezultă este o operă de artă. Pot fi și caricaturi și monstruoziități, și

ciopârțeli îngrozitoare. A te sculpta pe tine însuși e o treabă dificilă care cere mult discernământ, răbdare, conectare la o priză care funcționează, alegerea unui tipar sănătos, și multe altele.

Ce să mai vorbim de cioplirea altora!...Aici e o treabă de o finețe deconcertantă, cu responsabilități enorme. Societatea de la noi, sătulă de autoritarism, a respins orice formă de autoritate, astfel încât educatorilor li s-a retras prin respingerea magistrocentrismului, doar autoritatea, nu și responsabilitatea. Asemenea contradicție a încercat să fie apoi dreasă prin declararea profesorului drept persoană publică. Educatorul ar trebui să fie cel care mediază între educabil și scriitori, el vine cu o listă de lecturi probate ca formatoare, adaptate vârstei, propune exerciții critice, tocmai în ideea de a feri educabilul de asimilări grosiere, dăunătoare. Majoritatea elevilor însă ignoră listele de lecturi, iar dacă citesc își pescuiesc singuri ceea ce cred ei că e bun, frumos, incitant. Din păcate, s-a scris și la noi o literatură care se încadrează în mizerabilism care, în loc să înnobileze fibra umană, o înămolesc. Apoi există o literatură devenită virală în care eroii sunt vampiri. De ce preferă elevii aceste genuri, de ce nu se sinchiesc de recomandările profesorilor, sunt întrebări la care se poate răspunde.

Gândirea critică se opune celei dezirative prin faptul că practică autodenunțul propriilor slăbiciuni, și încearcă să sesizeze și puncte slabe în alte curți, nu doar în cele proprii. Când nu e făcută ostentativ, cu scopul de a distruge pe cel ce susține un punct de vedere, gândirea critică formulează obiecții care la rândul lor pot fi respinse tot prin gândire critică. Cei care primesc a se duela sunt destinși, nu crispați, sunt mulțumiți că ideea le este examinată, știu că pot greși, știu că te apropriei mai mult de adevăr prin critică decât prin supunere necritică față de o idee. Karl Popper e unul din filosofii care insistă pe acest mod de raportare la o idee.

Scriitorii își recunosc propriile anomalii, propriile boli spirituale și sufletești, propriile disfuncționalități. Pe măsură ce scriu despre ele, acestea se descoperă. Scrisul este și un proces de autocunoaștere și autovindecare. De aici puzderia de terapii pe care o propune fiecare. Unele sunt niște trăznăi, altele sunt alternative de luat în calcul. Totuși, a nu se uita dictonul: Doctore, vindecă-te pe tine însuși!

Obiecții la *Înghite Platon, nu Prozac!*

E o carte care propune o terapie prin consiliere filosofică. Mărturisesc că am citit-o cu plăcere, cu aceeași plăcere pe care o resimți când ți-e foarte sete, și ca s-ajungi la o sticlă de apă, ești somat să treci

printr-un deșert. Drumul până la sticlă e incitant, potolirea setei e dezamăgitoare.

Titlul e de platină, conținutul nu-mi pare. Nu m-așteptam la o Apărare a lui Platon, dar nici la o neglijare a lui. Titlul face cât o reclamă genială la un produs oarecare, vinde bine. Când cumperi însă un produs doar pentru că ai intrat în capcana reclamei, devii mai prudent. Păcăleala înțelepțește. Textele lui Platon sunt vindecătoare. Teoria ideilor pure, teoria reamintirii ca metodă de cunoaștere, modelul socratic al descoperirii adevărului prin moșire, teza nemuririi sufletului ca o conectare la infinit, morala socratică ce are ca fundament îndemnul: Cunoaște-te pe tine însuși!, toate acestea asumate ca mod de viață fac din textele lui Platon rezerve enorme de vitalitate și deci nutrimente vindecătoare. Sunt greu de rumegat, dar dacă începi cu scrierile de tinerețe, ca orice novice onest, și continui cu cele de maturitate și nu invers, poți spera ca până la bătrânețe să te poți înfrupta din scrierile de bătrânețe ale lui Platon.

Înghite Platon, nu Prozac! este un îndemn mai degrabă de a înghiți hrană mărunțită, chiar rumegată în prealabil de Lou Marinoff, ceea ce e trist, dar poate pentru unii o fi un început bun.

Lou Marinoff promite să aducă ceea ce psihoterapiilor le lipsește, un ce profund de care structurile noastre spirituale și sufletești duc o mare lipsă. Psihoterapiile te țintuiesc, după remarca autorului, pe o canapea, te supun unei analize a trecutului care poate fi irelevantă în legătură cu criza în care te afli. Promite să aducă clientului(pe care n-o să-l țină într-un prizonierat incontrollabil) o greutate a înțeleșului ce emerge din utilizarea unui text filosofic adecvat. Mesajul e simplu: Nu trebuie să-ți bați tu capul citind filosofie, citesc eu pentru tine, eu, terapeutul, de dragul tău, fac acest travaliu dificil dar tămăduitor. Te scot la liman punând pe tapet un text relevant. Și tu te întrebi mucalit spre cinic: cât de relevant e acest text pentru mine? Filosofia e gastronomie spirituală: câte gusturi atâtea feluri de a alcătui meniuri. Orice idee poate fi susținută cu mii de citate extrase dintr-o pleiadă de filosofi.

Pentru cineva care n-a studiat filosofie, ori pentru cineva care n-a studiat niciodată nimic, există acum filosofia de baltă trimisă pe rețelele de socializare: "Citate celebre". Orice om dezechilibrat sufletește (și echilibrul nostru este dinamic, nu-l cucerești odată pentru totdeauna, ci-l atingi câte puțin pentru a-l pierde iarăși și pentru ca apoi să-l recucerești) își poate pescui singur citatele, vorbele de duh, pentru ca singur să-și încropească o masă semi sau pseudo-filosofică). Problema este tocmai această

singurătate, căci omul nu-i făcut să fie singur, are nevoie de o altă minte care să-l valideze sau să-l invalideze. Are nevoie de un însoțitor, de un asistent, de un împreună-pățitor. Cât de dramatic este însă ca însoțitorul tău să trebuiască să fie plătit cu ora, ori cu minutul...Cât de dramatic este să trebuiască să mergi, om matur, la un specialist pentru a ți se recomanda lecturi. Școala pe care tu ai parcurs-o nu ți-a oferit nici măcar acest instrument? Pragmatismul desuet pe care-l implementează o societate ce salivează într-una, bolnavă după succes cuantificabil în parale, a intrat în mințile bieților copii care, în loc să fie recunoscători pentru ocazia de a învăța care li se oferă gratis, îngaimă păsărește: la ce-mi trebuie mie psihologie? la ce-mi trebuie mie filosofie? la ce-mi trebuie mie logică? fizică? chimie? matematică? Cu ce mă ajută pe mine în viață?! Copiii aceștia pornesc cu stângul, dezechipați, lipsiți de orice instrument de autovindecare. Lectura poate fi un instrument întremător dacă ți-l apropiezi la timp! Îți dă puterea de a te descoperi pe tine așa cum ești, de a-ți identifica nevoile sufletești, spirituale, materiale.

În ceea ce mă privește, îmi exprim mai degrabă reticența decât entuziasmul în raport cu tipul de terapie propus de Lou Marinoff. Chiar și biblioterapia (pe care o propune Lou Marinoff și de acolo alții ca el) mi se pare discutabilă, de hai să facem o afacere pe banii tăi care să-mi facă mie plăcere. De ce n-ai parcurge un curs de istoria filosofiei mai degrabă decât să plătești o ședință de consiliere filosofică? Pentru că-i mai facil. Totuși, dacă alegi consiliera filosofică, fiind un om aflat la o răscruce, într-o nedumerire, într-un impas sau într-o dilemă, alegi de fapt să parcurgi având ca însoțitor pe consilierul filosof, drumul de la P la E prin alt E, apoi prin A și C. Parcurgi traseul PEACE.

Ce este PEACE

Problema. Dacă nu ești în stare să-ți identifici problema, o face el, consilierul filosof, pentru tine. Există oameni care nu se pot descâlci pe ei înșiși, când ei înșiși se au la dispoziție, cu toate ale lor: gânduri, sentimente, dispoziții, stări, dureri, credințe, preferințe, istorie personală?! Uite că da, există. Nu toți își dezvoltă ceea ce s-a numit inteligență emoțională. Cum ar putea fi formulată o problemă? Ai învățat la școală, ai uitat? Ai de-a face cu o problemă slab definită, dar totuși o problemă! Și atunci o formulezi ca atare. Lou Marinoff prezintă studii de caz, ceea ce este într-un fel edificator. Cazul, în ciuda particularităților sale, oferă un exercițiu de apropiere de la punerea problemei la aflarea soluției.

Empatie. Să te pui în locul celui pe care-l consiliezi, să ai o privire compătimitoare, să intri în pielea cuiva. Să nu ai o privire de gheață, ci una înțelegătoare, îndreptată spre un semen de-al tău care trece prin ce ai trecut tu însuși sau prin ce-ai putea trece tu însuși. Nu judeci, nu spinteci, nu clasezi. Acum înțelegi cu inima, mai puțin cu creierul. Ești o prezență caldă, răbdătoare, ascultătoare, compătimitoare. Ești în pas cu cel ce se mărturisește. Ești însoțitor, alteritate, celălalt.

Analiza. Aici intervine judecata, detașarea, spargerea în cioburi a unui întreg încălzit, separarea problemei în firioare, înțelegerea cu creierul a fiecărui firisor care intră și care iese din nodul gordian. Cum s-a ajuns aici și care ar fi ieșirea. Soluții multiple la multiple probleme. Analiza angajează gândirea lucidă, rece, clară, divergentă. Iscoditoare. Luciferică ar numi-o Blaga.

Contemplarea. este ridicarea dinspre concret spre abstract, zborul dinspre problema ta spre înălțimi ale spiritului păstrate în tratate, cărți, creștomații, site-uri. Ridicarea spre texte valoroase, spre teorii, spre gândirea coerentă și profundă a altora. Contemplarea e detașare de cazul tău, e înglobare a cazului tău într-un spectru universal, general, spitiual. E reflecție, e desfășurare de idei asamblate într-o teorie. E asumarea unei filosofii după ce ai fost pus în fața mai multora.

Echilibrul e soluția adoptată. Resemnare sau luptă, răsturnare a ceea ce e, sau reevaluare, important e ca tu să înțelegi ce alegi. Și să alegi la lumina altora care au ales.

Cred în textul tămăduitor sau ameliorator. Nu cred însă în ședințe de terapie ori consilieri ..Nu sunt pentru mine. E minunat totuși că cei pentru care sunt, le au la dispoziție.

Pentru cine este terapia prin consiliere filosofică

Pentru cine-și permite. Intelectual, dar și financiar. Consilierul filosofic își întinde aripile lui salvatoare și-l poartă pe client prin istoria filosofiei sau pe deasupra ei dacă a parcurs de unul singur etapele premergătoare Contemplării. Dacă nu, consilierul filosofic are mai multe variante. Sau îl trimite pe client la psiholog sau la psihiatru(depinde de simptome) pentru a-și clarifica problema, pentru a o analiza așa încât clientul să fie edificat, sau încep împreună un demers care ar putea dura mai mult decât o ședință.

Contemplarea este un excurs prin istoria înțelepciunii. Uneori se dă și ca temă pentru acasă sub forma de biblioterapie. Ori pentru cineva nedepins cu lectura, biblioterapia ar putea fi cel mult terapie a somnului căci lectura cere antrenament și pasiune. Ori, cei pasionați nu au nevoie de un biblioterapeut, căci având antrenamentul cititului (și eventual al scrisului) au învățat să se cunoască pe ei înșiși, s-au supus pe ei înșiși unui proces de autoobservare, cunosc ce le face bine și ce le face rău, nu așteaptă de la un specialist o listă de lecturi. Există mii de astfel de liste, jurnalele, biografiile, memoriile marilor spirite redau cu generozitate acest travaliu al nașterii personalității lor întru trezvie. Cei care citesc și scriu sunt deschiși, nu țin secret procesul transformării lor, al devenirii lor. Citindu-le, capeți nu numai luciditate, ci și discernământ.

Echilibrul nu survine la sfatul specialistului ori la capătul unor lecturi recomandate sau parcurse împreună cu el. Survine printr-un proces de remodelare, de reflecție, de lucru cu tine însuși. Survine sau nu.

Dimensiunea terapeutică a filosofiei

Elena Găvan își scrie lucrarea cu convingerea că filosofia în general și cea practică în special, este pentru tânărul (elevul aflat la răscruce de drumuri, confruntat cu alegeri cruciale) care vine pentru prima dată în contact cu ea, o oportunitate nu pentru a se informa, cât pentru a se transforma. Autoarea pornește de la coordonatele unei realități imediate care impune tânărului rigori de adaptare la un ritm amețitor, la schimbări rapide, la competiție înaltă, la tehnologii din ce în ce mai sofisticate. În aceste condiții, relațiile cu sine și cu ceilalți pot deveni surse suplimentare de nedumerire și încordare. Elena Găvan argumentează că noile educații impun "recurența identității și individuației", ca și transformarea personalității umane. Filosofia a fost și continuă să fie "curiozitate, căutare, descoperire, înțelegere", ingrediente care pot cristaliza în creuzetul unui "mod de viață", ceea ce duce la operarea distincției între filosofia teoretică și cea practică, niciuna de neglijat, ambele fiind într-o relație de evidentă conexiune.

Cartea prilejuiește și un revitalizant excurs prin istoria ideilor filosofice. Elena Găvan ne invită la o întâlnire cu anticii în capitolul *Filosofia ca medicină a sufletului*, după care suntem provocați la un salt peste timp în capitolul *Practica filosofică astăzi*. La întâlnirea cu anticii, e reactualizată arta dialogului la Socrate, este reconstruit "modul de viață" din Academia platoniciană, și apoi redată "viața conformă spiritului" a lui Aristotel de unde începe un alt parcurs spre școlile elenistice. Doamna profesoară nu-și lasă

cititorul fără să-l racordeze la o istorie recentă a ideilor filosofice privind identitatea și relaționarea sănătoasă, armonioasă cu celălalt. Tema identității și a alterității este trecută prin apele dilematice ale existențialismului (*Existențialismul, cădere sau salvare*), apoi prin cele ale filosofiei lui Levinas, ca să ajungă în cele din urmă la consilierea filosofică.

Așa cum este ea prezentată în *Dimensiunea terapeutică a filosofiei*, consilierea filosofică este un demers prin care "competențele reflexive ale consilierului filosofic sunt aplicate persoanelor din viața reală, dialogul este format din cuvinte rostite, iar intervalul de timp este acum, momentul actual al dialogului". În viziunea autoarei, consilierea filosofică anulează divorțul de care este învinuit Descartes, dintre emoție și rațiune. Emoția, reactualizează autoarea un criteriu de selecție al lui Hume, "este irațională dacă este însoțită de judecăți false, și chiar și atunci nu emoția este irațională, ci judecata care o însoțește". Consilierul filosofic ar recurge deci la o hermeneutică a convingerilor, a judecăților exprimate de client. Perspectiva pe care o propune autoarea este una incitantă, deși onestă. Consilierul filosofic ar trebui să fie persoana care să se fi clădit pe sine ca o instanță ce dovedește înțelepciune și virtute, probând calități rare într-o lume aflată într-o continuă goană după succes. El ar trebui să probeze calități native sau cultivate, greu de regăsit într-o societate nerăbdătoare să treacă la următoarea etapă de dezvoltare.

Cartea invită cititorul la explorarea pe cont propriu a multor autori pe care i-aș numi necanonici, ceea ce cred că e marele merit al unei cărți, să te propulseze din carte-n carte.

Bibliografie

- Elena Găvan, *Dimensiunea terapeutică a filosofiei*, Editura Pim, Iași, 2016
 Gabriel Liiceanu, *Cearța cu filosofia*, Humanitas, 2005
 Adrian Miroiu, *Filosofie fără haine de gală*, Editura All, 1998
 Lou Marinoff, *Înghite Platon, nu Prozac!*, Editura Trei, 2009
 Karl Popper, *În căutarea unei lumi mai bune*, Humanitas, 1998

FASCINAȚIA ȘI AMBIGUITATEA RAPORTULUI DINTRE INDIVID ȘI OPINIA PUBLICĂ

- Antagonismul dintre Spirala tăcerii și teza pluralismului valorilor
WAG THE DOG (1997) vs. SWING VOTE (2008)

---

*Adrian-Vladimir Costea,
masterand la Facultatea de Științe Politice,
Universitatea București*

“Stolul de stâncuțe, care în timpul zilei zboară pe câmp în căutarea hranei și seara, înapoi în pădure pentru a dormi, se pune de acord în mod repetat asupra unei tendințe comune, prin semnalele individuale ale membrilor solului, acționând astfel ca un întreg. (...) Atunci, prin această punere de acord, stolul este pregătit pentru o anumită acțiune, căutarea hranei sau a unui loc de odihnă, dominând ceea ce s-ar putea numi o stare emoțională comună. Stolul de stâncuțe este, deci, o republică a acordului.”⁷

“*Luminarea este ieșirea omului dintr-o stare de minorat, de care se face vinovat el însuși. Minoratul (Unmündigkeit) este neputința de a te servi de inteligența proprie fără a fi condus de un altul. Acest minorat constituie o vină ca atare, atunci când cauza lui nu se află într-o lipsă a inteligenței, ci în lipsa hotărârii și a curajului de a se servi de ea fără a se lăsa condus de un altul. Sapere aude! Îndrăznește să te servești de propria ta inteligență! Iată deci deviza luminării. Lenea și lașitatea sunt cauzele care explică de ce o parte atât de mare a oamenilor, după ce natura i-a dezlegat de mult de sub conducere străină (naturaliter maiorenes), rămân totuși de bunăvoie minori*

---

⁷ UEXKÜLL, Thure von, 1963, 1964: *Grundfragen der psychosomatischen Medizin*, Reinbek: Rowohlt (rde-Band 179/180), p. 174; apud. NEUMANN, Elisabeth Noelle, *Soirala tăcerii. Opinia publică – învelișul nostru social*, Traducere de Vlad Cucu-Oancea, Ed. comunicare.ro, București, 2004 [2001], p. 126.

întreaga lor viață; aceste cauze explică și de ce alții pot deveni atât de lesne tutori ai lor (ai oamenilor). Este așa de comod, să fii minor.”⁸

“A face un om responsabil, în fața altor oameni și a lumii întregi, pentru actul însuși (...) va fi socotit, într-o zi, ca una din superstițiile sau barbariile specifice copilăriei rasei umane.”⁹

V-ați cupla cu o persoană care nu este acceptată de opinia publică? Ce decizie ați lua dacă ați fi tână din romanul “Legăturile primejdioase”, îndrăgostită de un bărbat cu o reputație proastă, având în vedere faptul că opinia publică v-ar deveni potrivnică?¹⁰

Ați putea ignora faptul că legile nescrise ale comunității în care vă desfășurați activitatea v-ar impune “tăierea părului, îmbrăcămintea, încălțăminte și întreaga înfățișare a trupului”¹¹?

Dacă v-ați afla într-o asemenea situație, i-ați permite vecinului să intervină în relațiile dumneavoastră private?

A rămas actuală filosofia lui John Stuart Mill, conform căreia “ceea ce o persoană se simte liberă să facă în materie de raporturi sexuale ar trebui considerat ca o chestiune neimportantă și exclusiv privată care nu privește decât persoana în cauză”?

Dacă opinia publică v-ar considera ridicol sau nerușinat, v-ar păsa? Cum v-ați simți dacă ați fi un lup respins din haită, căruia i se fură mâncarea¹²?

Cât de ciudate pot părea asemenea întrebări... Dar acestea sunt de o importanță vitală, deoarece reflectă interacțiunea dintre individ și mediul în care se manifestă, asemenea contactului dintre două substanțe chimice: dacă există o reacție, ambele elemente suferă o transformare.

---

⁸ KANT, Immanuel, *Ideea critică și perspectivele filosofiei moderne*, Traducere de Alexandru BOBOC și Liviu STROIA, Ed. Paideia, București, 2000, pp. 29-30.

⁹ MILL, John Stuart, *Jurnal*, 26 martie 1854, xxvii 664 în *Collected Works of John Stuart MILL*, Ed. J.M. Robson și alții, Toronto, Londra, 1963-1991, apud. BERLIN, Isaiah, , *Cinci eseuri despre libertate și alte scrieri*, Traducere de Laurențiu Ștefan, Ed. Humanitas, București, 2010, p. 332.

¹⁰ Charles de LACLOS, 1782: *Les liaisons dangereuses*: ed. germ. Gefährliche Liebschaften, München, 1909, Verlag des Huperion Hans von Weber, p. 109, apud. NEUMANN, Elisabeth Noelle, *Op. cit.*, p. 86.

¹¹ PLATON, *Republica*, cartea a IV-A, 425 a-d, apud. NEUMANN, Elisabeth Noelle, *Op. cit.*, p. 148.

¹² ZIMEN, Erik, *Der Wolf Mythos and Verhulten*, Wien, München, 1973, p. 67, apud. NEUMANN, Elisabeth Noelle, *Op. cit.*, p. 125.

Din acest motiv, portretizarea acestui fenomen a reprezentat pentru dinamica exegeților Opiniei Publice, un contrast puternic de nuanțări și interpretări.

Având ca punct de plecare polemica privind statutul individului în raport cu Opinia Publică, subiectul lucrării abordează problematica percepției implicării acestuia în cadrul societății.

Totodată, scopul analizei vizează delimitarea domeniului legitim de manifestare a Opiniei Publice, precum și efectele pe care aceasta le generează “Spirala tăcerii” și campaniile electorale în filmele WAG THE DOG (1997)¹³, respectiv SWING VOTE (2008)¹⁴.

Teza principală reliefează ambiguitatea constituirii unei poziții concrete, cauzată de imposibilitatea întemeierii unui principiu axiomatic.

Dacă pentru geometria euclidiană prin două puncte distincte “trece” o singură dreaptă, atunci când este analizat raportul Individ - Opinie Publică, dinamismul factorilor implicați¹⁵ împiedică elaborarea unui principiu coerent, universal și - indiferent de context - demonstrabil. În plus, pozițiile enunțate până în prezent nu prezintă argumente veridice și convingătoare, fiind susceptibile de critică; necesare dar nu și suficiente.

Astfel, privind comportamentul unui individ sau a unei mulțimi, se poate conchide o concluzie valabilă în acel moment, fără a avea însă garanția că

---

¹³ Sub motto-ul “de ce dă un câine din coadă? Pentru că un câine este mai deștept decât coada sa. Dacă coada era mai deșteaptă, coada ar f dat din câine”, subiectul filmului constă în abaterea atenției opiniei publice de la un scandal sexual prezidențial prin înscenarea unui razboi fictiv în Albania de către cei doi protagoniști principali (Robert de Niro în rolul unui producător de la Hollywood și Dustin Hoffman – doctor în imagine), angajați de consilierii președintelui. Esența filmului constă în mesajul pe care acesta îl transmite spectatorului, și anume, că este manipulat și nu ai nicio însemnătate.

¹⁴ “Oare la cine se va duce votul său?... atunci când votul său va decide câștigătorul alegerilor prezidențiale. Dar de data aceasta, votul său va reflecta propria sa acțiune, sau va reprezenta o exprimare a Opiniei Publice? “Swing vote” prezintă situația unei campanii inedite, punând accentul pe comportamentul factorilor implicați în campania electorală pentru a obține votul de la necunoscutul Bud. Totodată, ceea ce scoate în evidență acțiunea filmului privește aspectul neimportant al opiniei lui Bud, pentru că acesta nu este interesat, dar cu toate acestea, pe măsură ce intensitatea comportamentului celor implicați în cele două tabere crește, Bud resimte presiune Opiniei Publice care îi violează intimitatea.

¹⁵ “A proiecta individul și a construi o casă reprezintă, pentru Alexandr Zinoviev, două lucruri diferite. Atunci când se înalță o casă, se așează cărămida la locul potrivit, cu certitudinea că ea va rămâne acolo un timp suficient de lung. Imaginați-vă însă niște cărămizi înzestrate cu conștiință și voință, capabile să se deplaseze, să-și schimbe forma și dimensiunile, să se distrugă și să zămislească alte cărămizi, impuse de dorința de a urca la etajele superioare și de a înlătura celelalte cărămizi... Cu ce ar mai semăna o asemenea casă?” în PREDĂ, Cristian, *Tranziție, liberalism și națiune*, Ed. Nemira, București, 2001, p.109.

va exista aceeași reacție la următorul eveniment. În plus, “când lumea se mișcă este vremea redesenării hărților”.¹⁶

Analog revoluțiilor științifice, fiecare eveniment este supus din partea celor implicați unei noi paradigme, printr-o convertire a modului de a reliefa obiectul și problemele cercetării.

Efectul unei investigații, reprezintă, potrivit perspectivei kuhniene, un răspuns la o întrebare. În schimb, mai important decât răspunsul sunt întrebarea și prisma prin care este pusă (modul în care elaborezi întrebarea/orizontul de așteptare, prefigurează în mare parte răspunsul).¹⁷ O nouă paradigmă determină astfel un nou mod de definire și de raportare la valorile fundamentale, o nouă perspectivă, și implicit un nou raport între individ și locul acestuia în societate.

Cine e câinele și cine e coada? (Wag the dog)
 “One man, one vote” (Swing vote)

“America este o echipă și tu ești antrenorul. Să zicem că
 este ultima parte a jocului.” (Swing vote)

Se observă însă conturarea procesului spiralei tăcerii, unde climatul opiniilor este influențat de tăcerea și exprimarea propriilor convingeri, având drept reper legea opiniei, legea prestigiului, legea modei, care devine prioritară în raport cu legea divină și legea civilă; determinant fiind efectul imediat, instantaneu al opiniei publice.

De aceea, “senzația de însingurare și neputință îi năpădește cât se poate de curând și le răpește orice speranță.”¹⁸ De asemenea, mass-media contribuie în mod esențial la efectul de diminuare a controlului proceselor mentale, “antrenându-i pe oameni pentru a fi momâi (zombi)” (Monder, 1978).¹⁹

---

¹⁶ MORRIS, Dick, *Noul Principe, Machiavelli în secolul al XXI-lea*, Ed. Ziu, București, 2003 [1999], în *Pragmatismul idealismului*.

¹⁷ A se vedea KUHN, Thomas, *Structura revoluțiilor științifice*, traducere de RADU J. BOGDAN, Ed. Humanitas, București, 1999 [1962], pp. 163-165, 254-256.

¹⁸ LOCKE, John, 1976, *An Essay Concerning Human Understanding* (1671) citat după ed. ist. Crit. A lui Alexander CAMPBELL, Oxford, vol I, Cartea a II-a, p, 450, apud. NEUMANN, Elisabeth Noelle, *Op. cit.*, p 113.

¹⁹ GHEORGHE, Virgiliu, *Efectele micului ecran asupra minții copilului*, Ed. Prodomos, București, 2008, p.7.

“Nu mai sunt știri... E ceva mai mare. E televiziune! (...) Fiecare dement va veni aici. A devenit cel mai căutat oraș din lume, întrecut doar de către Jihad” (Swing vote)

“Ne amintim sloganurile, nu și războiul.” (Wag the dog)

Potrivit lui Mill, oamenii prezintă o tendință puternică de a-și impune propriile opinii, fiind astfel necesar ridicarea barierelor, pentru a evita “proliferarea de <<conformiști>>, <<oportuniști>>²⁰ și ipocriți creați de o opinie care reduce la tăcere²¹ și în final la o societate unde teama va fi ucis gândirea independentă, iar oamenii se vor mărgini să abordeze subiecte inofensive.”²²

Invidiul, asemenea tuturor obiectelor experienței, este un fenomen în spațiu și timp și, întrucât legea cauzalității este valabilă pentru toate fenomenele și nu admite nici o excepție, și omul trebuie să i se supună (Francis Bowen și Kate Blackmon au utilizat spirala tăcerii pentru a-și sprijini teoria asupra dinamicii homosexualilor și lesbienele de a vorbi sau a tăcea în cadrul organizațiilor de la locul de muncă)²³ – în filmul “Wag the dog”, principala acuzație reprezintă întreținerea de relații sexuale cu o școlăriță.

Astfel, mediul reprezintă un factor de maximă importanță în ceea ce privește definirea individului, a personalității acestuia. Acest argument rezidă din faptul că omul nu poate trăi izolat, deoarece are nevoie de cineva pentru a se manifesta.²⁴

În caz contrar, individul se devalorizează, devine altceva, orice, dar nu mai este om. În acest sens, este relevantă observația lui Condillac din 1694 pe care o expune în “Tratatul asupra senzațiilor”, prin exemplul copilului găsit în Țările Baltice care mergea în patru labe, imitând astfel comportamentul urșilor lângă care trăia. Un alt exemplu pe care îl oferă

²⁰ MILL, John Stuart, *On Liberty*, 2/242, p. 46, apud. BERLIN, Isaiah, *Op. cit.*, p. 333.

²¹ MILL, John Stuart, *On Liberty*, 2/229, p. 26, apud. BERLIN, Isaiah, *Op. cit.*, p. 333.

²² BERLIN, Isaiah, *Op. cit.*, p. 333.

²³ NEILL, Shelly, *The alternate channel: How Social media is challenging the spiral of silence*, The Faculty of the Public Communication Graduate program School of Communication American University Washington, D.C., May 2004, p.18.

²⁴ “pentru a ilustra avantajul individual al respectării regulilor care se opun înclinațiilor unui individ, Kant pune în analogie acest fapt cu creșterea copacilor în pădure, unde fiecare vrea să aibă mai multă lumină și căldură, sau în câmp deschis, de unul singur. În primul caz, copacul va crește viguros; în cel de-al doilea, va fi pipernicit.” În CERNICA, Viorela, *Proiectele filosofiei kantiene*, Institutul European, Iași, 2004, p.158.

Condilac este cel al copilului sălbatic din Aveyron, speriat teribil de prezența oamenilor.²⁵

“Guvernul albanez își urlă nevinovăția și consternarea. Întreaga lume ascultă” (Wag the dog)

(Molly Johnson): “E ziua alegerilor, prostule! Este răspunderea ta civică!

(Bud): Este ce... civică? Unde înveți prostiile astea?

Privind aceste aspecte, Gustave Le Bon conchide că “la nivelul mulțimii, individul este ca un fir de nisip, printre alte fire de nisip aidoma lui pe care vântul le spulberă după plac”, determinat de faptul că la nivelul unei mulțimi, orice sentiment, orice act, devine “contagios”.²⁶

De asemenea, în psihologia socială, acest fenomen este asociat cu epidemia, contagiunea, actul imitației, asemenea valurilor concentrice de pe suprafața unui lac (de exemplu: Epidemia ciupiturilor de parbrize din Seattle, precum și adaptarea radiofonică a romanului “Războiul lumilor” scris de H.G.Wells în seara de Halloween, 31 octombrie 1938, de către un program de radio din Statele Unite privind invazia extraterestră, atrăgând atenția a circa un milion de americani care ascultau emisiunea²⁷). Totodată, pentru Tocqueville, opinia publică este percepută drept “o presiune, o povară, o constrângere de a te conforma sau, pentru a folosi cuvintele lui Rousseau, un jug în care societatea îl obligă pe individ să se lase prins.”²⁸

În același timp, se caută o soluție! Este posibil ca individul să neglijeze spirala tăcerii? Astfel, în cadrul unei mulțimi, se pot deosebi indivizii de păsărelele de pe sârmă care își iau zborul atunci când una dintre ele pleacă?

“Sunt un contestatar în baza convingerilor mele personale. Votul ăsta nu face doi bani. E doar un fel de a te face să te simți că ai un strop de control.” (Bud)

---

²⁵ PALICICA, Maria, CODRUȚA, Gavrilă, LAURENȚIA, Iona, *Rolul Mediului în formarea personalității, Pedagogie*, Ed. Mirton, Timișoara, 2007, p.35.

²⁶ Gustave Le BON, *Psihologia mulțimilor*, Trad. Mariana Tabacu, Ed. Antet XX Press, 2002, pp. 13-14.

²⁷ FICEAC, Bogdan, *Tehnici de Manipulare*, ediția a II-a, Editura Nemira, 1997, pp. 4-7.

²⁸ NEUMANN, Elisabeth Noelle, *Op. cit.*, p,113.

“Elementul principal este teama care conduce lumea.” (Wag the dog)

Este inerent, pentru o democrație, că individului să nu-i fie frică de izolare atunci când își exprimă opiniile în public. Trebuie astfel conștientizat faptul că libertatea exercitată de un individ nu trebuie anihilată dacă este împotriva majorității. Însă, este dificil să te ridici din “starea de minorat, devenită aproape constitutivă naturii sale”. Dar nu este imposibil, deoarece efectele nocive ale spiralei tăcerii pot fi anihilate: “ca un public să se lumineze el însuși este întru totul posibil; ba chiar e ceva inevitabil, numai să i se lase libertatea să o facă”²⁹, iar dacă nu i se recunoaște această libertate, istoria omenirii prezintă numeroase exemple ale capacității omului de a se revolta.

Spre deosebire de Spirala tăcerii, teza pluralismului valorilor, conform căreia “valorile pe care oamenii le urmăresc nu sunt doar multiple, ci și – uneori – ireconciliabile”³⁰, deosebește individul de stolul de păsări sau de haita de lupi, pentru că omul a depășit barbaria turmei.

Conștientient fiind de această “chestiune de fond”, de ceea ce “pune politica în joc”³¹, prin faptul că “primul peisaj pe care îl vedem noi, oamenii, este chipul și urma altor ființe ca noi”³², Savater conchide următorul imperativ pentru Amador: “**Nu fi idiot!**” (precizând faptul că pentru grecii antici, cuvântul <<idiotes>> definea o “persoană izolată, care nu are nimic de oferit celorlalți, obsedat de mărunțișurie propriei sale case și manipulat în definitiv de către toți”)³³.

Este o confuzie identificarea revoltei cu izolarea, o diferență fundamentală, întrucât revolta presupune participare, pe când izolarea se întemeiază prin anihilarea oricărei acțiuni. Cel care se revoltă este un barbar, iar cel care se izolează, un sălbatic.

Din acest motiv, ceea ce fascinează este întrebarea, căci ea generează un răspuns specific de fiecare dată când se actualizează, de fiecare dată necesar, dar niciodată suficient, mai degrabă nemulțumitor, cerând din partea gânditorului un efort de depășire a propriei condiții și o situație în extraordinar.

²⁹ KANT, Immanuel, *Op. cit.*, pp. 29-31.

³⁰ BERLIN, Isaiah, *Op. cit.*, p. 10.

³¹ SAVATER, Fernando, *Politica pentru fiul meu*, traducere de Corneliu RĂDULESCU, Ed. Humanitas, București, 1999 [1992], p. 14.

³² *Ibidem*, p. 17.

³³ *Ibidem*, p. 13.

Bibliografie

- BERLIN, Isaiah, *Cinci eseuri despre libertate și alte scrieri*, Traducere de Laurențiu Ștefan, Ed. Humanitas, București, 2010.
- CERNICA, Viorel, *Proiectele filosofiei kantiene*, Institutul European, Iași, 2004.
- FICEAC, Bogdan, *Tehnici de Manipulare*, ediția a II-a, Editura Nemira, 1997.
- GHEORGHE, Virgiliu, *Efectele micului ecran asupra minții copilului*, Ed. Prodomos, București, 2008.
- Gustave Le BON, *Psihologia mulțimilor*, Trad. Mariana Tabacu, Ed. Antet XX Press, 2002.
- KANT, Immanuel, *Ideea critică și perspectivele filosofiei moderne*, Traducere de Alexandru BOBOC și Liviu STROIA, Ed. Paideia, București, 2000.
- KUHN, Thomas, *Structura revoluțiilor științifice*, traducere de RADU J. BOGDAN, Ed. Humanitas, București, 1999 [1962].
- MORRIS, Dick, *Noul Principe, Machiavelli în secolul al XXI-lea*, Ed. Ziuva, București, 2003 [1999].
- NEILL, Shelly, *The alternate channel: How Social media is challenging the spiral of silence*, The Faculty of the Public Communication Graduate program School of Communication American University Washington, D.C., May 2004.
- NEUMANN, Elisabeth Noelle, *Soirala tăcerii. Opinia publică –învelișul nostru social*, Traducere de Vlad Cucu-Oancea, Ed. comunicare.ro, București, 2004 [2001].
- PALICICA, Maria, CODRUȚA, Gavriilă, LAURENȚIA, Iona, *Rolul Mediului în formarea personalității, Pedagogie*, Ed. Mirton, Timișoara, 2007.
- PREDĂ, Cristian, *Tranziție, liberalism și națiune*, Ed. Nemira, București, 2001.
- SAVATER, Fernando, *Politica pentru fiul meu*, traducere de Corneliu RĂDULESCU, Ed. Humanitas, București, 1999 [1992].

MELOPEEA SUNETELOR BIZARE...

---

*Prof. Elena-Laura Dițoiu,
Liceul Energetic Târgu Jiu
Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu*

---

*Și nu trebuie să crezi că sunt lucruri întâmplătoare,
nu... și nici din cauza dioptriilor, e destinul la mijloc.
Ăia sunt oameni în a căror viață momentul ăla fusese
întipărit dintotdeauna. Încă de copii, puteai să te uiți în
ochii lor, și, dacă priveai cu atenție, o și vedeai...*

[NOVECENTO, ALESSANDRO BARICCO]

Am ales să prezint cartea lui Alessandro Baricco, un scriitor contemporan, ce a reușit să readucă literatura italiană în atenția criticilor și a publicului larg. Conul de umbră, ce pusese stăpânire pe literatura italiana a secolului XX, a fost risipit de scrierile lui Umberto Eco, Cesare Pavese și Pier Paolo Pasolini.

Alessandro Baricco se naște la Torino, în 1958, este licențiat în filosofie și decide să-și nuanțeze gândurile prin sunetul pianului, studiat în cadrul conservatorului. Debutul literar are loc în anul 1991 cu romanul *Castele de furie*.

În România, la editura Humanitas, au apărut următoarele opere: *Emaus* (2012) – roman, *O poveste* (2011) – roman, *Mr Gwyn* (2014) – roman, *Mătase* (2015) – roman, *De trei ori în zori* (2015) – roman și *Mireasă tânără* (2016) – roman (cu ocazia acestei din urmă apariții editorială susține câteva conferințe în România).

În anul 2013, la aceeași editură, este publicată opera *Novecento*, care îi adusese faima internațională. Lucrarea propusă este greu de încadrat într-un gen literar, aflându-se la limita dintre proză scurtă - poem -

dramaturgie. Scrierea, subintitulată *Un monolog*, este destinată scenei, actorului Eugenio Allegri și regizorului Gabriele Vacis, locul și persoanele potrivite pentru o "poveste de citit cu voce tare".

Incipitul stă sub semnul unui element temporal, "întotdeauna" ce eternizează o poveste sensibilă, simplă și dureroasă care se petrece pe un vas, în drum spre America anilor '30. Baricco alege o grafie scurtă, ambiguă, în care abundă punctele de suspensie, ce pot fi asemănate cu valurile *oceanului*. Acțiunea se petrece la bordul vasului *Virginian*, în mijlocul unei diversități umane pestrițe, conturând, astfel, o parabolă *lume-vas*.

Departate de țarm, se ivește o nouă lume, cu povești insolite, întâmplări stranii, nepotriviri inspirat prezentate de autor (căpitan-claustrofob, timonier-orb, radiotelegrafist-stângaci și bâlbâit, bucătar lipsit de bucătărie și un medic ce îți refuză "strigătul" dr. Klausermanspitzwegensdorfentag). În acest univers, ce se vrea un început diferit, rupt de uscatul ce nu mai oferă nicio perspectivă, se naște un suflet al cărui destin va fi *vestit* de un *trompetist* (trâmbița – simbol biblic, apocaliptic), ce devine narator-martor.

Lumea nouă este una a *abandonului*, într-o cutie de carton, pentru o eventuală șansă, este lăsat protagonistul, în salonul de dans, pe un pian. În dizarmonia din sala motoarelor, printre sunetele stridente al metalelor, salvarea comportă multiple valențe, un matroz negru din Philadelphia alege să trăiască sentimentul patern și să-și dăruiască afecțiunea salutară oropsitului. Având așteptări majore, caută un nume rezonant potrivit unui destin strălucitor. Alegerea este inedită, Novecento, nu este doar numele personajului, ci denumirea unui nou secol, unui nou început.

Șirul nefericirilor este continuu, salvarea este aproximativă, pe neașteptate rămâne orfan pentru a doua oară. La vârsta de opt ani, într-o lume instabilă, Novecento are o identitate generală, "numele său nu este înscris în niciun oraș, parohie, spital, pușcărie, echipă de baseball". Din dorința de a-l integra, sau a-l prinde în mersul comun al lucrurilor, echipajul încearcă o identificare formală. Refuzul capătă forma unei *eliberări*. Este acceptat de tot echipajul, Novecento pare adoptat pentru a doua oară. În mijlocul *nesfârșirii*, pe un vapor potrivit, Novecento ne demonstrează că atunci când îți găsești pasiunea, chiar și în mijlocul furtunii, poți dansa cu *oceanul*.

Povestea stă sub puterea sunetului, interpretată magistral pe claviatura pianului, unul cu 88 de clape, niciuna în plus sau în minus. O

claviatură diferită nu i se potrivește, pe o claviatură imensă nu poate cânta și nu acceptă să fie așezat pe scaunul greșit/inadecvat, acela e scaunul lui Dumnezeu. Iar el știe să se bucure de libertatea lipsei de identitate, de anormalitatea omului ce nu a cunoscut lumea, dar o intuieste cu precizie și poezie.

Baricco redă într-un fel măiestrit și fidel realitatea, pastelând într-o tușă melancolică un tablou al contrastelor: țărnam-apă, zgomot-eufonie, stratificarea claselor sociale, oportunitate-fiasco.

Cartea merită citită pentru că este povestea fericirii, povestea unei lupte pentru dreptul de a alege, de a fi, într-un secol al schimbării, al iluziei. Romanul este o melopee a sunetelor ciudate, a dorințelor netrăite, dar *vrăjite*.

INVERS

---

*Dana Ștefania Brașoavă, Anul II
Facultatea de Litere, Universitatea București*

Într-o după-amiază mohorâtă de martie, la ora șaptesprezece-fix, vecina mea de la zece, cu aceleași ghetete murdare și același păr prins într-o coadă de cal, se strecoară iute printre mașinile parcate prost pe străzile întortocheate și murdare din zona Piața Amzei. Ca întotdeauna, ușa blocului stă larg deschisă, invitație directă pentru animalele și oamenii fără adăpost, care își mai fac ocazional culcuș pe hol, lucru care, de cele mai multe ori, duce la apariția unui miros greoi. Nu ia niciodată liftul, deși apartamentul ei cu trei camere se găsește la ultimul etaj și nici nu se descaltă la intrare.

Obloanele sunt mereu trase, pentru a permite luminii să pătrundă, cu toate că astăzi, cerul e dezbrăcat și de galben și de nori. Deschide geamul de la bucătărie și se aruncă pe scaunul aflat în apropiere. Afară, vântul bate cu putere. Pungi și gunoaie dansează pe străzi, la fel de lipsit de sens ca sentimentul care o încearcă de la o vreme. Îi e foame, dar frigiderul e gol. Aruncați într-o plasă, zac câțiva cartofi care au început să încolțească. Și-l imaginează curățându-i grijuliu în chiuvetă...

Își apasă tâmplele cu putere și, involuntar, privindu-și mâinile albe și subțiri, lasă să îi scape un oftat. Tot ce-i rămăsese după atâta zbuțum, fuseseră multe cuvinte rămase nespuse și o brățară din malachit care se rupsese de câteva ori, dar pe care reușise, de fiecare dată, să o repare. Nu mai erau la fel de multe pietricele verzi ca la început, căci mai pierduse din ele, dar cele rămase îi înconjurau încheietura dreaptă ca în acea zi de miercuri în care îi atinseseră pentru prima dată pielea.

Se ridică de pe scaun și intră în dormitor, unde, cu mișcări bruște, de un automatism intrinsec, începe să se dezbrace, aruncându-și hainele în mijlocul camerei. Fără voie, privirea îi fuge spre oglinda de lângă ușă. În ultimele luni, slăbise mult. Pe puțin șapte kilograme, judecând după faptul că și-ar fi putut deduce numărul coastelor și fără ajutorul orei de biologie din

liceu. Liceu. Oare câți ani trecuseră de atunci? Ridurile din jurul ochilor îi semnalează că mai mult decât și-ar fi dorit.

- De asta a și plecat, îi spune creaturii necunoscute din oglindă. Ești urâtă. O grămadă de oase bolnave și triste.

Își cuprinde mijlocul cu ambele mâini, chircindu-se ca și cum o durere cumplită i-ar străpunge pântecul. Izbucnește într-un plâns isteric. Oricum nu o poate auzi nimeni. Toți vecinii, cu excepția mea, s-au mutat. A rămas singură într-un apartament mult prea mare pentru ea, în care fiecare cameră e o rana deschisă ce nu se va vindeca niciodată.

Privește în oglindă pentru a doua oară și începe să țipe.

- Și eu te-aș părăsi dacă aș putea! Te-aș lasă să putrezești fie și numai pentru faptul că l-ai lăsat să plece! Trebuia să îl oprești! Să îi închizi ferestrele, ușa, inima. Tot. Tu n-ai știut cum!

Rămasă fără voce și lacrimi, se prăbușește pe covorul ros de molii și se târăște până la dulap. Pare că, prin maldărul de haine murdare, caută ceva anume. Când îl găsește, în ochi îi răsare soarele de care ziua, ce tocmai se pregătea să treacă, fusese lipsită. Deși e vechi și albul a început să se îngălbenească, mirosul de mâncare a rămas în material, de parcă ieri ar fi gătit îmbrăcat în el.

Ceva se schimbă brusc. Îmbrăcată în tricoul lui preferat, se ridică și începe să fredoneze un cântec doar al lor. Ceasul indică ora douăzeci. Își amintește că emisiunea ei preferată stă să înceapă. Dar el va vrea să se uite la meci. Caută programul de sport și merge în bucătărie să își ia un pahar cu suc, dar lui îi place apă minerală, așa că asta va alege și ea.

Fereastra rămasă deschisă permite șuieratului de vânt să pătrundă în casă. Își strânge brațele în jurul corpului. El are mereu o căldură aparte, așa că le da voie oaselor să se încălzească...

... Într-o seară mohorâtă de martie, aud pașii vecinei de la zece și încerc să îmi dau seama ce face, în timp ce, într-un tricou alb mototolit, îmi număr pietricele de pe brățară.

JURNALUL UNUI DESCULȚ 3

---

*Vali Nicolae,
Alexandria*

Noi n-avem cum să-nțelegem frumusețea noastră. Urâtenia ne-o ducem pe picioare.

În sfârșit am găsit scris pe-o conservă de pește: **SAR 3**. Specific Absorption Rate. Am crezut că-i telefon. Așa că am înfipt o furculiță într-un băț de selfie și-am mâncat-o de la aprox. 2 metri. Din când în când vibra, suna a tablă. Din ea curgea mercur. Vag, se-auzea și-un post bulgăresc. Horizont.

Mi-am deschis recent un cabinet de avocatură: Moartea & Gealații. Ne ocupăm de decese. Decesul demolatriei. Moartea noii republici, a stângii animale, a dreptei penale. Fricționale.

Cărți recent apărute la Gaudeamus:

- Mănâncă și asimilează. Ghid de sărbători;
- Nicky, nu Nicolae;
- Puțin deasupra liniei. Firele de înaltă tensiune;
- La gurile Dunării. Moise Guran;
- Lucian Boia, istorisorul absolut;
- Bronșita astmatiformă. Ghid practic;
- Murgoi;
- Trenul ca un trabuc pe tipsie;
- Monica;
- Stafidit;
- Plastilina stomatologului. Smoala iadului;
- Carasul pe înțelesul tuturor.

La master chef fac ăștia niște reducții de sosuri, vinuri, roșii, maclavaisuri și m-am gândit să facem și noi o reducere din acest guvern până nu mai rămâne nimic, apoi să-l schimbăm cu alt terci, că s-a ars.

Cârnați liniștit, guvernul lucrează pt tine!

nu veni în sud! totul e ud. curg oameni spre abatoare. e sărbătoare.

nu veni în sud! curg râuri mari și urâte.

găuriciu, puturosul, câinelui, rîiosul.

nu veni în sud! ciuma roșie a învins.

cad capete a smerenie. sau lingușeală.

e un sobor de popi. moare un pod nou.

nu veni în sud! merg caserole de mici la cheie.

curg tone pe bandă.

la abatoare a sosit un cal nou.

nu veni în sud! nu e ieud, nu e mizil, e doar pistil.

nu călca în sud!

doar proinvest e în vest.

drumuri defundate, factori dedicați

râmă porcii-n nămol ca apucați

ies râme pe trotuare

ieșim noi

plouă și plouă mereu

e ud și tot la răcoare

câți porci vezi aici?

sunt calde frici

se-agață ciulini de converși

cad frunze în glugi

suntem perversi

un selfie mai vreau

îmbrăcat în blugi.

până la urmă mi-am luat al doilea ceas. ceas cu baterie. la promoție.

căutam de ceva vreme. mi-am luat unul gri. pătrat.

în primele zile a fost cumplit. cele două nu s-au înțeles deloc.

tic-tac-toc-tac-tac-tic-tic-fric. groaznic.

u t o p i a

după un timp, am început s-aud tiicc-taacc-tiicc-taacc-tiicc-taacc. aici mi-a plăcut cel mai mult. un fel de dona dimitru siminică. ațipeam. pluteam, mă duceam.

apoi au venit aceste zile.

tic-tic-tac-tac. sau tic-tac-toe. fric-cric-dric.

mă irită. nu pot să mai dorm. de fapt, nu mai dorm.

să știți că mai sunt variante. unele de-a dreptul chinuitoare.

tac-tac-tac-tic-tic-toc-toc-tic-toc-hop-trosc.

cred că este înadins.

până la urmă o să fac ce-ar face orice om în această situație. LE SCOT BATERIILE. le deconectez. însă mai am răbdare.

să mai cumpăr unu'?

3-ul e întotdeauna mai dinamic. și, dacă aș avea 4, ar fi TOTUL. toate lucrurile din subceresc.

păi numeric e simplu: $1+2+3+4=10$, adică t0tul. aici nu e greșeală. e chiar zero (0) în loc de o. adică, $\dagger o \dagger$ ul. aici e toată cheia: ori $\dagger 0 \dagger$ (cruce zero cruce=naștere-pustiu-moarte), ori $\dagger o \dagger$ (cruce ou cruce=albuș-gălbenuș-albuș sau naștere-ousferămiezsămânță-moarte).

Tăcerea nu trebuie îndopată cu cuvinte.

Când văd capra parcă văd alba-neagra în Gara Basarab. La noi capra e-mbrăcată în perdele spălăcite.

Ai noștri tineri la Paris nu-nvață

la porc la gât cum să-i mai facă felu'.

porc=corp. in-corpore. corporate. greață, greutate & gravity. se poate observa că la g-ul ăsta se vede vezica asta care atârână, de grăsime sau pipi.

Mi-am făcut analizele. Sunt apt de porc. Porcu' mă inspiră. Și beau, tot beau / și call, recall / și sunt tot porc în gură.

Eu nu mă mai duc azi la școală

potol e-napoi și-nainte

te uită cum fumează-n decembre

nu râde!... Tu frige-nainte!

Am ajuns să cumpărăm din banii noștri un porc. Mai rău, doar carcasa.

Aveți vreun porc pe-acasă? M-aș înhăita cu el.

Trebuie să țin neapărat Noul Regim...

Am găsit și-o rețeta. De ceva vreme citesc reviste de bucate.

Biscuiți Târgu-Ocna: apă, ulei, sare, făină (în carte scrie și puțină drojdie, nu cred că e necesar, și nici făina nu cred că e obligatorie, se poate pune mălai). Se frământă, se face o foaie subțire, se taie forme pătrate, se coc sau se coace.

Nu vă mai rămâne decât să răsfoiți cărți și reviste ronțâind biscuiți... Mălai. Turtoi.

Merg cu ceai pt slăbit. E pt intelectualii stângiști.

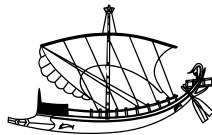
dj mangusta dj akru dj plită dj fățarnic dj saga dj slană dj rotulă dj beteală. și de restu' caramele!

fără bani, de sărbătorile astea creștine, ești mort!

La reîncarnare era coadă. Toți voiau reîncarnări noi, dificile, de bani gata. Cam aglomerat. Era și-un top al preferințelor. Mi-a fost imposibil să văd clar. O listă de așteptări.

Încă sunt acolo la rând. În trecut, ce-i drept. Când aflu ceva, vă spun. Oricum, după vociferări se pare că nu ajunge pt toți, "la toată lumea". E vorba de nume cunoscute, nimic obscur. Însă nu toți cei doriți sunt morți. Să moară între timp? Coada e lungă, pân-la cer. Nu sunt toți morți, nici de-o parte, nici de alta, vreau să zic. În fine, se lasă și rând. Unii intră și-n față. Am văzut că alții se dau în spate: "nu e nimic ofertant", zic aceștia. E o viermuială colorată. E și multă derută, priviri peste umăr, sclipici, steluțe, starlete... Sper s-apuc și eu ceva, am intrat în rând, m-a luat valul schimbării.

Ca Iosefini tatăl îmi mângâi barba sură
 în cort tot singur, tot stingher
 și tot înghit la lamele de fer
 și beau formol și nu mai tac din gură.

IMPRESII/ADNOTĂRI LA

Despre sexul femeii ca un câmp de luptă în războiul din Bosnia [Matei Vișniec]

Prof. Daniel Murărița

Prof. Laura Dițoiu

Liceul Energetic Târgu Jiu

Independent de universalitatea limbajului oricărei forme de artă, generozitatea artei se regăsește la nivelul perspectivelor multiple. Poate să nu fie *catharsis*, dar un fel de hrană tot este. Cine a zis că oglinzile spun totdeauna ce trebuie?! Sau adevărul? În oglindă vedem ce putem. Sau numai ceea ce suntem pregătiți să vedem. Prin undele ce ne tulbură apele vedem ce ne lasă starea care ne stăpânește. Realitatea e... „lichidă”.

Scriitorul, de astă dată, prin creația sa, e o bizarerie, certificat al faptului că spațiul e... curb. Fizică și metafizică deopotrivă. Arcul de cerc al scrierii nu catapultează autorul în lume, în lumea cunoașterii arbitrare, ci îl ghidează tot spre sine. Probabil, în cele din urmă, spre singurul univers care ar conta. Și totuși, nici singurătatea, nici însingurarea... Nu sunt felul acesta de a împărtăși „taina”...

Alter ego!, iată o altă expresie pentru oglindă, când în lume nu te mai regăsești sau nu mai poți comunica. Oglinda e întotdeauna neșlefuită, nu reflectă fidel...

- Există o legătură indisolubilă între frumos și adevăr?
- Cred că da.
- Adică frumosul nu poate fi decât în adevăr, adevărul în sinceritate.

Pentru că frumosul nu poate fi decât sincer?

- Nu are fidelitate. Frumosul e zburător, metamorfozându-se în atâtea expresii de adevăr.

- Adică există frumos și fără adevăr.
- Tot ce e frumos devine adevăr, nu și invers. Eu așa cred.
- Mă interesează relația *adevăr-frumos*. Aseară, la teatru, poate, actrițele falsau. În sinea lor falsau. Dar frumosul parcă nu s-a suspendat total.
- E o piesă grea.
- Poate că receptorii *fac* frumosul, ei *dau* adevărul.
- Deși ușor de receptat la un prim nivel. Cred că drama depășea violul. Era drama țării violate de inamici.
- Violul era un aspect extrapolat. Pacientul era omul în genere, universal.
- Iar violul era la nivel național/transnațional, mult mai profund și greu de vindecat, analizat, tratat.
- Groapa comună, rană comună.
- Da. Așa am dedus și eu. Fragmentele umane împrăștiate erau *comune*.
- Pacientul *unu-multiplu* mutilat de gânduri și de opțiuni naționalist-religioase. E raportul dintre individ și popor, dintre ideal și națiune. Ceea ce până deunăzi dădea identitate, acum aruncă în disoluție. Groapa comună e a istoriei, ciclicitate ce dă permanență. „Fișa nr... pentru pacient violul continuă...”... Interesant și alt aspect. Al „agentului vindecării”. Imixtiune ce nu e receptată în sensul favorabil izbăvirii. Arbitrul, străin Balcanilor, e receptat cu nocivitatea lui teatrală. Sforile trase nu îl mai legitimează. De-aia nu mai poate fi tolerat nici când vine cu pansamentul. E arbitraj al urii și al intereselor meschine voalate.
- M-a intrigat violul Americii, nu cred că întâmplător dramaturgul a ales această țară.
- Nu putea fi întâmplător. Vișniec a scris plecând de la atrocitățile din '99. Totul a fost real. Doar că are meritul de a pune realul să își amintească. Materia are memorie.
- Cred că, în viziunea lui Vișniec, e mai mult de atât, cred că America e o țară a dezechilibrului. Kate era o dezechilibrată, un om fără mamă (origine).

- Nu e viziunea lui... Da, țara dezechilibrului avea rol în a salva echilibrul altora.

- Cred că se poate înțelege piesa.

- Am înțeles-o, se pare. Am și spus, la un moment dat...

- Eu nu am văzut-o pe Kate ca pe un personaj nereușit.

- Am înțeles acum și de ce. Nu o privisem ca reprezentanta sau prelungirea propriei nații. Reflecțiile sale despre pietre fiind singurele care au umanizat-o, care o autorizau să fie acolo. Deși era o renegată.

- Strigătul, nefericirea o umanizau.

- Ea nu striga. Kate își mecanicizase trăirea. Fișele de observație o trădau. Îmi tot venea în minte „*denaturat, omul este un animal sălbatic*”. Ingineria genetică a răului, artificializarea firii.

- Piesa e scrisă cu har. M-a impresionat, deși alternarea actelor și alternarea elementelor dramatice cu cele comice m-au derutat. După, am înțeles că așa e viața. Natura reglează totul, nu m-am gândit că e atât de puternică.

- Așa am înțeles și eu. Ți-am și spus că a rupt firul percepției episodul cu picnicul „evocator multicultural”.

- Se poate discuta piesa, discutia sa fie cu noi, în numele tarii.

- Nu cred că e posibil. Receptarea pur subiectivă e mai mult culturală, politizată și mai puțin sentimentală. La nivel macro, riscam să abordam simplist. În prezentarea etniilor era o dialectică a lui bine/rău. Prezentate în farmecul lor și în deficitul luminii. Arbitrul era parte din acest deficit.

- Nu cred în rolul salvator, poate în interesele americane. M-a intrigat dorința de a lua copilul victimei, deși mai avea acasă doi abandonaji.

- Intrigantă dorința de a lua copilul. Motivată uman până la o cotitură... la un moment dat am fost tentat să spun că piesa e un discurs politic. Acum văd altfel. Și totuși nu exclud total perspectiva asta.

- Cred că americanii sunt o națiune de debusolați și de aici rasismul controlat.

- Nu știu cum sunt americanii. Dar nu pot fi reper, cum nu pot fi izolați în importanță.

- Negrii, indienii, mexicanii... sunt părți ale națiunii. Un amestec ciudat.

- Nu sunt mai rasiști decât alții. Cred că le lipsește rușinea. Pe-aici, pe la noi, rasismul nu se exprimă evident și pentru că ne e rușine. Rușinea având aici rolul glasului tainic al divinității din noi. Avea Țuțea o vorbă, „*ăștia îl invocă pe Dumnezeu doar să le binecuvânteze afacerile*”. Interesul e mercantil, sufletul e trântit pe tarabă. Rușinea? E contraproductivă...

- Dar arta rămâne fertilitatea aplicată tuturor, fără nevoie de pașaport și fișă de observație.

NB

Personajele: Dorra (vorbește cu accent din Europa de Est) / Kate (vorbește cu accent anglo-saxon)

Piesa, inspirată de drama bosniacă, este o operă de ficțiune. Autorul a utilizat unele mărturii autentice în scena gropilor comune precum și în scena unde Dorra vorbește de „imaginea” țării ei, și aceasta întrucât în materie de oroare realitatea depășește ficțiunea.

Descarcă / citește piesa de teatru!

<http://editura.liternet.ro/carte/27/Matei-Visniec/Despre-sexul-femeii-camp-de-lupta-in-razboiul-din-Bosnia.html>

FRANCHEȚE vs. CINISM

Maria-Lavinia Buleac, 10G,
Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu

FRANCHÉȚE s. f. (Și în forma *francheță*) Faptul de a-și spune deschis gândurile; calitatea de a fi franc², sinceritate. *Te-a supărat franchețea mea?* C. PETRESCU, C. V. 110. *În toate articolele lui se vede curajul și franchețea unui om drept.* VLAHUȚĂ, O. A. 260. *Unii critici au avut franchețea de a lăuda în opera mea tot ce le-a părut demn de laudă.* ALECSANDRI, T. II 55. -Variantă: **franchetă** s. f. (D.E.X., Dicționarul explicativ al Limbii Române)

CINISM s.n. 1. Doctrina filozofilor cinici. 2. Mărturisire obraznică și sfidătoare a unor fapte sau gânduri condamnabile; atitudine care sfidează regulile morale ale societății. [Cf. fr. *cynisme*, gr. *kynismos*] (D.E.X., Dicționarul explicativ al Limbii Române)

FRANCHÉȚE s. v. *cinste, sinceritate.*

CINISM s. n. *imoralitate, imprudență, impudoare, insolentă*

Deși într-un limbaj oficial, definițiile date de dicționarul român avizat de Academia Română enunță foarte clar conținuturile teoretice ale celor două cuvinte, deseori încurcate. Încurcate nu la modul teoretic, ci la modul în care o scuză pentru exprimarea opiniei asupra unui fapt condamnabil (în conjunctura în care acesta nu este moral, legal sau normal), cetățeanul se apără invocând motivul francheței, că este om cinstit și sincer. Dar privind înspre teorie, nici măcar aceasta nu îi acordă dreptate. Pentru că cinismul depășește pragul normalului. De pildă nu este normal să fii de acord cu sclavia, rasismul, etc. ci este în fapt (pe bună dreptate) o alienare mentală. O alienare agravată, care nu mai poate rezista barierei lăuntrice. În schimb franchețea este de un extraordinar bun-simț, exprimând simpla părere, plauzibilă de obicei, care nu lezează demnitatea umană sub orice formă a sa. Astfel că franchețea, dacă vreți, devine o capacitate. O capacitate de a se exprima liber orice idee decentă, ambalată plăcut și care poate fi primită de orice minte deschisă.

Puse în ring, desigur că vor fi susținute de păreri variate. Un colț va susține că părerile care sunt enunțate trebuie să fie acceptabile din partea tuturor. Celălalt va susține că enunțate sau nu, părerile trebuie să fie originale, proprii, indiferent de cât de dure sunt pentru cei vizați, iar că originalitatea, oricât de bolnavă ar fi, nu înseamnă alienare, ci doar o altă modalitatea de percepție a adevărului, aproape universal, că tocmai aceasta este frumusețea cinismului, că este exprimarea opiniei fără frica de a fi desconsiderat de către societate.

Între cele două cuvinte există o discrepanță foarte accentuată, însă prăpastia este aproape insesizabilă de multe ori. Franchețea este termenul pozitiv pentru exprimarea opiniei, în schimb cinismul termenul negativ. La nivel teoretic sunt opuse. Sunt atât de ușor de stabilit la nivel formal, încât în registrul informal devenim atât de confuzi că le folosim fix invers de cum ar fi normal. Iar opusele se atrag, fapt care nu poate fi negat decât prin contrazicerea legilor fizicii, dar este o discuție atât de amplă încât puțin probabil că va fi abordată prea curând de cineva. Dar este o discuție separată, la fel cum se separă ideile enunțabile de celelalte

Și mai este problema necunoștinței de cauză, și confundarea celor doi termeni. Probabil că dacă un copil aude aproape întotdeauna „exprimate cinic!” din partea profesorului, va începe să creadă că acest principiu înseamnă simpla sinceritate. Pentru că mulți profesori încă fac o confuzie gravă cu cei doi termeni poate că din lipsa unor îndelungate studii asupra lexicului, sau poate că reprezintă copilul despre care este vorba la stadiul maturității. Poate și pentru că termenul de *cinism* este deseori evitat, și înlocuit cu *franchețe*, poate pentru muzicalitatea și forma sa „deșteaptă”(termen uzitat în limbajul colocvial al multor elevi), față de forma simplistă a cinicului.

Din punct de vedere al normelor actuale, cinismul trebuie evitat cu desăvârșire. Trebuie evitat pentru că lezează, și astfel se propune tăcerea în cazul în care nu se poate ambala opinia într-un mod mai acceptabil. Și nu consider că acesta ar trebui abandonat în favoarea francheței numai din pricina unor convenții teoretice, ci datorită statutului uman. Pentru că suntem oameni, o coroană a creației, nu simple creaturi care știu doar să profite, iar dacă nu, să dea „cu piatra-n cap” pentru nereușite sau simpla incapacitate de a trece peste un aspect deranjant (doar la modul personal), și pentru propria conștiință. Iar pentru a explica mai bine acest principiu(deoarece știu că sună destul de ambiguu la început) îl voi cita pe Albert Einstein „Dacă oamenii sunt buni doar de frica unei pedepse sau în

speranța unei răsplăți, atunci suntem într-adevăr o adunătură jalnică!". Mai bine decât acest citat, nu știu dacă alt argument ar putea să reliefeze esența opiniei mele, pentru că atât de concret este enunțată ideea aici, încât nu cred că se mai regăsește în altă parte în aceeași măsură.

Iar privind din alt unghi (fără aceste denumiri), suntem educați de mici să nu fim cinici. Deoarece ce copil nu a auzit măcar o dată „Nu vorbi așa despre X! Nu este frumos să îi spui (că este..) ..!”? Și cine nu a auzit „Spune tare că..! Trebuie să fii auzit!”? Este simpla încurajare spre moralitate, care este învățată din neam în neam, dar care pare să dispară odată cu trecerea atât de accelerată a timpului. Pentru că de fapt, franchețea și cinismul nu decât simple exprimări de opinie (mai morale sau nu). Sunt de fapt atestări ale capacității noastre de a ne exprima deloc/puțin /cam /mult (prea) jignitor, sfidarea sau respectarea altor idei sau dreptului universal de exprimare.

Ce rămâne de spus de în final, este să sugerez îmbrățișarea francheței, care nu poate fi în nici un fel sfidătoare sau umilitoare, și care va fi apreciată de toată lumea, pentru că este puterea de a face publică propria părere. Pentru că niciodată nu trebuie să abdicăm de la normele morale și etice fundamentale, și să încercăm pe cât posibil să păstrăm o diplomatie incontestabilă, care nu va fi niciodată demodată.

MS. MALEEN (distorted-fairytale)

---

*Mihaela Mănoiu,
Masterand „Consiliere și orientare filosofică”,
Universitatea de Vest Timișoara*

There was once an economically challenged prince, let us call him Jack, who asked in marriage the daughter of a mighty King known as Karl, whose social condition was, obviously, something to-fall-in-love-with. The pre-woman's name was Maleen and of course, she was aesthetically privileged, so that Jack had a justification for his proposal.

As her father Karl desired to exert his inherent superiority as a monarch, he wished to give Maleen to the son of his good old friend Friedrich so Jack achieved a deficiency in his proposal. But as Maleen and Jack loved each other with all their hearts and they would not give each other up, Ms. Maleen said to her father: "I am currently noticing the calamitous consequences of patriarchy and I request greater liberties for humankind! I'm not willing to tolerate another man but Jack for the rest of my life and let him invade my personal space, especially this melanin impoverished and mentally challenged individual that you had chosen for me!"

Having read some recent research on child development, king Karl knew that you're not supposed to punish your child physically when you're angry, so he threatened her by saying "Just wait till I'm in a good mood, Maleen!" and he locked her and her domestic operative in an african-american tower, into which no ray of sunlight or moonlight could enter, shouting "Therein shalt thou be imprisoned in this penal institution for seven years, and then I will come and see if thy intellectually impaired spirit is broken."

Healthy food and naturally clean, pure and full of naturally occurring minerals water were carried into the tower for the seven years, and then

she and her domestic operative were led into it and walled up, and thus cut off from the sky and from the earth.

There they sat in the darkness, and knew not when day or night began. For seven years, they played The Dozens, the politically correct version, “I have never” – and Maleen was quite impressive for her age, and “Rock, Paper, Scissors”, based on mutual respect and trust.

Her significant other, Jack, went round and round the tower, and called their names, but as no sound pierced through the thick walls, he started to spend his time doing volunteer work on community-led projects in Africa and thinking about Maleen and her inner beauty once in a blue moon.

Meanwhile, the time flew, and because their main activity was eating, by the diminution of the food and drink they believed that the seven years were coming to an end. They thought the moment of their deliverance arrived; but no stroke of the hammer was heard, no stone fell out of the wall and it seemed to Ms. Maleen that her father had forgotten her.

Scared of the idea of experiencing intra-species dining, they started to demolish the environmentally friendly construction. The sky was blue, and a fresh breeze played on their faces, and they realized nobody could recall who they were. Ms. Maleen asked some peasants about her father, King Karl, and she found out it's been a long time since he's metabolically challenged.

After a moment's thought, she decided not to search for her significant other, but to continue her life as a strong, independent woman, taking on her own shoulders her father's kingdom and transforming it into a place where men and women have equal rights, marry whomever they want, are able to decide what happens to their bodies and have the freedom to eat peanuts from the vending machine at breakfast.

The end

POEZII

*Liviu Nanu,
Roșiorii de Vede*

antipoem la 40 de grade

respir aerul orașului sub un cer de culoarea scorțișoarei
 în locul acesta din care cățelul pământului își urlă singurătatea la stele
 mă simt ca piatra cubică peste care iapa statuii ecvestre
 se ușurează într-o zgomotoasă indiferență

la orele amiezii privesc în geamurile autobuzelor
 și mă văd pe mine multiplicat de zeci
 de sute de ori
 eu scheunînd de durere
 eu care nu mă pot privi în oglindă nici cînd mă bărbieresc

deja e suficient să închid ochii și văd coli de hîrtie A4
 pe care scrie certificat de deces
 zburînd peste oraș ca un stol de porumbei
 din care curg penele pregum fulgii de zăpadă

mă văd jucînd copcica cu tata și el cîștigînd de fiecare dată
 pînă într-o zi cînd a refuzat să mai joace și a zis piua
 la fel o văd pe mama cerîndu-mi compot de ananas și ceai de fluturi
 atunci deschid ochii pentru a mă lovi de realitatea proximală
 întruchipată într-un chelner care-mi umple paharul deja plin

dar eu suport de-acum orice întîmplare
 eu sînt piatra cubică pe care cade în sunete de fanfară
 baliga zemoasă a iepei de bronz din care apar viermi inelați
 ca ale copacilor din care le poți afla vîrsta

și joc dansul acesta al vieții dar mai ales al morții
 ca un urs cu belciugul în nas și ursarul e Dumnezeu

u t o p i a

dar muzica nu e cîntată de îngerii ci de jan de la craiova
chestie care mă determină să mai dau pe gît două pahare de votcă
apoi să mă înscriu în partidul iluziilor moderate

confuzie

anii sînt ca peștii înotînd cu greu în amonte
din echivocul întimității am clădit cîte o piramidă în fiecare zi
pe care am acoperit-o de fiecare dată cu alta mai mare
am construit așadar piramidele matrioșka (o invenție epocală dar
nebrevetată)

amăgitoare ca licorile distilate ascunse în sticlute mici și verzi
un fel de marțieni din cărțile sfîmbătați de absint contrafăcut

și nici măcar nu e ca un simplu jurnal
după atîta timp mi-e teamă să ridic ultima piramidă
cine știe ce duh sare de sub ea ce viermi vor începe să mișune
ca să-i adun la loc îmi trebuie un capac mult mai mare
și în jur nu găsesc decît deșeuri de plastic

dacă lăsăm capetele pe spate și privim în sus ce mai putem vedea?
sentimente frumoase zburătăcind cu fulgii în vînt
ura generală plutind ca un hoitar orb deasupra lor
vînd la întîmplare tot ce mișcă în umbra lui

măruntele chichirezuri emoționale pe care le întîlnesc la tot pasul
la fel ca gadgeturile din magazinele de nimicuri
mă vor elibera sau dimpotrivă mă vor stăpîni tot mai mult?
acest amalgam de senzații mă trimite la amestecul de ușurare
perplexitate și jenă a bețivului care se pișă pe el în stația de autobuz

eu sînt în primul rînd
destinat să deschid foraibăre
un soldat bătrîn care dezamorsează mine antipersonal
am să încep să-mi desfac eul propriu ce-mi ticăie țac țac în timpane
curgînd ca nisipul într-o clepsidră prea strîmtă

în jurul nostru vînătorii de capete seci își rostesc jurămintele
sărind în focul actualităților de seară
singurul regret este că n-am ținut evidența ocaziilor ratate
și nu mi-am ilustrat poveștile ca egiptenii pe templele lor
poate s-ar fi găsit peste ani cineva să le descifreze și să exclame
ce tîmpit și ăsta!

insomnii reloaded

sînt adormit pe jumătate
așa că număr oi în gînd
și toate-s alb-imaculate
și sar pîrleazul. rînd pe rînd.

dar uite-așa în plină noapte
se poticnește socoteala
cînd vine oaia 47
cu blana ei neagră ca smoala

ea biata n-are nici o vină
că nu va trece de pîrleaz
dar behăitul ei de-ovină
mă ține toată viața treaz

comunicarea nu-i problema
între noi doi. apă de ploaie
de-atunci mă bîntuie dilema
ea - oaie. eu - o altă oaie?

și după încă un deceniu
tot ațipit mă regăsesc
nițel poet (dar nu de geniu)
încă trăiesc încă iubesc

cu socoteala mea din noapte
(fiindcă am progresat un pic)
ajung la oaia 57

u t o p i a

Însă și asta-i cu melic

cu lână albă precum creta
și chipul mai comprehensiv
că sigur și-a făcut, procleța
profil pe facebook (dar fictiv)

dar dacă și-asta face nazuri
să sară gardul, chiar mă jur
o fac să sară cinci pîrleazuri
c-un exegetic șut în cur

de-acum nici nu mai număr anii
și-am devenit mai înțelept
îl recitesc pe Murakami
și-adorm cu cartea lui pe piept

poem naiv și indiferent

Mai veni o primăvară
Cîntă cucu-n țintirim
Morții-ascultă unanim
N-am un loc să nu mă doară

Și-am zis verde fir de ceapă
Zboară buburuzele
Eu mă cert cu muzele
Cine fuge, ăla scapă

Am doi pești într-un acvariu
Unul e puțin miop
Altul de-o aripă șchiop
Fără niciun comentariu

Și-am zis verde fir de băț
Dacă n-ai de lucru, fă-ț

*Prof. Rocselana Verdeș,
Universitatea „Titu Maiorescu”
Facultatea de Științe Sociale, Politice și Umaniste – București
Colegiul Tehnic „General Gheorghe Magheru” – Târgu Jiu*

Lui Nichita

dar

floarea de mină ce-mi înflorește pe talpa dreaptă
floarea de soc ce se scutură pe umărul drept
floarea de vin ce se bea pe nerăsuflăte
floarea de soare ce îngălbenește în tablourile lui Van Gogh
floarea de suflet pereche ce mi se-așează pe palma dreaptă
floare la ureche cu cireșe
floare cu cal cu tot ce înflorește pe lună plină
floare de apă dulce și de apă sărată
floare cu dinți în loc de petale
floare de ghimpe de drac
floare din degete – mâna
pentru tine

ceară

ceară de albine se scurge pe golul timpanului
timpul să ceară tribut – un fagure
albina să muște din greu florilor
musca să muște mierea albinelor
omul mușcă pe om

gol

mai gol mi-e sufletul de-atâtea opriri
prin gările reci ale timpului
mai gol ca paharul din fața bețivului
e plin cu gol
de-atâtea trăiri

diferențe

eu funcționez pe bază de cafea - Roxelana
tu - vin roșu ca sângele minotaurului
eu vin din soare - tu din înghețări ale sufletului
lumină sunt - tu umbră și gând
așa suntem noi,
doi poli
ce se întâlnesc
doar o dată în soartă

Ștefania Magdalena Ciulav, 10C
Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu

Geneză

Privește, iubito, cum te naști din nimic,
Cum ți se prelinge pe călcâie infinitul
Și-i strivești lui Nichita sărutul...

Hai să deschizi în mine universuri
din care să curg dizolvat,
fără trecut și fără cicatrici,
materie vâscoasă pe care
s-o definească degetele tale,
să le devină falange
și apoi să-nvârți cu mine marea,

s-o faci ceva, s-o faci vreo linie sau
vreun cerc, să-i dai un nume,
Hai, dă-i numele meu, apoi
rotește-o și naște-mă iar.

* * *

Să m-ascunzi, mamaie-n
ridul de la ochiul stâng,
să mă arunci înapoi,
să m-arunci până mi se transformă
căderea-n zbor, iar,
la vreun capăt încă nestabilit,
să miroase iar a nuc, a flori de soc și a nimic...

Să-mi faci leagăn din gene
și să mă-nchizi în ele
până când în ochii tăi e iar
culoarea zilnicului pahar de cacao cu lapte.

Și apoi să-l strigi pe tataia,
Iar de pe geana ta
să mă arunci direct în
Mica Mare din ochiul lui stâng...
Căci astă-seara nu mai vreau nimic,
Poate doar să-not și să mă scufund în voi
până dau iar de mine...

clivaj

ai imitat țipătul și
țipătul te-a imitat
ceva trist ca o margine
în care rănilile își disputau
dreptul la moarte orb
nebun cerșind un sens după
linia albă

știi că exist

de fiecare dată la capătul celălalt
unde exist

lumina
mă trage pe sfori când vorbesc

cobor un conținut
în viermele din miezul lucrului

un dumnezeu trist și mânjit
de frică bate scurt
îl port de mână
ca pe un copil

trei umbre mici
se sinucid
pe unghiile rele
tu

îmi spui povești

păpușa acidă

există zile și zile
pe unele le târăști după tine fără să le cunoști chipul
le întorci cu fața în sus
le privești adânc în ochiul albastru solid
ca o copilărie
prin care nu ai reușit să străbați
când te plimbai cu păpușa acidă de mână
spre casa de hârtie

după o perioadă de liniște
răsar oamenii ca niște fructe lichide din zidurile casei
îți injectezi mintea
cu oameni care curg
până la ultimul strop
care rămâne întotdeauna deschis
ca o inimă care așteaptă să afle
sfârșitul poveștii

pentru ce rămân nemișcată mereu sau cum se naște distanța

ei locuiesc pe partea stângă a inimii mele
partea imobilă
în imaginație sunt mereu trei
umbre
ce poartă pe umeri o cruce
pe care o rotesc
un fel de cercul situației
și fiecare umbră pare a fi umbra celei de dinaintea sa
un mecanism închis
cât să taie lumina din jur
în bucăți egale

u t o p i a

pe care să le împartă mai apoi la copii
singurii care mai pot vedea
cum se naște distanța
și cu ce este populată distanța
dintre corpul și mintea mea

lasă-mă

să îți împletesc o bătrână
pe frunte
cu mâinile curgând lin
ca niște file îngălbenite
de timp peste pleoape
o palmă îți va spune povești
ce vor dormi cumiți
somnia cel negru
în cearcăne albe
cealaltă te va face să uiți că
vârstele sapă
tranșee adânci din care să bei apă

*Florin Arpezeanu,
Târgu Jiu*

babel

primești o carte cu coperte roz
ești fericit în felul tău când te lipești
de lucruri precum memoria unei
pisici moarte

fereastra se deschide mai greu și
aerul zilei de ieri primește lumină

gândești că te ridici
că tot ce se poate prinde cu două mâini
va fi azvârlit în afară și până mâine
ar atinge pământul

alter

e o zi oarecare

mama stă pe marginea patului
tata încă nu s-a născut
din camera cealaltă
le poți auzi ușor bătăile de inimă
niște căpșoare lovind
în peretele pe care de
mâine îl vei împlânzi cu mâinile
astea șase

u t o p i a

4:36 a.m.

trag dintr-o țigară lipit de peretele
blocului în mijlocul orașului și
al planetei sunt un punct de sudură
ce ține întunericul ăsta pe verticală

western 82

e timpul să dai cu tine de toți pereții
animal ce te holbezi în oglindă
să uiți că paharul cu vaporeș se află la o distanță
de câteva palme de creier și înaintează

rămâi pe loc alege să bei cu fiecare în parte
cu orașul tot de unde ți-au dat cele mai
frumoase femei chiar înainte de moarte

inutile

ușa de la casă
casa
hainele groase
rândul de chei
cerul
soarele
becurile de 40

retrovizoarea de la mașină
mașina
oamenii harnici
somnia de frumusețe
buddha
lumina
armele mici

*Daniel Murărița,
Liceul Energetic Târgu Jiu*

senzor ATI

mă întind murdar umed alunecos ca o dimineață de mușama
într-o crâșmă neutră
respirația e un scris automat în care cuvinte ne semnificative apucă
să apară cu majusculă ca niște infractori nebănuți
distanța dintre ele se face punctuație se lărgește se nemărginește
nu râde tocmai acum
plămânii erau o speluncă aerul un gol patinat de aura timpului
sunetul paharului trântit pe masa de pfl
stratul soios de fum și bețivi ratați
de care nu se mai râde nimeni

frigul e comun aerul în sânge e de rău bătrâne
moartea nu admite oricum artificii biologice
vrea să fie cinică
fără zorzoane directă abruptă ca un bobârnac primit la șptică
animalul din ea să exhibe prin fricile noastre
asemenea unui uragan de senzații pornit prin epidermă
cartilajii cartagine mușchi oase
în ligheanul cu apă caldă în care
întorși de la c.a.s. bătrânii își înmoaie și își mint
reumatismul

manechinele din vitrine transpirau aerul e rece
visam prea mult încât uitam să cădem când trebuia
e vulgar moartea să vină după un duș moderat
nici un flash nici un tremur nici o remușcare
nicăieri nimeni nu e singur deși suferim tâmp de singurătate
și realitatea se exfolia ca un călcâi ce nu își mai suportă bătăturile
gândul ca un asfalt plombat după ierni menstruale
și un gps care se refuză pe sine
ce nord ce sens ce drum ce rost
lumina dintr-un trup gol

back up

prin aerul ăsta ca o femeie cu trăsături anonime
ne îndrăgostim întâmplător, trecem, părem oameni normali

declinările vieții sunt un declin, visele ne sunt năvod
în lacrimi se face târziu, vâslesc înserările-n tristeți
și-n fiecare clipă luată-n parte, toate obiectele abdică

unii zic că soarele o feșteleşte curând
tre' să stăm aici, să prindem momentul
descuămările vârstei să ne irite capilarele
toți șerpii neîmplinirilor să se zvârcolească în iriși
văzul ca niște pustule să se umfle de atâta netrăită viață
și să leșinăm de un fel de lehamite, un fel de extaz

prin aerul ăsta ca o femeie anonimă
ne întristăm subit, trecem, părem oameni ce sunt

toate rănilor ce se deschid acaparante în amintire sunt biruințe
și abia într-un târziu afli că ai devenit copil și de teamă
iarăși dormi cu lumina aprinsă

shortcut to yourself. click right

inima e un apartament vechi, nedecomandat, din plăci, A4 ziceai
 vecini aiurea îți bat în țeavă, un fel de
 du-te dracului, nu-mi pasă de tine, bă!
 tu pierzi șirul paragrafului în care în sfârșit îți păsa de tine și uiți adesea,
 canalizarea e o rețea sanguină în care se adună tot ce putem mai bun
 în van râdeam de durerile celorlalți și ne repetam ca pe-un refren anemic
nu e nimic mai înfiorător ca singurătatea care ne bate în piept,
nu e nimic mai înalt ca durerea ce se adâncește în os,
haideți să zâmbim, în orașul acesta e un anotimp cretin!
haideți să înălțăm un imn satanic zilei care trece!

baudelaire se hlizea, nietzsche avea crampe, în toate lucrurile
 se aștepta toamna
 genunchii noștri uitaseră subit cuvintele ultimei rugăciuni rostite
 mintea nu mai admitea nici o otravă pentru gând, pentru intenție
 pentru șansă sau pentru clipa ce ar vrea să totuși să treacă de noi

râdeam sedați de propriile dureri, pacienți scăpați din cămăși albe,
 imaculate
 speranța atârna ca un plasture pe o rană confuză
 perfuziile se înfundau ca un rictus ce își atinge perfect ținta
 profeți stradali vindeau periute de dinți, ciorapi, aripi toate 3 la 1 leu
 antihistaminice pentru inimă, pentru gânduri cumplite antiinflamatoare
 și viața era atât de ieftină și ne repetam că e un dat, e o revelație
 și e necesar să plângă copiii cât mai des

eram pierduți
 contagioase metafizici supurau aleatoriu prin toți porii
f u c k y o u g o d ! scria pe toate zidurile iar eu
 mă închin trist ca un amant necromant acestei nostalgii benigne
 și urlu împăcat amintindu-mi de tine, de frunza bătută de vânt
 și de călcâiul crăpat al mamei ca despre singurul adevăr

tantra

era timpul să privim înapoi,
filmul începea într-un cabinet de psihiatrie
lucruri învechite îl umpleau plictisitor
printre lucruri, pe lucruri, pe suflete
ca un praf ce s-a aşternut intenţionat
zglobiu, cu ochi mari, cristos copil
care, crezând că așa învață să zboare,
încălța, cu câteva numere mai mari,
pantofii tuturor copiilor săraci
și mergea pe ape

când obosea, apoplexii și atacuri de cord ne vizitau bunicii

juliturile din genunchi nu se mai ștergeau
copilării neîmplinite rânjeau din cute
amintirea asta ne enerva,
ne scuipa toate rănilile cu un soi de noroi și venin,
ștergeam obrazul cu dosul palmei,
întorceam pe dos toți dumnezeii
ca pe un stomac prins de grețurile unei nașteri prelungite
și din sondaje scoteam toată inflația de oameni minunați
și o lipeam publicitar și în silă pe blocuri

ne-am trezit într-un capăt de drum

beția asta nu ne lăsa în urmă apăsarea
aerul mirosea a formol, a tincturi și a moarte
cabinetul era un pântec uzat de mamă
mobilat întâmplător cu spaimile copilăriei
cu jucării stricate, cu dulciuri, cu foame
cu umbre ce ne pun diagnostice finale
și paralizii ce ne interzic să ne mai salutăm
dimineața în oglindă

za | 0 1 0 0 1 1 0 0 0

mai aveam nevoie de o ultimă confesiune
 în inimă sapă aşteptarea ca un fântânar fără noroc
 se diluează în surdină ecoul unui cântec trist
 plămânu' refuză aerul ăsta îmbâcsit și pleura se face noapte
 și parcă prin toți porii se întinde un deșert în plină furtună
 recunosc, cu gândul nu te poți împăca
 am devenit distanța dintre noi și ecranul ăsta ca o temniță
 e un conflict între trup și năzuință, între privire și obiecte
 trec ambulante prin vene, tăcerile se alimentează ca un agent patogen
 disperări acaju ne înghit flămânde, sângele se pietrifică
 și nimeni nu mai crede că aici, în carnea asta fragedă,
 în continuare ar exista durere, întristare și suspin

capăt de lanț trofic, mântuirea ne vine pe card
 codul pin al mirării e aleatoriu și continuu schimbat
 degetele se fac de fum, bucuria e o simplă greșeală alfanumerică
 în fața tastelor, filosoful imberb din noi stă interzis
 și nu poate să își amintească 2+5 cât or mai face
 cât e categoric sau nu acum când pe sub piele
 nu mai crește nimic deși e o forfotă teribilă
 și se ascund circuite din ce în ce mai integrate
 iar emoția nu mai nimerește contul ascuns al celei
 da! mai avem nevoie de o ultimă confesiune
 de o durere acută în coloana vertebrală
 de un strigăt cutanat care să ne îmbrace
 pentru ultima dată

LEGILE MORALE

---

*Alexandru-Constantin Nițulescu,
Colegiul Național „George Coșbuc” Motru*

Vorbind despre legile morale, pot spune doar că suntem niște vietăți absente, care sunt pe punctul de a dispărea. Nu am înțeles niciodată persoanele care dau exemple, fără să fie exemple. Exemplul nu e nici cuvânt, nici obiect, nici lege, nici regulă. Exemplul sunt oamenii, orice calitate a omului poate simboliza exemplul. Caută și sustrage de la fiecare vietate calitățile și exemplele pozitive pe care ți le vor oferi. Ia-le defectele și exemplele negative și joacă-te cu ele, modelându-le astfel încât rezultatul să fie unul spectaculos și de impact. Respectă oamenii, respectă-le calitățile, respectă-le exemplul pe care ți-l oferă ei și vei ajunge tu însuși un exemplu pentru ceilalți, dar înainte de asta, nu uita că exemplul tău trebuie să fii chiar tu. Respectă-ți deciziile, respectă-ți alegerile, respectă-ți gesturile, respectă-ți sentimentele, respectă-te pe tine și vei trăi veșnic într-o lume în care viața e limitată.

Nu încerca să te ferești de probleme, de tristețe și de supărare, ținete-le de mână. Toate problemele au fost rezolvări și vor ajunge tot rezolvări cândva. Tristețea a fost fericire și tot fericire va ajunge. Supărarea a fost împăcare și tot împăcare va ajunge în ceasul potrivit. Respectă firea lucrurilor. Trăiește în liniște și pace și vei ajunge puternic. Puterea muntelui nu se trage din duritatea rocilor, ci din liniștea și limpezimea râului. Lubește în fiecare clipă și vei ajunge să vezi totul altfel. Lubește problemele, iubește rezolvarea lor. Lubește Binele și Răul. Lubește lumina și întunericul. Lubește râul, iubește-i limpezimea și liniștea pe care acesta le dobândește. Lubește copacul și mulțumește-i neconținut. Lubește-te pe tine în fiecare secundă. Lubește lumina când deschizi ochii dimineața și mulțumește-i pentru ziua pe care va urma să ți-o dăruiască. Lubește viața și vei fi fericit. Nu încerca să rezolvi misterele pe care viața ți le va scoate în cale, încearcă să le înțelegi, adâncește-le, iar sensul vieții tale va ieși la lumină!

ABORDAREA INTERDISCIPLINARĂ A *PSALMILOR*

*Prof. Virginia Cristina Cosma,
Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu*

Interdisciplinaritatea reprezintă o modalitate de organizare a conținuturilor învățării, cu implicații asupra întregii strategii de proiectare a curriculumului, care oferă o imagine unitară asupra fenomenelor și proceselor studiate în cadrul diferitelor discipline de învățământ și care facilitează aplicarea cunoștințelor școlare în diverse situații de viață.

În procesul de învățământ, pe lângă demersurile interdisciplinare la nivelul ariilor curriculare, există demersuri interdisciplinare sistematice ce presupun o analiză epistemologică a disciplinelor predate pentru identificarea conceptelor și metodelor comune, transferabile și extrapolabile. Acest tip de demers interdisciplinar se realizează prin colaborarea mai multor profesori în echipă.

În acest sens, voi oferi spre exemplificare un demers interdisciplinar care are la bază predarea în echipă în cadrul ariilor curriculare „Limbă și comunicare”, „Om și societate” și „Arte”.

Pentru reușita acestui demers se vor crea condiții organizatorice facilitatoare: selectarea materialului didactic (volume de versuri, CD –uri, culegeri de texte biblice), includerea în planificarea anuală a unor lecții de recapitulare de tip sinteză interdisciplinară, conceperea unor probe de evaluare în același sistem, organizarea unor cercuri de elevi în sistem interdisciplinar, având la bază lucrul în echipă, acțiuni comune ale comisiilor metodice, proiectarea unor lecții sau sisteme de lecții pe ideea sesizării conceptelor comune. În urma acestui demers elevii vor asimila în mod mult mai organizat și mai eficient cunoștințele, vor deveni capabili de generalizări și abstractizări surprinzătoare.

În realizarea demersului interdisciplinar propus se va pleca de la premisa că literatura română, religia și muzica pot trata aceleași teme, motive, idei, în limbaje și modalități expresive proprii. Demersul propus va

avea ca temă abordarea interdisciplinară a Psalmilor, urmărindu-se dezvoltarea capacității elevilor de a înțelege și de a exprima, dintr-o perspectivă personală, viziunea despre lume și despre condiția umană, așa cum sunt ele reflectate în literatură, prin valorificarea elementelor de cultură religioasă.

Se va pleca de la polisemantismul cuvântului „psalm” :

1. imn sacru cuprins în Psaltire; 2. cântec de factură religioasă; 3. poezie lirică, alcătuită după modelul psalmilor bisericești. De asemenea, se va insista asupra formării familiei lexicale a cuvântului psalm: „psalmic”, „psalmist”, „a psalmodia”, „psalmodie”. Se vor discuta sensurile acestor cuvinte, iar profesorul de religie va oferi informații suplimentare.

Problematica psalmilor arghezieni va fi prezentată insistându-se asupra firii duale a poetului, mistuită de sciziuni lăuntrice, asupra sfâșierii sufletului arghezian între „abisul de sus” și „abisul de jos”, între pământ și Cer, a dramei Creatorului care se simte când „beat de har”³⁴, când lipsit de harul divin, dramă izvorâtă din neputința de a-și accepta singur soarta, într-un univers în care Dumnezeu nu se arată. Afirmția lui Nicolae Balotă din studiul „Opera lui Tudor Arghezi”, cap. „Scholii la Psalmi”, conform căreia psalmii arghezieni reprezintă „monologuri ale celui care glăsuiește în deșert” va realiza corelarea cu motivul biblic al profetului ales și trimis de divinitate, dar neascultat de semeni: *vox clamantis in deserto*.

În scopul identificării aspectelor comune, dar și a celor care diferențiază psalmii biblici de psalmii arghezieni, se va lectura și interpreta psalmul 50 al lui David în care acesta ne arată calea spre mântuire și pocăință, adresându-se astfel Domnului, cerând mila și îndurarea sa, fiind conștient de greșelile sale. Lecturând, de exemplu, psalmul arghezian „Sunt vinovat că am râvnit” și analizând problematica acestuia, se va evidenția faptul că psalmul arghezian nu este un psalm de căință, ci unul al revoltei și al orgoliului „Marelui Păcătos”³⁵ care provoacă ispitele, jinduind la tot ceea ce este interzis. Pentru a-l face pe Dumnezeu să apară, poetul caută păcatul cel mai greu, caută să umple până la vârf pocalul păcatului, bându-l cu voluptate până la fund: „Sunt vinovat că am râvnit/ mereu numai la bun oprit/ Eu am dorit de bunurile toate,/ M-am strecurat cu noaptea în cetate”. Se manifestă aici ipostaza de vânător de păcate a psalmistului, culminând cu păcatul capital pe care cu bună știință îl săvârșește într-un act

³⁴ Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei*;

³⁵ Nicolae Balotă, *Opera lui Tudor Arghezi*;

prometeic - tentativa deicidului – “Păcatul meu adevărat/ E mult mai greu și neiertat./ Cercasem eu, cu arcul meu,/ Să te răstorn pe tine, Dumnezeu!/ Tâlhar de ceruri, imi facui solia/ Să-ți jefuiesc cu vulturii tăria.”

Se va concluziona că *Psalmii biblici* sunt concepuți ca *imnuri* închinare divinității, a cărei existență nu este contestată, pe când cei arghezieni se confruntă cu Unicul, cu Esența, trăite doar incomplet și confuz. Împrumutul unor *motive biblice* trebuie înțeles ca parafrază poetică, de fiecare dată, Tudor Arghezi venind cu o completare sau cu o interpretare care se abate flagrant de la textul sacru. Psalmii arghezieni aduc un nou principiu, cel al așteptării frustrante. Astfel, discursul său este unul dramatic, într-un mod nedefinit de a fi: „*Tare sunt singur, Doamne, și pieziș!/ Copac pribeag uitat în câmpie,/ Cu fruct amar și cu frunziș/ Țepos și aspru-n îndârjire vie*“. Întâlnim în aceste versuri împrumutul motivului copacului, prezent în psalmii biblici: „*Se satură de apă copacii Domnului, cedrii din Liban, pe care i-a sădit El. În ei își fac păsările cuiburi*“³⁶. Păsările din versurile argheziene reprezintă așteptarea continuă și zadarnică, pe când păsărilor din psalmul biblic „*le răsună glasul printre ramuri*“³⁷.

În încheierea activității, se va discuta despre psalmi, ca una dintre cele mai vechi varietăți de cântece lirice religioase, realizându-se o audiție muzicală: psalmul 50 al lui David .

Acest demers interdisciplinar va permite elevilor să clarifice mai bine tema, făcând apel la mai multe discipline și va crea ocazia de a corela limbajele disciplinelor implicate.

Bibliografie

1. Constantin Cuceș, *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Ed. Polirom, Iași, 1998
4. Ioan Nicola, *Tratat de pedagogie școlară*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1996
3. Nicolae Balotă, *Opera lui Tudor Arghezi*, 1979
4. *Sfânta Scriptură*, Editura Institutul Biblic și de Misiune al B.O.R.

³⁶ *Noul Testament*

³⁷ *Noul Testament*

SIMBOLURI EMINESCIENE

Marius Robu,
Craiova

Nu știu dacă s-a gândit cineva că Mihai Eminescu – simbolul-mit al neamului, a creat prin poemul său „Luceafărul” un mit-simbol al poporului său: povestea, semnul, condiția, destinul sau avatarurile sale.

„Luceafărul” începe cu „a fost odată” – simbolul devenirii vagi a începutului poveștii poporului român. Eminescu insistă pe dimensiunea temporală ca un răspuns la fixarea spațiului românesc „pe-un picior de plai, pe-o gură de rai” – într-un alt simbol și mit al poporului român.

Tot în „Luceafărul” Eminescu evidențiază diferențele nebănuite „de cultură și mai cu seamă de vârstă” dintre poporul român și celelalte popoare. Vaga definire sau chiar nedefinirea spațio-temporală – comune baladei populare și poemului eminescian – definesc, de fapt, granița dintre două „lumi”: „Noi nu avem nici timp, nici loc”, pe când alte popoare „au stele cu noroc” sau „prigoniri de soarte”. Eminescu a înțeles, așadar, „norocul” de a nu te naște român. El a crezut că și pământul acesta are o stea – steaua sa – luceafărul său; și spunea: „Cum? Pământul acesta, care se va răsturna odată peste mine, acest pământ în care dorm Mircea I și Matei Basarab – nu însemnează nimic?”

Oare pământul acesta care s-a răsturnat peste Eminescu, nu înseamnă nimic?

Dar, același Eminescu scria: „Naționalitatea este doar un moment în viața și evoluția omenirii, însă unul peste care nu se poate trece; căci ar însemna să se treacă peste actuala vârstă a omenirii” – așadar, naționalitatea trece, dar Eminescu rămâne ca un simbol universal al unei lumi universale.

Pomind de la acest aspect, și fiind pasionat de opera lui Dionisie Areopagitul – pe care am curajul să-l numesc „creatorul teologiei simbolice” – am căutat, în opera lui Eminescu, locul și rolul rațiunii, locul și rolul imaginarului și, în acest context, interpretarea lui asupra câtorva simboluri ca: șarpele, piramida sau crucea.

Chiar dacă a văzut în Kant „cel mai profund dintre muritori”, Eminescu a văzut, ca și el, limitele rațiunii (teoretice), și, spre deosebire de Kant, i-a conferit rațiunii statutul „factorului recesiv” (cum ar fi spus Mircea Florian), limitând astfel competențele sale în planul cunoașterii.

Sub aspect etic, Eminescu susține că „nu prin rațiune se învinge răul”; iar dintr-o perspectivă a filosofiei istoriei afirmă că „această rațiune face din istorie un veșnic cerc”.

Întrând în visul eminescian, în universul de simboluri „fără soț” înțelegem, numai așa, rolul și locul imaginarului într-o viziune poeticofilosofică la capătul căreia putem afirma că „vis al morții-eterne e viața lumii-ntregi”.

Adept al cunoașterii negative, ca și Dionisie, Eminescu încearcă să oglindească absolutul în marea de simboluri – natura, în consonanță arcă la psalmul proorocului David: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu, iar facerea mâinilor Lui o vestește tăria.”

Iată câteva simboluri și interpretarea lor în viziunea eminesciană:

CRUCEA – simbolul sceptorului și secretul oricărui organism: „Împărțirea unui finit prin infinit, a unei mișcări deduse, născute, orizontale, printr-o mișcare directă, eternă, verticală.” Crucea reprezintă și Sfânta Treime. Astfel, din acțiunea Tatălui (linia dreaptă) s-a născut reacțiunea Fiului (linia dreaptă în sens invers) și rezultanta Sfântului Duh (de-a curmezișul: Crucea).

CUMPĂNA – o reprezentare a relației dintre bărbat și femeie.

VALURILE – sunt încercarea a două puncte unite printr-o „putere”, de a se roti una după alta împrejurul acelei axe care formează jumătatea liniei de atracție. „E cumpăna pusă în cumpână.”

ROATA ȘI FULGUL DE ZĂPADĂ – sistemul universului este o roată fără spițe. O roată cu spițe, un mic reprezentant al sistemului solar întreg – chiar al mai multor sisteme diferite – sunt fulgii de ninsoare pe care Eminescu îi numește „mici icoane ale universului”.

PĂTRATUL ȘI CERCUL – cercul reprezintă originea tuturor mărimilor iraționale. Pătratul reprezintă finitul, iar cercul o diviziune a finitului prin infinit.

SOARELE – părintele luminii, creator al ierarhiei și al libertății (iarăși termeni similari viziunii areopagite), diferit de întuneric – lumea constrângerii și a egalității stupide. Lupta între lumină și beznă e o luptă între Eran și Turan.

ȘARPELE – „Nu mai trebuie să ne mirăm, spunea Gaston Bachelard, că imaginea șarpelui a devenit „o imagine tradițională” și că poeții din toate timpurile și din toate țările sunt înclinați să facă din șarpe subiectul poemelor lor.” Eminescu nu face excepție, folosind imaginea șarpelui drept și a șarpelui încolăcit. Prin „a fi înțelept ca șarpele” înțelege „a ascunde termenii propriei ecuații”.

FEMEIA – simbolizată de îngeri sau de „floarea albă de cireș” – simbolizează la rândul ei „piatra ce nu simte nici durerea și nici mila”, „umbra, gloria și măririle omenești: nu le cauți – te caută; o urmezi – fuge de tine; fugi de ea – s-apropie de tine”.

SFINXUL ȘI PIRAMIDA – „cum că sfinxul e o întrebare și piramidele un răspuns i că amândouă la un loc sunt o ecuație la aceasta n-a gândit nimenea?” spunea „poetul nepereche” și continuă: „–Ce este viața? Întrebă sfinxul. –Un raport simetric al unui finit către infinit, răspunde piramida.”

Gândul mă duce la Pitagora care, după ce a fost în Egipt s-a întors uimit de ce văzuse și cu credința în minunile pe care numerele le-ar putea produce. Credea în ideea ordinii fizice a universului, în nemurirea sufletului, într-o ființă atotputernică. Piramida este un pătrat care se repetă la infinit și ale cărui patru puncte converg în unul singur – vârful piramidei. E un finit raportat la infinit.

„Piramidele-nvechite
Urcă-n cer vârful lor mare –
Nu căta în depărtare
Fericirea ta, iubite!”

Spre deosebire de Pitagora, Eminescu nu a fost niciodată la piramide. Au venit piramidele la Eminescu, aduse de puterea lui de a „visa”.

Dumnezeu există adică „visează”. Lumea este „visul” său. Când oamenii vor înceta să „viseze”, Dumnezeu se va „trezi”. Atunci va fi sfârșitul.

Bibliografie selectivă:

- Areopagitul, Dionisie – Opere complete, Editura Paideia, 1996;
Bachelard, Gaston – Pământul și reveriile odihnei, Editura Univers, 1999;
Eminescu, Mihai – Opere. Vol. XV, Editura Academiei Române, 1993.

APLICABILITATEA ȘI UTILITATEA FILOSOFIEI pentru copii în cadrul unor școli timișorene

---

*Ioana Nicolescu,
Masterand „Consiliere și orientare filosofică”,
Universitatea de Vest Timișoara*

Ne-am putea imagina filosofia pentru copii ca o umbrelă colorată, cuprinzătoare, sub care se adăpostesc un număr mare de filosofi și dascăli, care au în comun dorința de a împărtăși, înțelege, de a gândi și a construi cu ajutorul gândurilor.

Filosofia pentru copii este o disciplină care, practic, încorporează mai multe metode și abordări, dezvoltate de-a lungul timpului cu scopul de a deschide noi perspective în educația copiilor.

Personal, am luat contact cu două astfel de metode, în cadrul masterului Philosophical Counseling and Consultancy pe care îl urmez la Universitatea de Vest din Timișoara. Una dintre ele este metoda practică de Institutului de Practici Filosofice din Paris, dezvoltată de filosoful francez Oscar Brenifier, care predă câteva materii și susține ateliere practice în cadrul programului de studiu menționat.

Cea de-a doua metodă este cea dezvoltată de filosoful american Matthew Lipman, despre care am dobândit cunoștințe teoretice prin studiu.

Chiar dacă acestea împărtășesc obiectivul de a îmbunătăți abilitățile de raționament ale copiilor, ambele abordări folosesc instrumente de lucru specifice.

Oscar Brenifier vorbește în cartea sa "The Practice of Philosophy with Children" despre trei aspecte sau dimensiuni care constituie practica filosofică. Este vorba despre dimensiunea intelectuală, existențială și socială, pe scurt a gândi de unul singur, a fi tu însuși și a fi parte a unui grup.

Dimensiunea intelectuală cuprinde propunerea conceptelor și ipotezelor; structurarea, clarificarea și articularea ideilor; înțelegerea propriilor idei și pe cele ale altora; analizarea, reformularea și modificarea unei idei; argumentarea; legăturile dintre concepte, coerența și legitimitatea ideilor; formularea unei păreri; crearea și folosirea de instrumente

conceptuale precum eroarea, minciuna, contradicția, categoriile; verificarea nivelului de înțelegere și a sensului unei idei.

Dimensiunea existențială se referă la exprimarea și asumarea propriei identități prin propriile alegeri și judecăți; a fi conștient de sine, de propriile idei și atitudini; stăpânirea reacțiilor; descoperirea propriilor erori și incoerențe; înțelegerea și acceptarea propriilor limite.

Dimensiunea socială cuprinde capacitatea de ascultare a celuilalt, acordarea spațiului necesar, respectului și înțelegerii; dezvoltarea interesului despre ideile celorlalți; asumarea riscurilor presupuse de integrarea într-un grup și descoperirea sinelui prin celălalt; înțelegerea, acceptarea și punerea în aplicare a unor reguli funcționale; discutarea regulilor; a gândi împreună în loc de a concura, confruntarea ideilor.

Orice cuvânt, expresie, reacție constituie un material didactic pentru acest tip de practică filosofică. Fiecare propoziție exprimată de o persoană, reprezintă suma unor gânduri, care, odată analizată, are capacitatea de a revela foarte multe aspecte caracteriale ale celui care a rostit-o.

După cum se poate observa la prima vedere, practica filosofică dezvoltată de Oscar Brenifier este în primul rând bazată pe gândirea critică, unde primează nivelul conceptual, argumentarea, crearea de ipoteze, problematizarea, distincția dintre concepte, organizarea și aprofundarea ideilor. Metoda folosită se bazează pe dialogul socratic, iar pentru aplicarea acesteia este necesară o bună cunoaștere a instrumentelor de lucru. Totodată, metoda se concentrează mai mult pe dimensiunea practică și mai puțin pe conținut. Conținutul reprezintă doar un stimul.

Filosofia pentru copii, abordată din această perspectivă, se poate prezenta, de exemplu, sub forma unor ateliere de lucru, care pot porni de la întrebări precum „Trebuie să fim mereu amabili cu prietenii noștri?”, „De ce mergem la școală?”, „Trebuie să mă supun mereu regulilor?”, etc. Un alt exemplu este lucrul pe text, unde, după citirea unei povești copiilor le vor fi adresate întrebări precum „V-a plăcut povestea? De ce?”, „Care este morala poveștii?”, „Ce vrea autorul să spună?”.

Dar exemplele nu se opresc aici, această practică fiind foarte adaptabilă din punct de vedere al alegerii unei teme pentru a „filosofa”. Orice întâmplare, eveniment, film, carte, imagine sau nelămurire poate constitui un punct de pornire al unei incursiuni în filosofia aplicată.

Cunoașterea acestei metode, a expresiilor, regulilor și elementelor principale folosite, a construit, în cazul meu, bazele cognitive necesare pentru înțelegerea filosofiei aplicate.

Cea de-a doua metodă, a filosofului Matthew Lipman, are, din punctul meu de vedere, o latură mai didactică. Majoritatea planurilor de lecții care urmează această metodă cuprind povești care ridică diferite problematice, explică pași care pot fi urmați, cuprind timpi de lucru sau de pauză. Copiii sunt, de asemenea, încurajați prin dialog să gândească rațional, să-și exprime ideile, să creeze întrebări, să se exprime cu claritate și precizie, atât în scris, cât și în vorbire. Însă, întrebările și discuțiile se concentrează pe tema dezbătută în cursul orei de filosofie, vizează mai mult conținutul, sunt mai puțin centrate pe individ și mai mult pe unitatea grupului. Sunt încurajate acțiunile critice, creative, colaborative și empaticе.

În ceea ce privește experiența mea personală de lucru cu copiii, pot afirma că elemente din ambele metode pot fi aplicate cu succes. În cadrul activității de practică am susținut câteva ateliere de filosofie pentru copii, la clasele a V-a și a VI-a ale Școlii „Nikolaus Lenau” din Timișoara și am asistat la alte câteva susținute de colegii mei. Și ceea ce-mi permite să fac afirmația de mai sus este interesul crescut al copiilor față de această „nouă activitate”, deschiderea, entuziasmul și curiozitatea exprimate. Totodată, feedback-ul diriginților care au ales să ia parte la workshopuri a fost de fiecare dată pozitiv. În multe rânduri m-a bucurat constatarea participării la dialog a copiilor mai retrași, mai puțin activi în timpul cursurilor obișnuite.

Orele de filosofie au pornit de la o poveste, adaptată grupei de vârstă a copiilor, pe care am citit-o asigurându-mă că au înțeles-o. Apoi, de fiecare dată le-am amintit copiilor un scurt set de reguli, utile pentru buna desfășurare a orelor, care puteau fi ușor negociate. Totodată, găsesc potrivit ca ei să știe că în cadrul orelor de filosofie pentru copii nu există răspunsuri corecte sau greșite și că fiecare e liber să-și exprime părerea.

Aș vrea să amintesc despre una dintre poveștile propuse, intitulată „Să facem nimic!”, care abordează tema „nimicului”. Trebuie să recunosc că am fost plăcut surprinsă și chiar uimită de nivelul de creativitate, logica, atenția, implicarea, sau analizarea de care au dat dovadă copiii. Cumva, provocați de textul poveștii, au dat frâu liber ideilor și s-au implicat în mod activ, având fiecare ceva de spus. Cu siguranță, adulții au adeseori tendința să subestimeze capacitatea de raționament a copiilor. Dar ei pot să atingă o profunzime a discursului uneori nebănuită, chiar folosindu-se de limbajul simplu, uzual, accesibil lor.

Îmi amintesc câteva dintre răspunsurile lor, pe care le-am păstrat cu mine pentru o vreme.

„Zero este definiția matematică a nimicului.”

„Poți să te gândești la nimic. E ca și cum te-ai uita la un perete alb.”

„E imposibil să nu faci nimic, pentru că și dacă respiri tot faci ceva.”

„Atunci când un om este în comă, el nu face nimic.”

„E o diferență între a te gândi la nimic și a nu te gândi la nimic.”

„Dacă nimicul nu există, atunci ce putem spune despre un copil care există în gândurile părinților, dar nu și fizic? El încă nu este nimic, însă știm sigur că el va exista în viitor.”

Povestea a stârnit mult entuziasm și curiozitate în rândul elevilor și a fost un punct de pornire potrivit pentru a aduce în discuție paradoxul, existența, mulțimea vidă, cifra zero.

În timpul discuțiilor avute cu copiii în urma prezentării unei alte povești, intitulată „Bătrâna care dădea nume obiectelor”, un alt aspect m-a contrariat. Povestea ridică întrebări cu privire la prietenie, atașament, relațiile interumane și, printre acestea, la moarte. Inițial am avut înclinația de a minimaliza întrebările pe această temă, gândindu-mă că un astfel de subiect nu este tocmai adecvat vârstei lor, că i-ar putea întrista. În schimb, copiii nu au fost deloc îngroziți de subiectul morții, ceea ce pune sub semnul întrebării refuzul majorității adulților de a sta de vorbă cu ei în acest sens. Au fost foarte deschiși, dornici de a dezbate idei, au adus argumente valide, au discutat logic și rațional despre pierderea persoanelor cunoscute. Au demonstrat un nivel de înțelegere care de multe ori nu mi-a fost dat să-l întâlnesc în cazul persoanelor adulte.

O explicație dată de una dintre eleve a fost că „dacă ne-am gândi că toată lumea moare, nu ne-am mai face prieteni de teamă să nu-i pierdem”.

Un alt elev a subliniat faptul că „trebuie să ne bucurăm de oameni atâta timp cât ei sunt lângă noi”.

La finalul fiecărei ore, i-am rugat pe elevi să-și exprime părerea cu privire la activitățile desfășurate împreună, dacă le-au plăcut sau nu și care sunt motivele. Din cele spuse de copii, ei percep orele de filosofie ca pe o activitate nouă, neobișnuită, unde descoperă lucruri noi, unde se pot exprima liber și pot gândi împreună.

Îmbucurător pentru mine a fost să observ că deși filosofia pentru copii e percepută ca o materie distractivă din anumite puncte de vedere, implicarea și efortul intelectual al copiilor sunt semnificative. Mă amuz de fiecare dată când îmi amintesc expresia unui elev care, la final de oră, spunea râzând, în gura mare: „Simt că-mi explodează creierul de la atâta gândit!”

PROFESORI ȘI PĂRINȚI ÎN DEMERSUL EDUCAȚIONAL

---

*Prof. Maria Schiopu
Colegiul Economic „Hermes” – Petroșani*

Motivația intrinsecă a profesorilor are rădăcini în autodeterminare și orientarea cadrelor didactice spre această profesie. Cu cât este mai mare dorința personală să continue cariera în profesia didactică, cu atât va fi mai crescută motivația intrinsecă.

Conform modelului propus de Jesus și Lens, atunci când aleg cariera didactică profesorii au o valorizare ridicată a obiectivelor pe care și le propun în formarea elevilor și dezvoltarea carierei personale. Se poate spune că au așteptări ridicate vis-a-vis de performanțele pe care le vor realiza în activitatea cu elevii și evoluția lor personală. Interacționând cu elevii vor înregistra atât succese cât și eșecuri.

Profesorul trebuie să convingă elevii săi că sunt foarte capabili, să le arate că ei pot avea performanță. Profesorul trebuie să îi încurajeze în ceea ce învață, să îi motiveze la schimbare. Toți elevii au o valoare incontestabilă și au un talent înnăscut, profesorul poate să-i arate elevului, cel puțin, că e posibil să însușească materia predată. Profesorul trebuie să-i încurajeze cu propria persoană, cu propriul exemplu. De asemenea, profesorul investește în caracterul elevilor mai mult decât în cunoștințele lor. Schimbarea elevului este foarte importantă și e mult mai importantă decât notele elevului.

Un elev cu caracterul schimbat va respecta profesorul, ceea ce a investit el și se va purta cu el cu respect. Profesorul nu va fi în poziția să „cerșească” respectul. Un elev schimbat va găsi singur motivația de a învăța și va încuraja și pe alții s-o facă. Un elev încurajat să-și schimbe atitudinea va investi singur în persoana sa și este o probabilitate mai înaltă ca el să devină un autodidact. Schimbarea elevului spre bine nu se face prin descurajarea lui și nici prin compararea cu alții, ci printr-o competiție cu propria-i persoană.

Ne putem pune întrebarea: ce mecanisme, ce resorturi sunt acelea care să fie în măsură să direcționeze cadrul didactic la un efort persistent în legătură cu scopul său: un proces instructiv-educativ eficient, elevi instruiți și motivați la rândul-le? Un aparent paradox al acestei situații ne este dat de faptul că motivarea pentru cariera didactică este în strânsă legătură cu motivarea altora (cursanților – elevi sau studenți) pentru “ceva”. Mai precis, cadrul didactic trebuie să identifice acele resorturi lăuntrice capabile de-al motiva să motiveze...

Există o legătură pozitivă între motivația elevilor și motivația cadrelor didactice. Astfel, cadre didactice motivate înseamnă elevi motivați. Evident că reciproca la aceasta sentenție este îngrijorătoare: cadre didactice nemotivate pot conduce destul de ușor la apariția lipsei de motivație și la elevii cu care lucrează.

Școala românească se află în acest moment în fluxul unor schimbări care o zdruncină (elevi cu alte trebuințe, incidența mass-media, comunitatea locală, climat mai violent care afectează relațiile profesor-elev și elev-elev), de aceea este important să reechilibrăm toate regulile pe care cadrul didactic trebuie să le știe, să le practice zi de zi și să le nuanțeze și inoveze în relația directă cu cursantul său.

Întregul demers pedagogic se construiește pe câțiva piloni solizi sau principii care guvernează procesul de învățământ. La baza activității didactice, stau trei principii pedagogice, delimitate de un triunghi al eficienței:

➤ *Cunoașterea pedagogică* ce conjugă două linii de forță importante: logica științei (cunoașterea de specialitate) și logica psihopedagogică. Ambele sunt importante sub spectrul lui “ce să spui” și “cum să spui”.

➤ *Comunicarea pedagogică* reflectă dimensiunea practică a cunoașterii pedagogice, extinsă însă dincolo de granițele simplei transmiteri informaționale, atât de dragă școlii tradiționale. Într-adevăr, așa cum se vede din ce în ce mai bine în ultimii ani, realitatea școlară necesită o dezvoltare mult mai mare a specificului comunicării, atingând multe aspecte de ordin psihosocial, elemente necesare pentru a susține demersul informativ.

➤ *Creativitatea pedagogică* își are rațiunea de a fi în faptul că predarea presupune întotdeauna situații unice, elevi diferiți, contexte de viață diferite, experiențe de învățare variate, etc. Oricât de bună ar fi cunoașterea pedagogică, ea ar rămâne irelevantă fără potențialul

creativității pedagogice de a identifica soluțiile cele mai bune la problemele concrete cu care cadrul didactic se confruntă. Este unul din motivele pentru care nu se pot concepe și oferi rețete, pentru că realitatea concretă pe care profesorul o întâlnește la clasă nu se va încadra niciodată în matricea teoretică. Înmarmat cu tot ce trebuie, profesorul este singur în fața situației concrete și va trebui să aibă capacitatea de a combina ceea ce are și de a construi noi instrumente atunci când acest lucru se impune.

Particularizând intersecțiile dintre aceste trei principii etalon, în literatura de specialitate identificăm un spectru larg de principii didactice (după Nicola, 2003; Cuceș, 2002; Macavei, 1997; Cristea, 2000, etc): principiul participării conștiente; principiul participării active; principiul accesibilității cunoștințelor/respectării particularităților de vârstă și individuale ale elevilor; principiul legării teoriei cu practica; principiul corelării activității frontale, de grup și individuale; principiul continuității, unității și sistematizării; principiul intuiției/corelației dintre intuitiv și logic; principiul însușirii temeinice a cunoștințelor.

Rolul profesorului este de a facilita învățarea, de a-i ajuta pe elevi să înțeleagă și să expună puncte de vedere proprii, de a deveni un partener de învățare. Profesorul devine un moderator al unei dezbateri de idei și probleme, susținător al motivației și interesului elevilor, ghid al elevilor în procesul de dobândire de noi competențe, deprinderi și cunoștințe.

Dr. Augusto Cury, psihiatru și psihoterapeut, și-a dedicat 17 ani din viață cercetării modului în care construiește și se dezvoltă inteligența. Analiza pe care o face societății contemporane ajunge la următoarea concluzie: singurătatea nu a fost niciodată atât de intensă: părinții își ascund sentimentele de copii, copiii își ascund lacrimile de părinți și profesorii se refugiază în autoritarism. Cantitatea de informație și cunoștințe disponibile este mai mare; cu toate acestea, noile generații nu sunt formate pentru a gândi, ci pentru a repeta informații.

Generația actuală de părinți a vrut cumva să compenseze lipsurile copilăriei lor și a încercat să dea copiilor ce aveau mai bun? cele mai frumoase jucării, haine, plimbări, școli, televizor și calculator. Alții le-au umplut timpul copiilor cu multe activități educative ca învățarea limbilor străine, informatică, muzică. Intenția este excelentă, însă părinții nu au înțeles că televizorul, jucăriile cumpărate, internetul și excesul de activități blochează copilăria, în care copilul are nevoie să inventeze, să înfrunte riscuri, să sufere decepții, să aibă timp de joacă și să se bucure de viață. Acest lucru se întâmplă pentru că inteligența lor a fost blocată, noi ne-am

transformat în mașini de muncit iar pe ei îi transformăm în mașini de învățat.

CELE 7 PĂCATE CAPITALE ALE EDUCAȚIEI

1. A distruge speranța și visele
2. A pedepsi la furie și a pune limite, fără a da explicații
3. A exprima autoritatea cu agresivitate
4. A fi excesiv de critic: a obstrucționa copilăria celui educat
5. A fi nerăbdător și a renunța să mai faci educație
6. A nu te ține de cuvânt
7. A corecta în public

CE ESTE DE FĂCUT?

Nimeni nu-și ia diplomă în misiunea de a educa. Înainte, părinții erau autoritari; astăzi sunt copiii. Învățați să spuneți „nu” fără teamă. Dacă ei nu aud „nu” de la dumneavoastră, nu vor fi pregătiți să audă „nu” de la viață. Părinții nu trebuie să cedeze în fața șantajelor și presiunii copiilor. În caz contrar, emoția copiilor va deveni un balansoar: astăzi sunt docili, mâine explozivi. Trebuie stabilite clar ce aspecte pot fi negociabile. De exemplu, a merge la culcare noaptea târziu în cursul săptămânii și a se trezi devreme pentru a învăța este inacceptabil și prin urmare ne-negociabil.

Trăim vremuri grele. Părinții din toată lumea se simt pierduți. Cucerirea planetei sufletului copilului este mai complexă decât cucerirea planetei. În ziua de azi nu ajunge să fim părinți buni, ci trebuie să devenim părinți inteligenți. Pentru aceasta ne vorbește despre șapte deprinderi ale „părinților buni” și cum trebuie transformate ele de către „părinții inteligenți”.

1. Părinții buni dau cadouri, părinții inteligenți dăruiesc propria lor ființă. Părinții buni au grijă să satisfacă, în măsura posibilităților lor economice, dorințele copiilor lor. Fac petreceri pentru aniversări, le cumpără pantofi, haine, produse electronice, organizează excursii. Părinții inteligenți dau copiilor ceva incomparabil mai valoros. Ceva ce nu se poate cumpăra cu toți banii din lume: ființa lor, povestea vieții lor, experiențele lor, lacrimile lor, timpul lor.

Părinții care le fac în permanență daruri copiilor lor sunt păstrați în amintire doar pentru un moment. Părinții care se preocupă să le dăruiască copiilor exemple și povestiri din viața lor rămân de neuitat.

2. Părinții buni alimentează corpul, părinții inteligenți alimentează personalitatea. Astăzi, părinții buni cresc copii zbuciumați, înstrăinați, autoritari și angoasați, pentru că societatea s-a transformat într-o fabrică de stres.

Părinții care nu-și învață copiii să aibă o viziune critică asupra publicității, a emisiunilor de televiziune și a discriminării sociale îi transformă într-o pradă ușoară pentru sistemul acaparator. Pentru acest sistem, copilul vostru nu este o ființă umană, ci un consumator. Pregătiți copilul pentru „a fi”, căci lumea îl va pregăti pentru „a avea”. Ajutați-vă copiii să nu fie sclavii problemelor lor. Alimentați amfiteatrul gândurilor și teritoriul emoțiilor cu curaj și îndrăzneală. Nu le acceptați timiditatea și nesiguranța. Dacă problemele se pot rezolva, vor fi rezolvate, iar dacă nu, trebuie să ne acceptăm limitele.

3. Părinții buni corectează greșelile, părinții inteligenți își învață copiii cum să gândească. Vechile corecții și binecunoscutele predici nu mai funcționează. Când deschideți gura să repetați același lucru, declanșați un resort din subconștient care deschide anumite arhive ale memoriei, ce conțin critici mai vechi. 99% din criticile și corecțiile părinților sunt inutile în influențarea personalității tinerilor.

A-ți surprinde copilul înseamnă a spune lucruri la care ei nu se așteaptă. De exemplu: copilul a ridicat glasul la voi. Se așteaptă să țipăți și să-l pedepsiți. Dar puteți începe prin a tăcea și a vă relaxa, apoi puteți spune: "Nu mă așteptam să mă superi în felul acesta. În ciuda durerii pe care mi-ai provocat-o, eu te iubesc și te respect mult". Apoi copilul trebuie lăsat să se gândească.

Părinții buni spun: „Greșești”; părinții inteligenți spun: „Ce părere ai despre comportamentul tău?” „Gândește înainte să reacționezi”.

4. Părinții buni își pregătesc copiii pentru aplauze, părinții inteligenți își pregătesc copiii pentru eșecuri. Părinții buni educă inteligența copiilor lor, părinții inteligenți le educă sensibilitatea. Stimulați-i pe copii să aibă obiective, să caute succesul în studiu, în muncă, în relațiile sociale, dar nu vă opriți aici. Ajutați-i să nu le fie teamă de insuccese. Nu există podium fără înfrângeri. Mulți nu strălucesc în munca lor pentru că au renunțat în fața primelor obstacole, pentru că nu au avut răbdare să suporte un „nu”, pentru că nu au avut îndrăzneala de a înfrunta unele critici, nici umilința de a-și recunoaște greșeala. Perseverența este la fel de importantă ca și capacitățile intelectuale. Pentru părinții inteligenți, a avea succes nu înseamnă a avea o viață fără greșeli.

De aceea sunt în stare să spună copiilor lor: „Am greșit”, „Scuză-mă”, „Am nevoie de tine”. Părinții care nu-și cer scuze nu-și vor învăța copiii cum să abordeze aroganța.

5. Părinții buni vorbesc, părinții inteligenți dialoghează ca niște prieteni. A sta de vorbă înseamnă a vorbi despre lumea care ne înconjoară, a dialoga înseamnă a vorbi despre lumea în care suntem: a relata experiențe, a împărtăși ceea ce se află ascuns în inima fiecăruia, a pătrunde dincolo de cortina comportamentelor. Peste 50% din părinți n-au avut curajul de a dialoga cu copiii lor despre temerile, pierderile și frustrările personale. Nu trebuie să deveniți o jucărie în mâna copilului, ci un prieten foarte bun. Adevărata autoritate și respectul solid se nasc din dialog. Dialogul este o perlă ascunsă în inimă. Ea este scumpă, pentru că aurul și argintul n-o pot cumpăra.

Părinții buni dau informații, părinții inteligenți povestesc istorioare. Căptați-vă copiii prin inteligența voastră, nu prin autoritate, bani sau putere. Știți care este termometrul care indică dacă sunteți agreabil? Imaginea pe care o au despre voi copiii și prietenii acestora. Dacă le face plăcere să fie în preajma voastră, ați trecut testul.

6. *Părinții inteligenți își stimulează copiii să-și învingă temerile și să aibă atitudini blânde.*

7. Părinții buni oferă oportunități, părinții inteligenți nu renunță niciodată. Părinții inteligenți sunt semănători de idei și nu controlează viața copiilor lor. Ei seamănă și așteaptă ca semințele să germineze. Pe timpul așteptării poate să apară mâhnire, dar, dacă semințele sunt bune, vor încolți.

Bibliografie

1. Augusto Cury (2007), Părinți străluciți, profesori fascinanti, Ed. For you
2. Băban, A. (2001), Consiliere educațională. Ed. Psinet, Cluj-Napoca
3. Cerghit, Ioan, (2002), Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii, Editura Aramis, București
4. Cucuș, C.,(2002)–*Pedagogie*, ed. A II-a, Polirom, Iași

INTELIGENȚA SOCIALĂ – O COMPETENȚĂ PENTRU VIAȚĂ

---

*Prof. Gabriela Crudu,
Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu*

---

*„Suntem judecați nu după inteligența
noastră ori după competența profesională,
ci după comportamentul nostru față de noi
și față de ceilalți.”*

DANIEL GOLEMAN

Universul social al școlii se află în centrul vieții copiilor și adolescenților, iar școala se poate transforma într-un laborator viu de învățare a modului pozitiv de conectare cu alți oameni.

Aceasta este una dintre ideile care ar trebui să figureze pe *lista de priorități* a oricărui specialist în curriculum și pe *lista de priorități* a oricărui practician în domeniul educațional. Preocuparea pentru dezvoltarea inteligenței sociale a elevilor ar trebui să fie cel puțin egală cu preocuparea pentru dezvoltarea inteligenței academice. Și poate, dacă cele două tipuri de inteligență ar fi într-un echilibru real și permanent, am asista la mult așteptata *retrezire a motivației pentru școală a elevilor*.

Trăim în societate și, prin urmare, atenția trebuie să se îndrepte către educarea ființei umane astfel încât să fie capabilă să angajeze relații interpersonale pozitive cu semenii. În acest context, inteligența socială poate fi una dintre marile soluții.

Inteligența socială este definită drept *capacitatea de a stabili și menține relații reciproc avantajoase caracterizate prin intimitate și prin oferirea și primirea afecțiunii*. Satisfacția reciprocă include schimburi sociale de valoare, cu un potențial plăcut și care oferă multe recompense,

fiind caracterizată și de compromisuri reciproce. Capacitatea de a stabili relații interpersonale pozitive are la bază sensibilitatea față de alte persoane. Această componentă a inteligenței sociale nu este asociată doar dorinței de a cultiva relații prietenești cu alte persoane, dar și aptitudinii de a ne simți în largul nostru în astfel de relații și de a avea speranțe pozitive cu privire la natura relațiilor sociale.

Inteligența socială reprezintă, prin urmare, capacitatea cognitivă superioară de percepere adecvată, de comprehensiune, evaluare și utilizare corespunzătoare a evenimentelor și practicilor sociale. Ea este o structură complexă, ce are în componență mai multe domenii, între acestea domeniul interpersonal fiind unul dintre cele mai importante. *Domeniul interpersonal* este acel domeniu al inteligenței sociale care se referă la ceea ce numim *aptitudini personale*. Cei care știu cum să procedeze din acest punct de vedere tind să fie responsabili și de încredere. Aceștia înțeleg, interacționează și relaționează bine față de alte persoane într-o varietate de situații, inspiră încredere și au un bun spirit de echipă. Acest domeniu este alcătuit din trei trepte: *empatia* - aptitudinea de a înțelege ceea ce alții ar putea simți și gândi, capacitatea de a vedea lumea prin ochii altora; *responsabilitatea socială*, care este capacitatea de a fi membru cooperant și activ al grupului social din care facem parte; *relațiile interpersonale* - care se referă la aptitudinea de a construi și menține relații care sunt benefice pentru ambele părți, în care fiecare parte poate lăsa sau dăruia de la sine dar și de un sentiment de apropiere emoțională.

Dacă un copil, un adolescent reușește să parcurgă cu succes aceste trepte, se poate spune că este pregătit în bună măsură pentru viață!

Dezvoltarea inteligenței sociale îi sprijină pe copii și adolescenți să devină mai conștienți de emoțiile lor, să aibă o atitudine pozitivă și mai optimistă față de ei înșiși, să se împace mai bine cu ceilalți, să poată rezolva mai bine problemele, să facă mai bine față stresului, să fie mai puțin impulsivi, să se bucure de viață. De asemenea, creșterea inteligenței sociale poate sprijini reducerea riscului de violență externă și poate împiedica o serie de atrocități. Deficitele în abilitățile sociale la vârsta copilăriei și adolescenței, mai ales cele legate de stabilirea și menținerea unor relații cu persoanele de aceeași vârstă și cu persoanele adulte, nu numai că au un impact negativ asupra funcționării interpersonale la vârsta adultă, dar reduc calitatea și cantitatea experiențelor de învățare din mediul școlar.

Dezvoltarea, încă din copilărie, a inteligenței sociale oferă siguranță la vârsta adultă! Interacțiunea socială nu este întotdeauna ușoară și, de aceea, ea presupune o pregătire temeinică și pe termen lung. Educarea inteligenței sociale a elevilor constituie o latură importantă a procesului de formare a acestora, ca membri activi ai diferitelor grupuri sociale.

Bibliografie

1. Băban, A., Consiliere educațională (Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere), Ed. S.C.PSINET SRL, Cluj-Napoca, 2001 ;
2. Goleman, D., Inteligența emoțională, Ed. Curtea veche, București, 2001 ;
3. Goleman, D., Inteligența socială, Ed. Curtea veche, București, 2007 ;
4. Stein, S., Book, H., Forța inteligenței emoționale, Ed. ALLFA, București, 2003

DIMENSIUNEA PSIHOLICĂ A REUȘITEI ȘCOLARE

---

*Prof. Marinela Pîrvulescu,
Colegiul Național „Ecaterina Teodoroiu” Târgu Jiu*

Activitatea profesorului este orientată în mod cert de cunoașterea condițiilor determinante ale succesului în activitatea de învățare, de identificare a cauzelor reușitei/ eșecului școlar. Pornim totuși de la faptul că noțiunea de succes școlar este o noțiune relativă, pentru că reușita/nereușita elevului la învățatură este în funcție de exigența normelor școlare (V. Pavelcu). Schematic, succesul școlar poate fi considerat o expresie a concordanței între capacitățile, interesele elevului, pe de o parte, și exigențele școlare formulate și prezentate elevului, pe de altă parte.

Elevii cu dificultăți de adaptare la exigențele, la programele școlare (dificultăți semnalate de performanțe slabe sau nesatisfăcătoare) necesită o atenție deosebită, concretizată în elaborarea cerințelor psihopedagogice speciale și individualizate. Elevii slabi la învățatură pot fi ajutați doar cu condiția cunoașterii formei concrete de manifestare a nereușitei lor școlare. Se impune în acest sens descifrarea, pentru fiecare elev în parte a cauzelor și condițiilor de adaptare. Se cercetează configurații de factori – fizici, intelectuali, afectivi, caracteriali, etc., pe de o parte, și familiali, sociali și pedagogici, pe de altă parte, considerându-se că eșecul în învățare provine din dizarmonia dintre factori sau din absența sau deficiența unora dintre ei. Neadaptarea este întotdeauna multicausală.

Performanța școlară depinde, pe lângă inteligență, și de alte condiții interne (motivație, atitudine, etc.) cât și externe (metode, exigențele, natura sarcinilor școlare, etc.) În consecință, cunoașterea aptitudinii școlare nu este posibilă numai pe baza analizei performanțelor școlare. Fiind determinate multifactorial, rezultatele la învățatură se schimbă împreună cu modificarea motivației, a metodei de predare etc., chiar dacă factorul intelectual se menține constant .

În fața complexității variabilei „reușită școlară” se susține, pe bună dreptate, că diagnosticarea, chiar precisă a inteligenței elevului este insuficientă pentru a prevedea în mod sigur rezultatele lui școlare. Elevul fiind o realitate vie și nu o noțiune abstractă, el nu este numai inteligentă, ci și emotivitate, dorințe, impulsuri. Acest aspect trebuie avut în vedere deoarece inteligența acționează după modul în care o mobilizează și o orientează factorii emotivi-activi ai personalității. Viața afectiv motivațională influențează permanent reușita, astfel că eficiența activității școlare implică întreaga personalitate a elevului.

T. Kulksár vine cu o delimitare terminologică și conceptuală, în același timp, în ceea ce privește inteligența, autorul deosebind între inteligența în general și inteligența școlară. Termenul de „inteligentă școlară”, cu valoare pur operațională, ar desemna, în perspectivă piagetiană, echilibrul dinamic dintre asimilarea cunoștințelor școlare și acomodarea la acestea, la diferite niveluri de școlarizare. Inteligența școlară este o formă specifică, particulară a inteligenței.

Definirea inteligenței școlare este posibilă numai în raport cu activitatea școlară, ea exprimând gradul de adaptare a elevului la cerințele activității de tip școlar. Scopul principal al aplicării la elevi a testelor de inteligență ar fi tocmai stabilirea capacității lor de învățare (G. Mackey, P.E. Vernon). Aceasta implică ideea că testele de inteligență „măsoară” capacitatea de învățare, cu alte cuvinte, inteligența în acest context se confundă cu inteligența școlară. Succesul/ insuccesul școlar nu este un indiciu al valorii inteligenței în general sau globale a elevului, întrucât capacitatea de adaptare școlară depinde de inteligența lui școlară. Criteriul cel mai valid al diagnosticării inteligenței este performanța intelectuală, care exprimă „capacitatea de a face” ceva (*savoir faire*). Sunt elevi care în pofida rezultatelor slabe la o materie, la un profesor, obțin rezultate școlare bune la un alt obiect de învățământ, sau la un alt profesor. Întâlnim de asemenea elevi cu posibilități reale de învățare, care, datorită trebuinței scăzute de autorealizare în domeniul activității școlare, nu simt nevoia utilizării acestor capacități, prin urmare inteligența școlară nu este o valoare psihică absolută. Eficiența ei e condiționată mereu de întreaga viață psihică a elevului, mai ales de particularitățile afectiv-motivaționale și volitive ale personalității. Lipsa stăpânirii de sine, instabilitatea emoțională pot deregla inteligența școlară a elevului.

Urmărind cercetările efectuate asupra ponderii factorilor nonintelectuali de personalitate în determinarea reușitei școlare se observă

o creștere progresivă a proporției insucceselor școlare datorate factorilor nonintelectuali pe măsura înaintării pe treptele de școlarizare, astfel: în clasele I-III – 36,1%, în clasele V-VI – 40%, în clasele VII-VIII – 56,3% iar în clasele liceale 61,3% (*apud* T. Kulcsár). „Succesul la învățătură este dependent nu numai de nivelul dezvoltării intelectuale – arată A. Chircev – ci, într-o însemnată măsură, și de natura trăsăturilor de personalitate ale elevilor, ceea ce impune necesitatea cunoașterii și a influențării pozitive a acestor trăsături” (p. 183).

În mod cert, dezvoltarea psihică a elevului are o „istorie individuală”, a cărei fundamentare se realizează încă din familie, dacă nu chiar în embriogeneză. Copilul, crescut într-un anumit tip de climat afectiv și intelectual, va asimila mai ușor acele valori socio-culturale cu care vine în contact repetat și nemijlocit încă prin modele de conduită ale părinților. Familia îndeplinește, prin funcția sa de socializare a copilului, un rol ne bănu it de important în formarea ierarhiei valorilor individuale. Familiile cu nivel de aspirație ridicat, orientate spre succese și performanțe (materiale, spirituale, sportive, sociale, etc.), acordă o importanță deosebită reușitei școlare a copilului. În acest tip de familie, la baza motivării bucuriilor sau a necazurilor, a succeselor sau a insucceselor, într-un cuvânt, a autoevaluării, stau realizările. Încrederea în sine observată la elev este „og l i n d a” încurajării și a încrederii ce i se acordă în familie și în școală.

Pe baza evaluării sistematice a randamentului școlar de către părinți și profesori, copilul își formează o autoevaluare din ce în ce mai realistă, atingând cote notabile în momentul maturizării psihice (vârsta adolescenței). Autoevaluarea realistă se manifestă la nivelul de aspirație al elevului, în nivelul stimei de sine prin conștientizarea propriilor aptitudini și capacități, prin încrederea în forțele proprii.

Confruntându-se cu sarcinile școlare, pe măsura trecerii de la o clasă la alta, elevii parcurg un proces de conștientizare a propriilor posibilități și preferințe. Trecerea de la ciclul gimnazial la cel liceal marchează transformarea motivației superficiale (în clasele mici predomină ca factor motivațional nivelul de dezvoltare a sentimentului datoriei!), care provoacă de obicei o mobilizare generală și nediferențiată a activității, în motivație mai profundă și mai specifică, cu rol de interes cognitiv.

La elevii slabi la învățătură se remarcă apariția frecventă a sentimentului insuccesului, al incapacității, al neîncrederii în sine, care determină stări de nesiguranță, un nivel de aspirație scăzut, precum și teamă de insucces, toate concretizându-se într-o atitudine „constant”

negativă față de activitatea școlară în general, față de un anumit obiect de învățământ sau față de profesor. Lipsa recunoașterii de către membrii grupului din care face parte, lipsa aprecierii eului pot avea urmări grave în consolidarea personalității (R. Linton, A.E. Tansley, R. Gulliford). Urmarea firească poate fi „absenteismul ” sau evadarea tânărului în sfere diametral opuse celei educaționale.

Este interesant de urmărit curba ascendentă valoric a paletii de motive ce stau la baza activității școlare. Pornind de la trebuința de explorare și activitate – motive evidente în activitățile ludice ale copilului mic – se formează treptat la elev motivele activității școlare. Dacă la școlarul din clasa I motivul central al învățării constă mai ales în plăcerea de a îndeplini orice sarcină școlară, în absența oricăror interese față de conținutul acestora, în clasele a II-a și a IV-a se observă deja – așa cum arată A. N. Leontiev – o diferențiere a interesului pentru conținutul activităților școlare.

Semnificația conținutului concret al celor învățate devine evidentă odată cu polarizarea sarcinilor școlare în interesante și neinteresante. Acestea din urmă sunt îndeplinite sub influența obligativității și datoriei. Interesele elevului se deplasează acum de la îndeplinirea propriu-zisă a sarcinilor școlare la conținutul acestora. Totodată crește rolul notelor în mobilizarea elevului.

O nouă cotitură în dezvoltarea motivelor activității școlare se observă în gimnaziu, adică în momentul în care „pregătirea pentru viață” (motiv invocat de elev din punctul de vedere al viitoarei sale profesii) se transformă pentru prima dată dintr-un motiv „cunoscut” de elev într-unul care va influența în mod real atitudinea lui față de școală. Astfel motivarea generală a activității școlare (A.N. Leontiev) tinde să se integreze din ce în ce mai mult în sfera relațiilor de viață care se deschid în fața elevului. De abia de aici încolo elevului i se va dezvălui importanța cunoașterii științifice, concretizată în apariția motivelor cognitive propriu-zise. Astfel, în adolescență se ajunge la apariția trebuinței de performanță, de autodepășire, de autorealizare, de autocunoaștere, de obținere a unui statut clar în structura grupului din care tânărul face parte. În cazul unei întâlniri fericite dintre factorii externi și cei interni, din mai multe trebuințe (în primul rând cea de performanță, de autorealizare și de cunoaștere) se formează, se structurează trebuința intrinsecă de a învăța (B. Zörgö).

Un rol important în reușita școlară îl joacă nivelul de aspirație al elevului. Nivelul de aspirație ridicat îl poate angaja pe elev în situații din care uneori se alege cu insuccese. Eșecul – arată Fr. Robaye – este

resimțit cu atât mai puternic cu cât aspirațiile erau mai ridicate. Elevul cu experiența recentă a insuccesului, plasat din nou într-o situație similară, poate reacționa prin timiditate, anxietate. În acest caz, nivelul scăzut de așteptare este mai degrabă indiciul fricii de eșec și nu al nivelului de aspirație.

Într-un mediu stabil, în care tânărul se simte iubit, în care el găsește modele optimiste de comportament care-i asigură speranța reușitei, el va avea curajul înaintării, al angajării eului în situații școlare sau extrașcolare chiar și dificile pentru că are încredere în forțele proprii, se percepe ca fiind stăpân pe orice situație inedită. Dimpotrivă, într-un mediu neechilibrat și frustrant, neliniștit și supraprotector, tânărul nu are capacitatea de a-și manifesta plener posibilitățile de afirmare, își pierde încrederea în reușită și se apără împotriva noilor decepții prin reducerea nivelului de aspirație. Nivelul de aspirație trădează, de regulă, nevoia de autorealizare și autocunoaștere, explicând în parte măsura în care elevul se angajează într-o sarcină școlară dată. Nivelul de aspirație ridicat poate duce, mai ales dacă situația este saturată în valențe pozitive, la o puternică angajare a eului în îndeplinirea sarcinii.

După cum arată Fr. Robaye, rezultatele școlare ale elevilor cu nivel de aspirație ridicat sunt mai bune față de reușita celor cu nivel de aspirație scăzut. Astfel s-ar spune că randamentul școlar ar fi în corelație cu aspirațiile și nu cu așteptările.

Sfera de acțiune a nivelului de aspirație este variabilă de la un elev la altul. La unii, de exemplu, poate să apară atât în raport cu nevoia de autorealizare, cât și cu cea de dominare. Sunt și elevi care aspiră să „strălucească” doar în acele activități în care probabilitatea eșecului este minimă, precum și elevii atrași de sarcini mai saturate în risc.

Aspirațiile elevilor se manifestă cu precădere în acele situații în care ei se simt implicați personal. Dacă într-o anumită activitate nu apare pericolul devalorizării eului, persoana în cauză nu-și va mobiliza resursele emoționale, intelectuale și fizice în vederea realizării sarcinii. În acest caz, efectul acțiunii subiectului nu produce sentimentul succesului/ insuccesului. „Felul în care acțiunea, prin efectul ei, se răsfrânge asupra persoanei, măsura în care se realizează angajarea eului și felul din care acesta situează prestigiul personal, conștiința de sine, stima de sine, influențează mobilizarea energiilor psihice, și, în consecință, performanțele subiecților” (Fr. Robaye, *op. cit.*, p. 57).

Există o relație bidirecționată între autocunoaștere și stima de sine, astfel că sub aspect volitiv (autoreglare), capacitatea de autocunoaștere a elevului se exprimă prin nivelul său de aspirație, iar nivelul de aspirație este direct influențat de rezultatele obținute schematizate obiectiv prin capacitatea de autocunoaștere. Altfel spus, nu se poate vorbi despre stimă de sine în afara autocunoașterii și autoevaluării.

AUTOCEFALIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

---

*Prof. Elena Bărbulescu,
Liceul Energetic Târgu Jiu*

Autocefalia, termen a cărui proveniență etimologică se regăsește prin reunirea cuvintelor din limba greacă, „autos“ - (prin sine) **însuși** și „kefali“ – **cap**, desemnează, în viața bisericească, independența unei unități bisericești constituită la nivel sinodal în cadrul Ortodoxiei ecumenice, față de o altă unitate bisericească, de același nivel organizatoric, independență înțeleasă în plan jurisdicțional, administrativ, și nu în planul învățaturii de credință, unde se păstrează în mod firesc și ferm o unitate între toate Bisericile Ortodoxe surori.

Autocefalia este un concept dezvoltat cu timpul, în cadrul Bisericii. Aceasta înseamnă că el nu făcea parte din modul de organizare inițială a Bisericii, ci a apărut și s-a dezvoltat în timp, din motive practice. Deși există multe dispute referitoare la modalitatea corectă de a se obține autocefalia, din punct de vedere istoric și canonic există diferite soluții posibile.

Pentru unele Biserici, tradiția recunoaște unor scaune episcopale prestigioase statutul de *întâistătătoare* între eparhiile din respectivele regiuni, pentru cinstirea care li se aducea. Astfel sunt, de exemplu: Biserica Romei, Biserica din Constantinopol, Biserica Alexandriei, Biserica Antiohiei.

În alte cazuri, Bisericile locale respective și-au declarat singure autocefalia, care le-a fost ulterior recunoscută. Aceasta a fost situația pentru:

- Biserica Rusiei, care și-a declarat independența de Biserica din Constantinopol în 1448, iar în 1589 a dat întâistătătorului său titlul de patriarh;
- Biserica Greciei și-a declarat autocefalia în 1833 dar a primit *tomosul* (decretul) de recunoaștere din partea Bisericii din Constantinopol abia în 1850;
- Biserica României și-a declarat autocefalia în 1865, confruntându-se inițial cu protestele vehemente ale Constantinopolului, care i-a

recunoscut autocefalia abia în 1885.

- Biserica Albaniei și-a proclamat autocefalia în 1922, aceasta fiindu-i recunoscută de Constantinopol în 1937;
- În ceea ce privește Biserica Georgiei, autocefalia i-a fost acordată de către Biserica Antiohiei încă din secolul al V-lea; după anexarea Georgiei de către Rusia țaristă, autoritățile imperiale ruse au abolit autocefalia Bisericii Georgiei, care a fost restabilită *de facto* în 1917 (dar a fost recunoscută ca atare de către Biserica Rusiei abia în 1943 și de către Biserica din Constantinopol abia după 1989).

Alte Biserici au devenit autocefale mai degrabă prin decizie guvernamentală, fiind recunoscute ca atare de alte părți ale Bisericii. Astfel au fost:

- Biserica Serbiei a devenit *de facto* autocefală în 1832, dar a fost recunoscută de Constantinopol abia în 1879. Există voci care afirmă că autocefalia Bisericii Serbiei ar data încă de la 1219.
- Biserica Bulgariei a fost declarată independentă de către sultanii otomani, creându-se un haos canonic condamnat la Sinodul de la Ierusalim din 1872 (odată cu condamnarea filetismului) și rezolvat pe deplin abia în 1945.

În alte situații, autocefalia unor Biserici a fost decisă de un Sinod Ecumenic. Astfel:

- Autocefalia Bisericii din Cipru a fost recunoscută la al treilea Sinod Ecumenic (431);
- Biserica Ierusalimului a fost declarată patriarhie cu autoritate asupra Bisericilor din regiune (pentru a contracara pretențiile episcopului de Cezareea) la Sinodul Trulan (692), care a stabilit canoanele celui de-al șaselea Sinod Ecumenic.

În alte cazuri, autocefalia este acordată de o Biserică-mamă unei Biserici-fiice. Astfel:

- În anul 466 Biserica Antiohiei l-a ridicat pe episcopul de Mtskheta la rangul de *Catolicos* de Kartli, astfel că Biserica Georgiei devenea autocefală;
- Biserica Ortodoxă din America și-a primit autocefalia de la Biserica Rusiei în 1970 (act care însă nu a fost recunoscut de mai multe alte Biserici autocefale).

Din punct de vedere istoric și canonic, nu a existat o modalitate unică de a stabili autocefalia unei Biserici; iar aceasta, întrucât nu este de găsit o "teologie a autocefaliei" nici la Părinții Bisericii, nici în Sfânta

Scriptură. Însăși ideea autocefaliei probabil că le-ar fi apărut oarecum stranie Sfinților Apostoli. Mai precis, autonomia și autocefalia nu sunt probleme explicit eclesiologice. Sunt probleme practice, de evoluție administrativă și canonică aflate încă în proces de soluționare (în context eclesiologic).

Singura regulă care pare dominantă este aceea conform căreia autocefalia este expresia voinței întregii comunități a Bisericilor Ortodoxe, pornind cel mai adesea din îndemnul Bisericii cu cea mai mare autoritate, cea din Constantinopol. Acolo unde autocefalia unei Biserici a fost proclamată fără a avea acordul Constantinopolului, statutul acesteia a rămas în general precar.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, după Învierea Sa din morți a mandatat pe Apostoli să propovăduiască Evanghelia la toată lumea: *“Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”* [Mt 28, 19].

Încreștinarea poporului roman s-a făcut odată cu formarea lui ca neam, iar acest lucru a fost extrem de important în apărarea credinței și a neamului cu propriul sânge.

Biserica Ortodoxă Română care se adapă de la Sfinții Apostoli, o credință exprimată prin fapte, a trebuit să își câștige autocefalia și patriarhatul prin *“suduarea feței”* [Fac 3, 19] sale, dovedind Ortodoxiei dragostea și spiritul de jertfă.

Conștiința unității a fost mereu vie, alimentată de ierarhii, preoții și credincioșii Bisericii.

Consecință a unor strădanii eroice, unirea sub un singur sceptru, cel al lui Mihai Viteazul, a Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei a străfulgerat peste veacuri idealul permanent al unirii tuturor românilor într-o singură țară.

În secolul al XV-lea s-au produs anumite mutații care au dus la creșterea importanței Țărilor Române pe plan internațional în cadrul luptei pentru libertate. În împrejurările expansiunii otomane care a dus la însăși căderea Bizanțului la 1453, Țările Române au devenit principalul bastion de apărare a creștinătății, a întregii Europe.

Înainte de a dobândi autocefalia, Biserica Ortodoxă Română a manifestat mai multe semne care dovedeau pregătirea necesară dobândirii acesteia:

-sprijinul acordat întregii Ortodoxii în fața atacurilor ce veneau din partea otomanilor, sprijin consistent venit din partea unei Bisericii puternice;

- ierarhii, începând cu mitropoliții, erau aleși în țară și abia apoi aduși la cunoștința Patriarhiei Ecumenice, doar pentru confirmare;
- momente în care la noi s-au discutat problemele importante privind învățătura de credință ortodoxă. Să ne aducem aminte, spre exemplu, de Sinodul de la Iași din 1642, când a fost studiată Mărturisirea de credință a mitropolitului Petru Movilă, adoptată apoi în întregul Răsărit ortodox;
- mitropolitul Varlaam, din vremea lui Vasile Lupu, a fost chiar unul dintre candidații la scaunul de patriarh ecumenic;
- în 1643, patriarhul Ierusalimului, Teofan, aflat în vizită prin părțile noastre, împreună cu alți ierarhi din țară au sfințit Sfântul și Marele Mir, care este un moment deosebit de semnificativ pentru ceea ce însemna Biserica din Țara Moldovei în acea vreme;
- o altă lucrare sfântă care dovedește autonomia Bisericii din Țările Române este canonizarea de sfinți, precum Cuviosul Nicodim de la Tismana,

Unirea Principatelor Române, realizată în 1859, a fost premisa și cadrul aspirației spre o organizare bisericească pe un plan superior. Pentru că este bine știut faptul că organizarea bisericească s-a adaptat celei de stat. Realizarea Unirii Principatelor aducea cu sine, în chip imperios, și necesitatea unei reorganizări a Bisericii, care avea două mitropolii în cele două țări, care trebuiau aduse împreună într-o structură unitară în cadrul noului stat.

În 3 decembrie 1864, s-a elaborat un proiect de nouă lege privind unirea și organizarea bisericească. Acest proiect a fost, însă, adoptat sub titulatura de Decretul Organic nr. 1.703, pentru înființarea unei autorități sinodale centrale³, și promulgat de domnitor la 6 decembrie.

În acest decret era inserată, în articolul 1, următoarea prevedere fundamentală: „Biserica Ortodoxă Română este și rămâne independentă de orice autoritate bisericească străină în ceea ce privește organizarea și disciplina“. Iar în articolul 3 se stipula că: „Sinodul General al Bisericii Române păstrează unitatea dogmatică a sfintei credințe ortodoxe cu Marea Biserică de Răsărit prin coînțelegere cu Biserica Ecumenică a Constantinopolului“. Acestea sunt cele două idei principale care au stat în cele din urmă la temelia autocefaliei așa cum a fost ea consfințită în 1885, dar pe care o vedem deja pusă în proiect și adoptată în lege încă la 1864. Decretul Organic din 1864, supranumit, într-un context mai larg, Legea Sinodală, este temeiul pe care s-a constituit un Sinod Unit al Bisericilor din Moldova și Țara Românească și care a creat condițiile ca, în fruntea Bisericii, încă din vremea lui Cuza, să fie așezat un mitropolit primat.

Mitropolitul Țării Românești de la București a devenit, din acel moment și până la ridicarea BOR la rang de patriarhat, mitropolit primat. În cazul nostru este vorba de Nifon, care-și începuse păstorirea la 1850 și care a fost primul mitropolit ce a purtat, prin ordonanță domnească, titlul de „primat al României“, de la 11 ianuarie 1865 până în 1875.

Astfel, la 30 martie 1884, patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea s-a retras din scaun, în locul său fiind ales Ioachim al IV-lea, care a păstorit între 1 octombrie 1884 și 14 noiembrie 1886. În Cancelaria patriarhală de la Constantinopol, relațiile cu **Biserica românească** erau mai puțin tensionate și decurgeau firesc spre recunoașterea autocefaliei.

Biserica Ortodoxă Română, cu sprijinul Guvernului României, a continuat activitatea diplomatică printr-un schimb de scrisori cu Patriarhia Ecumenică, desfășurat la începutul anului 1885.

Reprezentant al regelui Carol I, ministrul cultelor și al instrucțiunii Publice, Dimitrie A. Sturdza, a fost cel care a apărat interesele Bisericii în fața patriarhului Ioachim al IV-lea, fiind mandatat de mitropolitul primat Calinic Miclescu să solicite *“recunoașterea necondiționată a autocefaliei Bisericii naționale”*.

În februarie 1885 a avut loc o adunare secretă la Mitropolia din București, la care au luat parte mitropoliții și episcopii țării, în cadrul căreia au fost formulate cererile episcopatului român către Patriarhie de a se recunoaște autocefalia. Episcopii Melchisedec Ștefănescu al Romanului și Iosif Gheorghian al Dunării de Jos au fost însărcinați cu redactarea unei scrisori destinate patriarhului ecumenic Ioachim al IV-lea, din textul căreia urma să reiasă doleanțele ierarhilor români: *Statul român către patriarhul Ioachim al IV-lea*

La 20 aprilie 1885, scrisoarea Sfântului Sinod a fost trimisă Patriarhiei Ecumenice, împreună cu o adresă oficială, purtând antetul Ministerului Cultelor, semnată de Dimitrie Sturdza. Demnitarul român comunica Sanctității Sale că atașează scrisoarea Părintelui Calinic Mitropolit al Ungro-Valahiei și Primat al României, prin care Înaltpreasfinția Sa în numele Sfântului Sinod al României, după ce a primit aprobarea Maiestății Sale Regelui, Augustul meu Stăpân, și a guvernului Său, cere de la Sanctitatea Voastră să binevoiți a acorda binecuvântarea Voastră, Bisericii autocefale a Regatului României, ca soră de aceeași credință ortodoxă. Totodată, în numele regelui și al guvernului, mulțumea patriarhului ecumenic pentru spiritul plin de bunăvoință și pentru simțămintele înalte, ce a arătat în aceste împrejurări, pentru a ajunge cu

toții la un rezultat atât de priincios pentru unitatea și pacea Sfintei Biserici a Răsăritului, Mitropolitul primat Calinic Miclescu către patriarh;

Scrisoarea semnată de al Înalt Sanctității Voastre mai mic în Domnul și împreună-liturghisitor Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Valahiei, Primat și Președinte al Sfântului Sinod al României, Callinic' solicita oficial recunoașterea formală a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Din text reiese că primatul român amintea Patriarhiei Ecumenice autocefalia cu care 'Biserica Ortodoxă Română a fost declarată, bucurându-se de o independență egală cu aceea a celorlalte Biserici autocefale.

Mitropolitul Calinic Miclescu solicita binecuvântarea Patriarhiei Ecumenice și "comunicarea prin Ea a acestui fapt și celorlalte Biserici autocefale": Vin să rog pe Sanctitatea Voastră să binevoiți a da binecuvântarea Voastră acestui fapt, săvârșit în interesul religiei, și a recunoaște Biserica autocefală a Regatului României ca soră de același rit și de aceeași credință întru toate. Mitropolitul de fericită amintire Antonie Plămădeală al Ardealului sublinia că primatul român nu solicita autocefalie pentru Biserica pe care o păstora ci binecuvântare ca semn al unei autocefalii existente în fapt, care avea nevoie numai de confirmare. Totodată, în numele ierarhilor români, mărturisea că Sfântul Sinod al Bisericii Autocefale a României va sta întotdeauna în legătură dogmatică și canonică cu Prea Sfântul Tron Ecumenic, ca și cu celelalte Biserici Ortodoxe Autocefale.

Patriarhul ecumenic Ioachim al IV-lea către statul român

Sinodul patriarhal, întrunit la 25 aprilie 1885, a luat cunoștință de adresele primite din România și a redactat scrisorile de răspuns, pe care le-a trimis în țară prin Gheorghe Ghica, reprezentantul român al Constantinopol. Patriarhul ecumenic Ioachim al IV-lea scria reprezentantului regelui Carol I și al Guvernului României, ministrul Dimitrie Sturdza, care cere de la Marea noastră Biserică a lui Hristos binecuvântarea și recunoașterea Prea Sfintei Biserici a Regatului României ca autocefală: Cererea aceasta, primind-o cu plăcere ca rațională, dreaptă și corespunzătoare cu așezămintele bisericești, ne-am grăbit a o împlini. În acest sens, anunța că a fost redactat Sfântul Tom patriarhicesc și sinodal, prin care Tom binecuvântăm pe Prea Sfânta Biserică a României, recunoscând-o autocefală și întru toate de sine administrată, și proclamăm pe Sfântul ei Sinod, frate în Hristos prea iubit. Regelui Carol îi trimitea părintești binecuvântări și îl anunța de călduroase rugăciuni pentru gloria Maiestății Sale, care totdeauna cu mărinimie ocrotește drepturile și

interesele Bisericii Ortodoxe a României, și pentru prosperitatea poporului român, care a păstrat neatins sfântul depozit al sfintei noastre credințe, celei nepătate, Patriarhul către mitropolitul primat Calinic Miclescu;

Tot la 25 aprilie 1885 a fost trimis și răspunsul patriarhului ecumenic Ioachim al IV-lea către mitropolitul primat al Ungrovlahiei, Calinic Miclescu, prin care se anunța rezultatul solicitării recunoașterii autocefaliei: Această cerere a prea scumpei și respectatei Înalte Prea Sfinției Voastre, luându-o în considerație împreună, cu Sfântul de pe lângă Noi Sinod al Prea Sfințiilor Mitropoliți, frați iubitori ai noștri în Sfântul Duh și coliturghisitori, și chibzuind împreună asupra ei, am găsit-o rațională și dreaptă, și corespunzătoare cu așezămintele bisericești. În acest sens, era anunțată Bisericii Ortodoxe Române redactarea *Sfântului și legalului Tomos Patriarhicesc și Sinodal*, prin care cu bucurie sufletească binecuvântăm pe Prea Sfânta Biserică a României, recunoscând-o autocefală și întru toate de sine administrată și proclamând pe Sfântul ei Sinod de frate prea iubit în Hristos.

Tomosul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române

“Așadar, după ce am deliberat cu Sfântul Sinod cel de pe lângă Noi, al Prea iubiților noștri frați în Sfântul Duh coliturghisitori, declarăm că Biserica Ortodoxă din România să fie și să se zică și să se recunoască de către toți neatâmată și autocefală, administrându-se de propriul și Sfântul Său Sinod, având ca Președinte pe Înalte Prea Sfințitul și Prea Stimatul Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Primat al României, cel după vremi, nerecunoscând în propria sa administrațiune internă nici o altă autoritate bisericească, fără numai pe capul Bisericei Ortodoxe celei una, sfântă, catolică și apostolică, pre Mântuitorul Dumnezeu-Omul, carele este singura temelie și piatra cea din capul unghiului și întâiul și supremul și veșnicul Arhiereu și Arhipăstor.”

(IOACHIM cu mila lui Dumnezeu Arhiepiscopul Constantinopolei, Romei nouă și Patriarh icumenic.)

Asigura, de asemenea, că a fost trimisă enciclica prin care se comunica după prescripțiile vechi acest fapt îmbucurător și tuturor celorlalte Biserici ortodoxe autocefale.

Mesajul regelui Carol I pentru Sfântul Sinod al BOR

Ședința de primăvară din anul 1885 a Sfântului Sinod al Bisericii Autocefale Ortodoxe Române a fost deschisă cu mesajul regelui Carol I, prin care suveranul țării cataloga recunoașterea autocefaliei Bisericii drept “un fapt de mare însemnătate”: Sunt fericit a anunța Prea Sfințiilor Voastre, că autocefalia seculară a Bisericii ortodoxe române a căpătat

binecuvântarea Sanctității Sale Patriarhului Ecumenic, și că astfel poziția Bisericii române, egal îndreptățită cu celelalte Biserici ortodoxe autocefale, surorile ei de aceeași credință și de același rit, se află bine definită. Totodată, aprecia buna colaborare dintre Biserică și guvern în aceste acțiuni diplomatice față de Patriarhia Ecumenică: Acest bun rezultat l-am obținut prin stăruințele Guvernului Meu, cu concursul luminat și patriotic al Prea Sfinților Mitropoliți și Episcopi ai Bisericii române și grație înaltelor simțăminte de adevărată frăție creștinească, ce însuflețește pe Sanctitatea Sa Ioachim IV și pe Sfântul său Sinod. În continuare, suveranul țării recunoștea rolul Bisericii Ortodoxe în statul pe care îl conducea: *Biserica, din a cărei apărare în secolele trecute Româniii își fac gloria lor, a fost totdeauna nedeslipită de destinele țării. Pătruns de acest adevăr istoric și cunoscând credința nestrămutată a poporului în religia lui strămoșească, din cea întâi zi și în tot timpul Domniei Mele am avut dinaintea ochilor Mei un țel constant, mărirea și întărirea Bisericii române, pentru ca ea să rămână acea mare instituție națională de Stat, pe care poporul român să se poată totdeauna sprijini.* Prin aceasta, asigura Bisericii sprijinul necondiționat al statului: *Țara întregă își are ochii țințiți asupra acestei sfinte adunări. Cunosc simțămintele religioase și patriotice, de care este însuflețit Sfântul Sinod, și de aceea guvernul Meu îl va sprijini în toate măsurile, ce va lua în înțelegere cu dânsul și care duc la împlinirea scopului, ce urmărim cu toții - întărirea și mărirea Bisericii și a patriei.* Acestea fiind spuse, 'eu declar deschisă sesiunea de primăvară a Sfântului Sinod al Bisericii ortodoxe române'. Dat în Castelul Peleş în 1 Mai, anul 1885, semnează regele Carol I.

În contextul aniversării în anul 2010 a 1685 de ani de la primul Sinod Ecumenic de la Niceea (325) și a 125 de ani de la recunoașterea oficială a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române (1885), la inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat – în ședința de lucru din 18-19 iunie 2009 – ca anul 2010 să fie declarat „Anul omagial al Crezului Ortodox și al Autocefaliei românești” în Patriarhia Română.

Bibliografie

- Claudiu Cotan, *Ortodoxia și mișcările de emancipare națională*, Editura Bizantină, București, 2004
 Florin Șerbănescu, *Drumul Bisericii Ortodoxe românești, până la autocefalie*
 Ionuț Gabriel CORDUNEANU, *Autocefalie, ecumenicitate și naționalitate, în art. 2 al Statutului pentru Organizarea și Funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, în *Studii teologice*, 1/2006
 Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, compendiu*, ediția a II-a, revăzută și întregită, Editura Andreiană, Sibiu, 2007

INTERNALIZAREA LIBERTĂȚII ȘI ABOLIREA SCLAVIEI - Repere esențiale privind manifestarea Democrației americane -

---

*Adrian-Vladimir Costea,
masterand la Facultatea de Științe Politice,
Universitatea București*

“Pentru o facțiune, libertatea este ca aerul care întreține
focul și fără de care și-ar da duhul”.³⁸

Spre deosebire de antichitate, unde stăpânul unui domeniu se proteja construindu-și un castel și un zid, începând din Renaștere, supraviețuirea depindea de voința oamenilor de a lupta și de a muri pentru el. A-i convinge pe oameni să facă acest lucru este o sarcină politică prin excelență.³⁹ Prin urmare, orice acțiune politică are exact calitatea cadrului conceptual în care este gândită și depinde de ideile politice ale celor care se angajează într-o asemenea acțiune.⁴⁰

Având în vedere aceste aspecte, subiectul acestei lucrări vizează raportul dintre cei dominanți și cei aserviți, dintre stăpân și sclav, dintre suveran și supus, întrucât acest raport reprezintă fundamentul de constituire al oricărui regim politic.

Dacă pentru geometria euclidiană prin două puncte distincte “trece” o singură dreaptă, atunci când este analizat raportul Individ-Regim

---

³⁸ “Liberty is to faction what air is to fire, an aliment without it instantly expires.”, în HAMILTON, MADISON, JAY, *The Federalist Papers*, “The Federalist” No. 10, ed. Clinton Rossiter, A Mentor Book, New York, 1961, p.78, apud. Melvin UROFSKY, *Texte Fundamentale ale Democrației Americane*, traducere de Mihaela Gafencu-Cristescu, Ed. Teora, București, 1995 [1994], p. 54.

³⁹ Michael A. LEDEEN, *Machiavelli despre arta modernă a conducerii*, traducere din engleză de Nastasia Maria și Nastasia Ion, Ed. Humanitas, București, 2004 [1999], p. 12-13.

⁴⁰ Daniel BARBU, *Politica pentru barbari*, Ed. Nemira, București, 2005, p. 11.

politic, dinamismul factorilor implicați⁴¹ împiedică elaborarea unui principiu coerent, universal și - indiferent de context - demonstrabil. Principiile democrației sunt necesare, dar nu și suficiente, întrucât acestea solicită un mediu prielnic de manifestare. Din acest punct de vedere, scopul analizei vizează identificarea principalelor decalaje dintre norma Constituțională și aplicarea acesteia în Statele Unite ale Americii, întrucât pendularea între "Libertate" și "Aserveire" a înregistrat cele mai mari oscilații în ceea ce privește discrepanța și dinamica interpretării Constituției de către statele din Nord și cele din Sud, dar și de către judecătorii Curții Supreme a Statelor Unite.

Teza principală reliefează o evoluție empirică a interpretării și internalizării conceptului de "Libertate", ca valoare esențială a constituționalismului american. Democrația și respectul pentru individ nu s-au manifestat a priori, existând discrepanțe majore în ceea ce privește interpretarea și aplicarea acestora în spațiul American. Un rol major l-a constituit contextul în care raportul dintre cei liberi și cei aserviți s-a manifestat, precum și schimbarea de paradigmă pe care reprezentanții celor aserviți au răspândit-o prin apelul la valorile sacrosante garantate de către Constituția Statelor Unite ale Americii.

Totodată, utilitatea acestui demers rezidă în necesitatea de a înțelege faptul că democrația are nevoie de îndeplinirea anumitor criterii pentru a se manifesta. Într-o societate dezvoltată din punct de vedere economic, protejată de imixtiunea oricărui agent extern, stabilitatea și dezvoltarea pot fi afectate în condițiile în care regimul politic nu garantează protecția drepturilor și libertăților inerente ființei umane. În acest sens, Statele Unite reprezintă cel mai elocvent exemplu de dezvoltare, prin faptul că abolirea sclaviei și a discriminării rasiale au contribuit la extinderea democrației în Europa Centrală și de Est, întrucât Modelul American evidențiază în mod clar contrastul față de Modelul Sovietic.

În ceea ce privește metoda de identificare a factorilor care au generat abolirea sclaviei și internalizarea libertății drept valoare

---

⁴¹ "A proiecta individul și a construi o casă reprezintă, pentru Alexandr Zinoviev, două lucruri diferite. Atunci când se înalță o casă, se așează cărămida la locul potrivit, cu certitudinea că ea va rămâne acolo un timp suficient de lung. Imaginați-vă însă niște cărămizi înzestrate cu conștiință și voință, capabile să se deplaseze, să-și schimbe forma și dimensiunile, să se distrugă și să zămislească alte cărămizi, impuse de dorința de a urca la etajele superioare și de a înlătura celelalte cărămizi... Cu ce ar mai semăna o asemenea casă?" în Cristian PREDA, *Tranziție, Liberalism și națune*, Ed. Nemira, București, 2001, p.109.

fundamentală a normei și spiritului ansamblului constituțional american, este necesară focalizarea atenției asupra etapelor și mecanismelor supunerii. De ce se supun oamenii? De ce acceptă să fie aserviți? Există o schimbare de paradigmă majoră care îi determină să se revolte și să exercite presiune la nivelul federației pentru abolirea sclaviei?

Urmând metoda elaborată de Michel Foucault în lucrarea “Trebuie să apărăm societatea”, studiarea “cum-ului puterii” se realizează din perspectiva discriminării rasiale și a sclaviei, prin încercarea de a surprinde mecanismele de aservire între două repere/ limite: 1) regulile de drept, care delimitează, formal puterea; 2) efectele de adevăr pe care această putere le produce. Diferența majoră în ceea ce privește metoda de analiză constă în deplasarea atenției asupra factorilor care au determinat apariția suveranului, către acei factori care au contribuit la apariția supusului.⁴²

În plus, pentru delimitarea cadrului conceptual necesar reflecției privind problematica drepturilor politice și civile, se impun următoarele observații:

→ În primul rând, Sclavia nu este o invenție americană. *În genere*, se poate conchide faptul că Statele Unite nu aveau nici o responsabilitate în ceea ce privește originea acesteia⁴³, ci doar în menținerea și extinderea ei. Sclavia a

---

⁴² “În loc să caut unde și cum, în suveranitate, așa cum a fost înfățișată de filosofie, fie ea a dreptului monarhic sau a dreptului democratic, se întemeiază puterea de a pedepsi, am preferat să încerc să văd în ce fel pedeapsa, puterea de a pedepsi prinde corp, efectiv, într-un anumit număr de instituții locale, regionale, materiale, indiferent că e vorba de supliciu sau de încarcerare. (...) Deci nu: de ce vor unii să domine? Ce caută? Care le e strategia de ansamblu? Ci: cum anume se petrec lucrurile în chiar momentul, la nivelul, la suprafața procedurii de aservire, sau în acele procese continue și neîntrerupte care aservesc corpurile, dirijează gesturile și guvernează comportamentele. Cu alte cuvinte, în loc să ne întrebăm cum apare suveranul deasupra, să încercăm, mai curând, să vedem felul în care, puțin câte puțin, progresiv, realmente, material sunt constituiți supușii.” În Michel FOUCAULT, *Trebuie să apărăm societatea*, Ediția a doua, Traducere de Bogdan Ghiu, Idea Design & Print, Cluj, 2009 [1997], p. 36.

⁴³ În ceea ce privește originea sclaviei, se poate observa faptul că aceasta există încă din Antichitate. Un exemplu elocvent în acest sens este reflectat în lucrările lui Aristotel și Platon.

Pentru Aristotel, “prin natură unii sunt liberi, iar alții sclavi – este evident: pentru aceștia din urmă este și avantajos a fi în sclavie, și este și drept.” (Sursă: ARISTOTEL, *Politica*, Capitolul V (11), în Gheorghe VLĂDUȚESCU (coord.), Ion BĂNȘOIU, Savu TOTU, *Istoria filosofiei în texte alese*, Paideia, București, 2004, pp. 109-111.). Totodată, “cine prin natura sa nu își aparține sieși, ci altuia, deși este om, acela este, prin natură, sclav; și este omul altcuiva cel care deși este om, e o proprietate; iar proprietatea este un instrument de acțiune și totodată un instrument separabil” (Sursă: ARISTOTEL, *Politica*, Capitolul III (6), în Gheorghe VLĂDUȚESCU (coord.), *Op. Cit.*, pp. 109-111.).

În schimb, pentru a legitima raportul dintre stăpân și sclav, Platon apelează la Mitul Sângelui și al Gliiei (Mitul Metalelor din Om și al celor Iviți din Pământ), potrivit căruia “Zeul... a amestecat aur în facerea acelora dintre voi în stare să conducă... Câți le sunt acestora ajutoare, au argint în amestec, iar fier și aramă se află la agricultori și la ceilalți meseriași” (Sursă: PLATON, *Republica*, 415 a, apud. Karl

reprezentat o moștenire a dominației britanice, a perioadei coloniale, fiind preluată de noua cârmuire.⁴⁴ Astfel, în 1619, o corabie a ancorat la Jamestown, iar de pe ea s-au vândut douăzeci de negri care fuseseră transportați din Africa; munca înrobită fiind considerată un fapt obișnuit în colonii din cauza deficitului acut de mână de lucru. În plus, în jurul anului 1650, coloniștii albi au decis că negrii vor fi sclavi ***durante vita*** (pentru toată viața), iar copiii lor vor fi tot sclavi. Din acest motiv, în timpul Revoluției Americane, în cele treisprezece colonii, existau aproximativ cinci sute de mii de sclavi, dintr-o populație de circa trei milioane de locuitori. În momentul constituirii unui nou sistem de guvernare, la Convenția Constituțională din 1787, delegații care au venit la Philadelphia nu au abolit sclavia. O explicație pentru care sclavia reprezenta un subiect neabordabil îl constituie faptul că, în secolul al XVIII-lea, ea era destul de răspândită. În plus, *Biblia menționa sclavia ca fiind răspândită și nu condamnă această practică*. Din aceste motive, în 1860, existau aproape patru milioane de negri, bărbați și femei, în sclavie.⁴⁵

→ În al doilea rând, arhitectura sistemului federal al SUA a exercitat o influență considerabilă în ceea ce privește raportarea la drepturile și libertățile cetățenilor, precum și semnificația conceptului de “cetățenie” americană. Pe de o parte, din arhitectura sistemului federal rezidă dreptul Curții Supreme de a stabili constituționalitatea unei legi sau a unei dispoziții guvernamentale, ceea ce îi conferă acesteia poziția unui arbitru suprem și suveran, întrucât prin deciziile sale, Curtea Supremă stabilește sensul și decizia interpretării textului constituțional. Deși decizia Curții se pronunță în cadrul unui caz dat, ea dobândește valoare obligatorie de precedent pentru

---

R. POPPER, *Societatea deschisă și dușmanii ei*, Volumul 1, *Vraja lui Platon*, traducere de D. Stoianovici, Humanitas, București, 1993 [1957], p.164.). Drept consecință, conchide Platon, “Principiul cel mai înalt din toate este că nimeni, fie el bărbat sau femeie, să nu fie niciodată fără un conducător. Și nici să nu fie deprins sufletul cuiva să facă ceva din proprie inițiativă, fie că e lucru serios sau de joacă. Ci, atât în vreme de război cât și în vreme de pace, să aibă ochii ațintiți spre conducător și să-l urmeze cu credință. Să asculte de el chiar și în cele mai neînsemnate lucruri; bunăoară, să se scoale, să se miște, să se spele ori să mănânce... numai când i se poruncește. Într-un cuvânt, să-și obișnuiască sufletul, printr-un îndelungat exercițiu, că nici măcar să nu i se năzără vreodată să acționeze de unul singur și să devină complet incapabil de așa ceva.” (*Sursă: PLATON, Legile, 942 a, apud. Karl R. POPPER, Op. Cit., p.19.*)

⁴⁴ René RÉMOND, *Istoria Statelor Unite ale Americii*, traducere de Traian Ființescu, cuvânt înainte și note de Bogdan Antoni, Corint, București, 1999 [1959], p. 69.

⁴⁵ Melvin UROFSKY, *Op. cit.*, p. 127.

toate cazurile similare din viitor.⁴⁶ Pe de altă parte, statele beneficiază de dreptul de a se pronunța liber asupra problemelor care le privește doar pe ele.⁴⁷ Din acest motiv, “în conformitate cu Constituția Statelor Unite”, nici Congresul, nici Corpurile Legiuitoare Teritoriale nu pot exclude sclavia de pe nici un teritoriu al Statelor Unite⁴⁸:

Articolul IV, Paragraful 2, Constituția Statelor Unite (1789)

(2) O persoană acuzată în orice stat de trădare, crimă sau alte delictе și care fuge de judecată și va fi găsită în alt stat, va putea fi predată, la cererea autorității executive a statului de unde a fugit, pentru a fi transportată în statul care are jurisdicție asupra crimei.

(3) Nici o persoană care este obligată la un serviciu sau la muncă într-un stat sub regimul legilor aceluia stat și care fuge în alt stat, nu va putea fi eliberată, ca urmare a oricăror legi sau reglementări din acel stat, din serviciu sau din muncă, ci va fi predată, la cererea părții căreia i se datorează acest serviciu sau muncă.

Contrar valorilor și principiilor enunțate prin intermediul Declarației de Independență din 4 iulie 1776, potrivit căreia “toți oamenii se nasc egali”, și “sunt înzestrați de Creator cu anumite drepturi inalienabile, că între acestea se număra viața, libertatea și căutarea fericirii”⁴⁹, imposibilitatea Congresului de a interveni asupra problemelor interne din interiorul statelor, a favorizat o dezvoltare surprinzătoare a exploatării sclavilor, deoarece

⁴⁶ Mircea REBREANU, *SUA, Constituție, Democrație*, Editura Albatros, București, 1991, p. 220.

⁴⁷ René RÉMOND, *Op. cit.*, p.72.

⁴⁸ Melvin UROFSKY, *Op. cit.*, p. 160.

⁴⁹ Preambul Declarației de Independență SUA, 4 iulie 1776, apud. Victor DUCULESCU, Constanța CĂLINOIU, Georgeta DUCULESCU, *Drept constituțional comparat*, Tratat, vol. I, ediția a treia, revăzută și adăugită, Lumina Lex, București, 2002, p. 183.

În această perioadă, statele din Nord proclamă faptul că toți oamenii sunt prin natură liberi și independenți și au drepturi inerente, pe care trebuie să le păstreze atunci când se “unesc” într-o societate. A se vedea Declarația drepturilor adoptată de Adunarea din Statul Virginia, la 12 iunie 1776, redactată de George Mason, Articolul 1: “Toți oamenii se nasc în mod egal liberi și independenți: au drepturi sigure esențiale și naturale, de care nu pot, prin nici un fel de contract, să-și lipsească sau să-și despoaie urmașii: acestea sunt dreptul de a se bucura de viață și de libertate, cu mijloacele de a obține și a de a poseda proprietăți, de a căuta și de a obține fericirea și siguranță.”. Același articol 1 este prezent în Declarația drepturilor Locuitorilor statului Pennsylvania (septembrie 1776), precum și în Declarația Drepturilor Locuitorilor Republicii Massachusetts (martie 1780). (Surse: Victor DUCULESCU, *Op. Cit.*, p. 182; Stéphane RIALS, *Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului*, traducere de Ciprian Dumea, Nadia Fărcaș, Mirela Mircea, Polirom, Iași, 2002 [1988], pp. 371, 376, 391).

aceasta era o afacere foarte profitabilă pentru statele din Sud.⁵⁰ Acest fapt determina accentuarea diferențelor dintre Nord și Sud. În timp ce Nord-Estul se industrializa, Sudul rămânea exclusiv agricol.⁵¹

Divergențele dintre statele din Nord și cele din Sud au escaladat atunci când ambele doreau cucerirea Vestului. Pe de o parte, Sudul avea nevoie de noi pământuri pentru a lărgi granițele cultivării bumbacului, colonizând Arkansas. Însă, pământul nu aducea nici un beneficiu dacă nu era cultivat, folosind astfel munca sclavilor. Prin urmare, statele din Sud erau nevoite să convingă statele din Vest să adopte constituții în care sclavia să fie admisă. Pe de altă parte, extinderea sclaviei punea în pericol instituțiile statelor din Nord, ceea ce ar echivala cu pierderea libertății fermierilor.⁵²

Profitând de acest context de instabilitate, între 1776 și 1860 au avut loc peste două sute de revolte ale sclavilor, în încercarea de a-și dobândi libertatea. *Una dintre cele mai sângeroase revolte care a înfricoșat mulți albi din Sud aparține Rebeliunii provocate de Nat Turner, care împreună cu o mână de sclavi s-au ridicat în mod spontan la luptă în august 1831, în Southampton Country, Virginia. Până când miliția a potolit insurecția, peste optzeci de sclavi se alăturaseră rebeliunii, reușind să omoare peste șazeci de albi, fapt ce a determinat statele sudice să înăsprească legile care îngrădeau conduita sclavilor.*⁵³

În plus, neliniștea din sud a crescut începând cu 1833, odată cu înființarea la Philadelphia a Societății americane împotriva sclaviei, condusă de înfocatul abolitionist William Lloyd Garrison. Obiectivul principal al acesteia era acela de a pune capăt sclaviei în Statele Unite, considerând că aceasta “este ilegală, dacă nu în virtutea Constituției (pe care Garrison o condamnase ca fiind <<un pact cu iadul>>), atunci în mod cert, în virtutea legii firii”.⁵⁴

Schimbarea de paradigmă pe care o produce “Declarația de opinie” (1833) a lui William Lyoyd Garrison, se fundamentează pe argumentul conform căruia “Congresul are dreptul și este obligat în mod solemn să suprimă comerțul cu sclavi între state și să abolească sclavia din acea parte a teritoriului pe care Constituția l-a plasat sub jurisdicția sa

---

⁵⁰ René RÉMOND, *Op. cit.*, p. 70.

⁵¹ *Ibidem*, p. 67.

⁵² *Ibidem*, p. 73.

⁵³ Melvin UROFSKY, *Op. cit.*, p. 129.

⁵⁴ *Ibidem*, pp. 129-130.

exclusivă”. Chiar dacă “Congresul nu are dreptul de a se amesteca în treburile oricăruia dintre statele sclavagiste”, Constituția permite abolirea sclaviei prin suprimarea comerțului cu sclavi între state. În plus, eliberarea sclavilor nu presupune deposedarea stăpânilor de proprietate, ci o dreptate făcută sclavului, întrucât stăpânitorii de sclavi nu sunt proprietari de drept asupra a ceea ce ei pretind.⁵⁵

Cu toate acestea, efectul acestor revolte era destul de limitat, întrucât Articolul al patrulea din Constituție (paragraful al doilea), obliga statele să predea sclavii fugari proprietarilor lor. În schimb, un rol important a aparținut statelor nordice care refuzau să extrădeze pe cei evadați, apărându-i de stăpânii lor și vânzătorii de sclavi angajați de aceștia. Un exemplu elocvent în acest sens privește *Legea asupra libertății persoanei a statului Massachusetts* din 1855, al cărei scop principal era acela de a reduce tensiunile dintre Nord și Sud, în urma scandalului provocat de capturarea și extrădarea unui sclav numit Anthony Burns. Escaladarea conflictului, prin faptul că o mulțime ostilă a încercat să-l elibereze, iar în învâlmășeala produsă a fost ucis un gardian, a avut ca efect înăsprirea pedepselor pentru sclavii fugari și trimiterea lui Burns înapoi în Virginia sub o masivă escortă federală și statală.⁵⁶

Un moment esențial în ceea ce privește reflecția asupra problematicii abolirii sclaviei, este reprezentat de Cazul **Dred Scott contra Sandford** din 1857, datorită modului în care Curtea Supremă a încercat să impună o soluție juridică unei probleme politice, ceea ce a adus numeroase critici la adresa Curții și a președintelui ei, judecătorul Roger Brooke Taney (judecătorul Charles Evans Hughes, unul dintre următorii președinți ai Curții, a descris această situație ca fiind o mare “automutilare”).⁵⁷

Cazul Dred Scott contra Sandford (1857)

Scott, născut sclav, aparținea unui chirurg militar, însă fusese transportat de stăpânul său în zona liberă din teritoriul Louisiana. O dată cu moartea stăpânului său, Scott solicita justiției dobândirea libertății, pe temeiul că, sclavia fusese scoasă în afara legii în teritoriul liber – Louisiana -, iar el devenise liber atunci când stăpânul

⁵⁵ Lousi RUCHAMES, ed. *The Abolitionists*, 1963, p. 78, apud. Melvin UROFSKY, *Op. cit.*, p. 132.

⁵⁶ Melvin UROFSKY, *Op. cit.*, p. 149.

⁵⁷ *Ibidem*, p. 152.

său a murit. Argumentul principal al lui Scott sublinia faptul că atunci “când cineva devine liber, rămâne liber”.

Decizia Curții Supreme

Scott, fiind sclav, nu-și putea exercita prerogativele de cetățean liber de a acționa în judecată într-o curte federală. Totodată, Compromisul Missouri din 1820 era considerat neconstituțional, deoarece Congresul nu le putea interzice cetățenilor să-și ia cu ei proprietatea, în speță, sclavii, pe orice teritoriu aflat în posesia Statelor Unite. De aceea, Președintele Curții, Taney, a conchis faptul că “un sclav era o proprietate și nimic mai mult, care nu putea deveni niciodată cetățean”.⁵⁸

Interpretarea oferită de Curtea Supremă în judecarea acestui caz a avut un impact puternic asupra relației dintre stăpâni și sclavi. Însă, în loc să rezolve în totalitate această problemă și să legitimizeze sclavia pe teritoriile Statelor Unite, decizia Curții a avut drept efect înmulțirea protestelor și acutizarea stării de tensiune. Se pune în discuție discrepanța majoră dintre Nord și Sud, precum și valorile sacrosante care fundamentează constituționalismul american.

Totodată, momentul Dred Scott contra Sandford a contribuit la evoluția empirică a interpretării și internalizării conceptului de “Libertate”. Deși prin decizia Curții se legitima sclavia, nu trebuie neglijat faptul că democrația nu s-a manifestat a priori, iar adâncirea discrepanțelor dintre Nordul industrializat și Sudul agricol au contribuit la schimbarea de paradigmă. Este însă vorba despre un proces îndelungat, cu numeroase conflicte și momente de instabilitate în interiorul Statelor Unite.

Aspecte ale acestei stări de tensiune sunt reflectate în discursul “O casă învrăjbită”⁵⁹, rostit de Abraham Lincoln, în ziua de 17 iunie 1858, cu ocazia închiderea Convenției Republicane. Prin acest discurs, Lincoln reflectă starea de spirit a oamenilor din Nord, îngrijorați de imoralitatea sclaviei și de nevoia de a păstra Uniunea. Potrivit lui Lincoln, “O casă

⁵⁸ *Ibidem*, p. 152.

⁵⁹ Roy P. BASLER, ed., *Collected Works of Abraham Lincoln*, vol 2 (1953), 461-468, apud. Melvin UROFSKY, *Op. cit.*, pp. 158-160. Varianta în engleză “House Divided Speech”, accesată la data de 22.12. 2013, disponibilă la <http://www.abrahamlincolnonline.org/lincoln/speeches/house.htm>

învrăjbită împotriva ei înseși nu poate să stea în picioare”⁶⁰, Uniunea înseși este pusă în pericol având în vedere faptul că este pe jumătate sclavagistă și pe jumătate liberă.

În același timp, Lincoln subliniază “punctele centrului de greutate” din hotărârea *Dred Scott*, ca repere ale politicii de “nepăsare” care puneau în pericol Uniunea. În primul rând, remarcă Lincoln, o consecință a hotărârii evidențiază faptul că “nici un sclav negru importat ca atare din Africa și nici un descendent al unui atare sclav nu poate fi vreodată cetățean al vreunui Stat în sensul în care acest cuvânt este folosit în Constituția Statelor Unite”. Drept urmare, negrii sunt privați, în orice împrejurare, de a beneficia de prevederile Constituției Statelor Unite, potrivit căreia, “Cetățenii fiecărui Stat vor fi îndreptățiți să beneficieze de toate privilegiile și imunitățile cetățenilor din celelalte State” (Articolul IV, Paragraful 2). În al doilea rând, sclavia nu poate fi exclusă de către Congres sau de către Corpurile Legiuitoare Teritoriale, de pe nici un teritoriu al Statelor Unite. Se promovează astfel proliferarea sclaviei, garantându-le stăpânilor dreptul de proprietate asupra sclavilor. Nu în ultimul rând, decizia Curții este importantă prin dobândirea valorii de precedent: Dacă deținerea lui *Dred Scott* de către stăpânul său într-un Stat liber este legală, atunci, orice stăpân poate deține în sclavie un negru în orice stat liber, fără ca aceasta să semnifice eliberarea acestuia împotriva proprietarului. În plus, tribunalele Statelor Unite nu vor avea competența de a se pronunța într-un asemenea caz, iar hotărârea va aparține aceluia stat sclavagist din care provine proprietarul sclavului respectiv.⁶¹

Deși Lincoln și Nordul s-au angajat în războiul de secesiune să păstreze Uniunea, mai degrabă decât să elibereze sclavii, emanciparea a devenit factorul principal al mobilizării și totodată, țelul cel mai important datorită căruia oamenii acceptaseră să lupte. După victoria Uniunii de la Antietam, în toamna anului 1862, proclamația preliminară elaborată de Abraham Lincoln preciza faptul că, începând cu ziua de 1 ianuarie 1863, toți sclavii vor fi eliberați din acele state aflate în stare de rebeliune.⁶²

“Că în prima zi de ianuarie din anul Domnului una mie opt sute și saizeci și trei, toate persoanele deținute ca sclavi în cuprinsul oricărui

⁶⁰ “<<A house divided against itself cannot stand.>> I believe this government cannot endure, permanently half slave and half free.”, Abraham LINCOLN, “House Divided Speech”.

⁶¹ Melvin UROFSKY, *Op. cit.*, p. 160.

⁶² *Ibidem.*, p. 165.

Stat ori parte anume a vreunui Stat ai cărui locuitori se vor afla în stare de rebeliune împotriva Statelor Unite, vor fi atunci și de atunci înainte pentru totdeauna libere; și Guvernarea Executivă a Statelor Unite, posedând autoritatea militară și navală decurgând din acea poziție, va recunoaște și va susține libertatea unor atare persoane și nu va lua nici o măsură sau dispoziție în vederea împiedicării unor atare persoane sau a vreuneia dintre ele în eforturile lor de a-și dobândi cu adevărat libertatea”.⁶³

Textul Proclamației de Emancipare are ca premise interpretarea pe care Lincoln o oferea Constituției, și anume, promisiunea de egalitate care emana din textul acesteia, “afirmația că toți oamenii au fost creați egali”.⁶⁴

Se observă astfel o amplificare a discursurilor aboliționiste, precum și o intensificare a presiunii exercitate de către statele din Nord. Chiar dacă este dificil de măsurat impactul real pe care aboliționiștii l-au generat, nu trebuie neglijat faptul că aceștia și-au îndeplinit obiectivul în mod treptat, în special datorită victoriei Nordului în războiul de secesiune. Ideile și Argumentele Aboliționiștilor, au fost necesare, dar nu și suficiente, însă acestea și-au produs efecte în urma triumfului civilizației născută în Noua Anglie (puritană, egalitară, democratică, predominant urbană și industrială) asupra civilizației plantatorilor din Sud (aristocratică, rurală). În plus, consecințele războiului ruinează economia tradițională a Sudului, concomitent cu dispariția mâinii de lucru asigurate de sclavi. Prin dispariția

---

63 "That on the first day of January, in the year of our Lord one thousand eight hundred and sixty-three, all persons held as slaves within any State or designated part of a State, the people whereof shall then be in rebellion against the United States, shall be then, thenceforward, and forever free; and the Executive Government of the United States, including the military and naval authority thereof, will recognize and maintain the freedom of such persons, and will do no act or acts to repress such persons, or any of them, in any efforts they may make for their actual freedom.", Abraham LINCOLN, *Emancipation Proclamation*, Washington, January 1, 1863, in John G. NICOLAY and John HAY, *Complete Works of Abraham Lincoln*, vol 9 (1905), p. 161, apud. Melvin UROFSKY, *Op. cit.*, p. 166. <http://www.abrahamlincolnonline.org/lincoln/speeches/emancipate.htm>

64 "Four score and seven years ago our fathers brought forth on this continent, a new nation, conceived in Liberty, and dedicated to the proposition that all men are created equal." ("Cu de patru ori doua decenii si inca sapte ani in urma, stramosii nostril au creat pe acest continent o noua natiune, conceputa in Libertate si consacrata afirmatiei ca toti oamenii au fost creati egali."), Abraham LINCOLN, *Discursul de la Gettysburg*, în Melvin UROFSKY, *Op. cit.*, pp. 168-169. Textul original în limba engleză, accesat la data de 22.12.2013, disponibil la <http://www.abrahamlincolnonline.org/lincoln/speeches/gettysburg.htm>

marilor plantații și prin risipirea forței de muncă din Sud, se creează contextul favorabil abolirii sclaviei.⁶⁵

În acest context, în următorii ani, au fost adoptate două amendamente constituționale care au reglat cadrul normativ în ceea ce privește problema sclaviei pe întreg teritoriul Statelor Unite.

Amendamentul XIII, Constituția SUA, 18 decembrie 1865

Paragraful 1. În cuprinsul hotarelor Statelor Unite sau în oricare loc aflat sub jurisdicția lor, nu este permisă nici sclavia, nici servitutea involuntară, cu excepția cazului în care constituie pedeapsa pentru o faptă penală, pentru care partea în cauză a primit o condamnare justă.

Paragraful 2. Congresul este împuternicit să impună aplicarea acestui articol printr-o legislație corespunzătoare

Amendamentul XIV, Constituția SUA, 28 iulie 1868

Paragraful 1. Toate persoanele născute sau naturalizate în Statele Unite și supuse jurisdicției lor sunt cetățeni ai Statelor Unite și ai statului în care locuiesc. Nici un stat nu va elabora sau aplica vreo lege care să restrângă privilegiile sau imunitățile cetățenilor Statelor Unite; nici un stat nu poate priva vreo persoană de viață, libertate sau proprietate fără a urma cursul firesc procedurilor legale; și nici nu va refuza vreunei persoane aflate sub jurisdicția sa protecția egală a legilor.

În schimb, ca efect secundar, apare o nouă problemă, aceea a discriminării rasiale, care va persista timp de o sută de ani, perioadă în care deciziile Curții Supreme vor exercita o influență semnificativă în ceea ce privește internalizarea Libertății drept normă de conduită, concomitent cu sentimentul de toleranță și non-discriminare față de cei care sunt de altă religie, culoare, rasă sau a locului unde s-a născut.

---

⁶⁵ René RÉMOND, *Op. cit.*, p. 81.

Bibliografie

Lucrări generale:

BARBU, Daniel, *Politica pentru barbari*, Ed. Nemira, București, 2005 ;
 CERNICA, Viorel, *Proiectele filosofiei kantiene*, Institutul European, Iași, 2004 ;
 DUCULESCU, Victor, CĂLINOIU, Constanța, DUCULESCU, Georgeta, *Drept constituțional comparat*, Tratat, vol. I, ediția a treia, revăzută și adăugită, Lumina Lex, București, 2002;
 FOUCAULT, Michel, *Trebuie să apărăm societatea*, Ediția a doua, Traducere de Bogdan Ghiu, Idea Design & Print, Cluj, 2009 [1997];
 LEDEEN, Michael A, *Machiavelli despre arta modernă a conducerii*, traducere din engleză de Nastasia Maria și Nastasia Ion, Ed. Humanitas, București, 2004 [1999];
 MANENT, Pierre, *O filozofie politică pentru cetățean*, traducere din franceză de Mona Antohi, Humanitas, București, 2003 [2001];
 MANENT, Pierre, *Știința politică autentică*, un dialog cu Bénédicte Delorme-Montini, traducere din limba franceză și prefață de Cristian Preda, Baroque Books & Artis, București, 2013 [2012];
 POPPER, Karl, *Societatea deschisă și dușmanii ei*, Volumul 1, *Vraja lui Platon*, traducere de D. Stoianovici, Humanitas, București, 1993 [1957];
 PREDA, Cristian, *Tranziție, liberalism și națiune*, Ed. Nemira, București, 2001;
 RIALS, Stéphane, *Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului*, traducere de Ciprian Dumea, Nadia Fărcaș, Mirela Mircea, Polirom, Iași, 2002 [1988];
 VLĂDUȚESCU, Gheorghe (coord.), BĂNȘOIU, Ion, TOTU, Savu, *Istoria filosofiei în texte alese*, Paideia, București, 2004.

Lucrări speciale:

HAMILTON, MADISON, JAY, *The Federalist Papers*, "The Federalist" No. 10, ed. Clinton Rossiter, A Mentor Book, New York, 1961;
 REBREANU, Mircea, *SUA, Constituție, Democrație*, Editura Albatros, București, 1991;
 RÉMOND, René, *Istoria Statelor Unite ale Americii*, traducere de Traian Ființescu, cuvânt înainte și note de Bogdan Antoni, Corint, București, 1999 [1959];
 TOCQUEVILLE, Alexis, *Despre democrație în America*, trad. de Claudia Dumitriu, vol. II, Humanitas, București, 1995 [1840];
 UROFSKY, Melvin, *Texte Fundamentale ale Democrației Americane*, traducere de Mihaela Gafencu-Cristescu, Ed. Teora, București, 1995 [1994].

Discursuri:

LINCOLN, Abraham, *Discursul de la Gettysburg*, 19.11.1863;
 LINCOLN, Abraham, *Emancipation Proclamation*, Washington, 01.01.1863;
 LINCOLN, Abraham "House Divided Speech", 12.06.1858.

Documente și Hotărâri ale Curții Supreme

Constituția Statelor Unite ale Americii, Articolul IV, Amendamentele XIII, XIV și XIV; 19 Howard (1857), 393, Dred Scott contra Sandford; 163 U.S. 537 (1896), Plessy contra Ferguson;

DIGRESIUNI APROXIMATIVE DESPRE IDENTITATE

---

*Prof. Daniel Murărița,
Liceul Energetic Târgu Jiu*

De unde venim? Cine suntem? Ce suntem? De ce sau în ce scop suntem? Încotro ne îndreptăm? etc. Sunt întrebări care nu pot revendica un răspuns laconic, *hic et nunc*, ci solicită atenție sporită trimițând chiar și pe cel neavizat la sagacitatea reflecțiilor spirituale conturate în decursul istoriei gândirii și având de partea lor proba timpului. Dintre efemeride, cromatici biografice, amprente sociale ce compun, prin amalgamare și sinteză tabloul unui destin uman, exersând răspunsuri la întrebările mai sus formulate, vom reuși să scoatem din paranteza subiectivității și să definim cu oarecare temei conceptul de identitate.

Matricele interpretative în care se regăsește acest termen, contextualizat sau de sine stătător, poate trezi adeseori reticența sau poate cultiva celui implicat impresii lacunare și false aporetici. Unul dintre fondatorii logicii moderne, gânditorul german Gottlob Frege a întărit ideea acestei temeri, subliniind că *identitatea* nu se poate defini „pentru că orice definiție este o identitate, identitatea însăși nu poate fi definită”.⁶⁶ Însă, problematica identității, regăsită în toate științele sociale, se constituie într-un subiect generos. Spectrul exhaustivității acesteia cuprinzând aportul metodologic variat al disciplinelor în cadrul cărora acest concept a fost determinant în înțelegerea altor problematici specioase sau a pivotat înțelegerea altor concepte. Psihologia, psihologia socială, psihanaliza, sociologia, filosofia, antropologia etc. au fundamentat teoretic *identitatea*, îmbogățindu-se astfel orizontul acesteia. Recurgând la transferuri epistemologice, nuanțe complementare identității au dat, prin aportul distinct și aplicat propriului obiect de cercetare, științe precum istoria (identitate etnică, națională), geografia (identitatea de spațiu), lingvistica,

---

⁶⁶ *Encyclopaedia Universalis*, France, 1990, corpus 11, p. 896

literatura beletristică (identitate narativă, eu ficțional), artele (identitate culturală) etc.

Termenul *identitate*, folosit cu precădere în științele sociale, este un termen generic și presupune sensuri specifice în domenii de cunoaștere diferite. Acesta, in extenso, descrie expresia și concepția individualității unei persoane, aspecte care sunt influențate și de afilierile individului la diverse grupuri (ceea ce implică identitatea de grup: identitate culturală, națională, socială etc.).

În **psihologie**, identitatea depinde în mod direct de o multitudine de elemente precum imaginea de sine (modelul mental al unei persoane despre ea însăși), stima de sine și individualitatea. O parte importantă a identității în sens psihologic este identitatea de gen, deoarece aceasta determină în mod semnificativ felul în care o persoană se vede pe sine însăși atât ca individ, cât și ca ființă socială. În psihologia cognitivă, termenul identitate se referă la capacitatea de introspecție a individului și la conștiința de sine.⁶⁷

Cunoscut ca autor al teoriei dezvoltării sociale a ființelor umane, gânditorul american de origine germană, Erik Homburger Erikson a fost unul dintre primii psihologi care s-au interesat în mod explicit de problema identității. Schema eriksoniană se bazează pe o distincție între identitatea Eului (sensul psihologic al continuității), identitatea personală (idiosincrasii personale care deosebesc un individ de semenul său) și identitatea socială și culturală (ansamblul de roluri sociale pe care o persoană le poate juca).⁶⁸

În buna tradiție psihodinamică, lucrările lui Erikson își propuneau să investigheze procesul de formare a identității de-a lungul unei întregi vieți. De exemplu, dezvoltarea progresivă a unei puternice identități a Eului poate fi cartografiată ca o serie de stadii în care identitatea este formată ca răspuns la niște încercări din ce în ce mai grele și mai complicate. Potrivit unor anumite interpretări ale lui Erikson, dezvoltarea unei puternice identități a Eului în paralel cu o integrare solidă într-o societate și o cultură cu un nivel redus de fluctuații duc la o accentuare a sentimentului de identitate în general. În corolar, o deficiență a oricăruia dintre acești factori

---

⁶⁷ Leary, M. R.; Tangney, J. P. (eds). *Handbook of self and identity*. New York: Guilford Press, 2003, p. 84

⁶⁸ Wikipedia.org / Științele sociale

poate crește șansele de apariție a unei *crize de identitate* sau a unei confuzii.⁶⁹

Deși sinele este distinct de identitate, bibliografia psihologiei sinelui poate oferi o imagine a felului în care identitatea este menținută.⁷⁰ Din punctul de vedere al psihologiei sinelui există două zone de interes: procesul prin care un sine este format („Eul”) și conținutul propriu-zis al schemei care formează conceptul de sine („Eu însumi / însămi”). În cel din urmă domeniu, teoreticienii s-au arătat interesați de relaționarea conceptului de sine cu stima de sine, de diferențele dintre modalitățile complexe și simple de organizare a cunoașterii de sine, și de legăturile dintre aceste principii organizatorice și procesarea informației.⁷¹

Paradigma „Neo-Eriksoniană” a status-ului identitar a apărut la sfârșitul secolului XX, în special în urma eforturilor lui James Marcia. Această paradigmă se focusează pe conceptele gemene de explorare și de asumare. Ideea centrală este că sensul identității oricărui individ este determinat într-o mare măsură de explorările și de asumările pe care individul le face în privința unor anumite trăsături personale și sociale. Pe cale de consecință, majoritatea cercetărilor din această paradigmă sunt concentrate pe investigarea nivelului până la care o persoană a făcut anumite explorări și a nivelului până la care persoana respectivă arată disponibilitatea de a-și asuma respectivele explorări.

O persoană poate face dovadă fie de relativă slăbiciune, fie de relativă forță în privința explorărilor și a asumărilor. O tentativă de împărțire în categorii duce la patru posibile permutații: identitate difuză, identitate prescrisă, identitate în moratoriu și identitate îndeplinită. Putem vorbi de identitate difuză în cazul în care unei persoane îi lipsește atât experiența explorării vieții, cât și interesul de a-și asuma până și acele roluri pe care le ocupă fără a le fi ales. Putem vorbi de identitate prescrisă când o persoană nu a făcut alegeri multe și variate în trecut, dar în privința viitorului pare dornică să accepte și să-și asume valori, scopuri sau roluri clare. Putem vorbi de identitate în moratoriu atunci când o persoană dă dovadă de nestatornicie și de nehotărâre, fiind gata să facă alegeri dar fiind incapabilă de a le asuma punându-le în practică. Identitatea asumată este aceea care presupune că o persoană își alege identitatea și își asumă alegerea.

---

⁶⁹ Cote, James E.; Levine, Charles. *Identity Formation, Agency, and Culture*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2002, p. 22

⁷⁰ Ibidem, p. 24

⁷¹ Ibidem, p. 97

Psihologie socială. Într-un sens general, psihologia sinelui investighează relația dintre sinele personal și mediul social. În măsura în care aceste teorii se plasează în tradiția psihologiei sociale „psihologice”, ele au în vedere explicarea acțiunilor unui individ în cadrul unui grup în termeni de evenimente mentale și de stări. În același timp, anumite teorii din perspectiva psihologiei sociale „sociologice” merg mai departe încercând să abordeze problematica identității atât la nivelul cogniției individuale, cât și la nivelul comportamentului colectiv.

Întrebarea ce fundamente psihologice îl determină pe individ să adopte identități de grup rămâne deschisă. Mulți oameni câștigă stimă de sine datorită grupurilor care le conferă identitate, ceea ce antrenează în plus un sentiment de comunitate și de apartenență. O altă problemă pe care cercetătorii au încercat să o abordeze este aceea de a înțelege de ce oamenii se implică în acte de discriminare, adică de ce au tendința de a-i favoriza pe cei pe care îi consideră ca făcând parte din intra-grup în detrimentul celor considerați ca fiind extra-grup, "străini" din afara grupului. Ambelor probleme li s-a dat o deosebită atenție în teoria identității sociale a lui Henri Tajfel⁷² și a lui John C. Turner⁷³. Teoria lor se axează în special pe rolul autocategorizării și încearcă să arate în ce fel un banal sentiment de diferență îi poate determina pe oameni să acționeze într-un mod discriminatoriu. Mai mult, teoria identității sociale arată că însuși activitatea cognitivă de a distinge între intra- și extra-grupuri poate duce la efecte subtile în evaluările pe care oamenii le fac despre ceilalți.⁷⁴

Situații sociale diferite îi obligă de asemenea pe oameni să se atașeze de niște identități individuale diferite, ceea ce îi poate determina pe unii să se simtă marginalizați, oscilând astfel între diferite identificări de grup și identificări individuale. Aceste concepții diferite despre sine însuși duc la construcții imagistice dihotomizate între ceea ce individul dorește să fie (sinele ideal) și ceea ce vede ceilalți în el (sinele limitat). În acest sens, parcursul educațional, statutul ocupațional și rolurile sociale influențează în mod semnificativ formarea identității.⁷⁵

---

⁷² 1919-1982, cunoscut psiholog social britanic prin teoria sa despre identitate și prejudecată

⁷³ 1947-2011, psiholog social britanic autor al teoriei despre autoclasificare și identitate

⁷⁴ Social Identity Theory: cognitive and motivational basis of intergroup differentiation. Universiteit Twente.

⁷⁵ Hurd, E. Confessions of Belonging: My Emotional Journey as a Medical Translator, Qualitative Inquiry, December 2010, vol. 16, no. 10, p. 783-791

Kenneth Gergen a formulat clasificări suplimentare, care includ manipulatorul strategic, personalitatea pasișă și sinele relațional. Manipulatorul strategic este o persoană care începe să privească toate accepțiunile identității ca pure exerciții de rol și care, pe cale de consecință, treptat ajunge alienat de „sinele” său social. Văzând interacțiunile sociale ca oportunități de a se contopi cu rolul, personalitatea pasișă abandonează orice aspirație la o identitate adevărată sau „esențială” și devine astfel rolurile pe care le joacă. În sfârșit, sinele relațional este o perspectivă potrivit căreia indivizii își abandonează orice formă de sine exclusiv, văzând în schimb orice tip de identitate în termeni de interacțiune socială cu ceilalți. Pentru Gergen, aceste strategii se succed una pe alta în faze și se află într-un raport de cauzalitate cu creșterea popularității culturii postmoderne și cu avântul tehnologic al telecomunicației.

În **sociologie**, termenul de „identitate” este pus în corelație cu conceptele de comportament și de rol social. *Negocierea* identității apare în urma procesului de învățare a rolurilor sociale prin intermediul experiențelor personale - în urma interacțiunii cu ceilalți membri ai societății, individul stabilește sensul identității sale, sens recunoscut și acceptat de ceilalți.

Psihologii folosesc cel mai adesea termenul de „identitate” pentru a desemna unicitatea unui individ în funcție de *idiosincrasii* sale. În schimb, sociologii adesea folosesc termenul de „identitate” în sensul de *identitate socială*, ceea ce implică trăsăturile de grup care îl definesc pe individ. Cu toate acestea, în momentul analizei identității unei persoane, fiecare dintre discipline poate folosi oricare dintre sensurile conceptului în funcție de necesități.

Cel mai adesea sociologii au folosit termenul de „identitate” pentru a desemna o idee de sine într-un sens Eriksonian larg:⁷⁶ proprietăți bazate pe unicitate și individualitate care face ca o persoană să fie distinctă de celelalte. Problema identității a stârnit interesul antropologilor în anii '70, odată cu apariția sensibilității moderne la etnicitate și la mișcări sociale. Acest interes a fost consolidat, în urma noilor dezvoltări ale interpretării sociologice, de reconsiderarea felului în care individul este influențat de contextul social global și a felului în care individul contribuie la acest context. În același timp, concepția Eriksoniană a identității a rămas în vigoare, cu rezultatul că termenul de „identitate” a continuat până de curând

---

⁷⁶ Erik Erikson. *Childhood and Society*. Harmondsworth: Penguin Books Ltd., 1972

să fie folosit într-o accepție socio-istorică pentru ca, atunci când se pune problema legăturilor unei persoane cu ceilalți în general și cu un anumit grup de oameni în particular, a se face referiri la calități de profundă asemănare și de uniformitate a persoanelor.

Metoda ambiguă și derutantă a studiului identității a dus la interpretări mai degrabă restrictive ale conceptului, în funcție de două tendințe mai mult sau mai puțin opuse. Prima tendință favorizează o accepție primordialistă potrivit căreia sinele și apartenența la un grup sunt lucruri imuabile, definite de criterii obiective precum caracteristici biologice comune și predecesori comuni. A doua tendință, înrădăcinată în teoria construcționismului social, este aceea de a considera că identitatea este formată de alegeri predominant tactice a unor anumite. Astfel, această tendință pune sub semnul întrebării ideea potrivit căreia identitatea este un dat natural, caracterizat de criterii imuabile și presupus obiective. Ambele accepții ale identității trebuie să fie înțelese în contextele lor istorice și politice respective, contexte caracterizate de dezbateri pe probleme de clasă, rasă și etnicitate. Deși ambele au fost supuse criticilor, aceste accepții continuă să exercite influență asupra conceptualizărilor identității.

Aceste diferite explorări ale „identității” demonstrează cât este de dificil să delimitezi și să clarifici un concept. Cum identitatea este un lucru virtual, este imposibil să fie definită în mod empiric. Studiile asupra identității folosesc termenul cu diferite înțelesuri, de la asemănare fundamentală, fermă și constantă, la fluiditate, contingentă, negociere și așa mai departe. Brubaker și Cooper observă la mulți cercetători o tendință de a confunda termenul „identitate” folosit pentru a desemna o „categorie de practici” cu termenul „identitate” folosit pentru a desemna o „categorie de analize”⁷⁷. Într-adevăr, în loc să țină cont de mecanismele prin care conceptul de „identitate” se cristalizează ca realitate, mulți cercetători dovedesc o tendință de a-și urma propriile preconcepții în privința identității, într-un cadru mai mult sau mai puțin strict al accepțiilor discutate mai sus. În acest context, anumiți cercetători, precum Brubaker și Cooper, au sugerat să se renunțe complet la utilizarea conceptului⁷⁸. Pe de altă parte, alții au căutat să introducă niște concepte alternative în încercarea de a captura dinamica și fluiditatea calităților expresiei sinelui ființei sociale numită om.

---

⁷⁷ Brubaker, Rogers & Frederick Cooper. „*Beyond Identity*”. In: *Theory and Society*, vol. 29, p. 1–47, 2000, p. 5

⁷⁸ Ibidem, p. 1

Stuart Hall, de exemplu, sugerează că ar fi oportună tratarea identității ca un proces, astfel încât să poată surprinde realitatea experiențelor sociale diverse și mereu schimbătoare.⁷⁹

Unii cercetători au introdus ideea de identificare, potrivit căreia identitatea este constituită din diverse componente care sunt „identificate” și interpretate de către indivizi. Construcția unei accepțiuni individuale a sinelui este înfăptuită prin alegerea personală a indivizilor și a valorilor cu care individul se asociază. Astfel de accepții ale identității sunt eliberatoare deoarece recunosc rolul individului în interacțiunea socială și în construcția identității.

Antropologii au contribuit la dezbateri deplasând centrul de interes al cercetării: una dintre primele provocări pentru cercetătorul dornic de a întreprinde o cercetare empirică în acest domeniu este identificarea metodelor analitice potrivite. Conceptul de „limită” este folositor în acest context pentru a demonstra felul în care funcționează identitatea. Așa cum Barth, în cercetările sale asupra etnicității, susținea că centrul de interes al investigației este reprezentat de „limita etnică de definește grupul mai degrabă decât materia culturală pe care o cuprinde”⁸⁰, antropologi precum Cohen și Bray au mutat centrul de interes al studiului analitic de la identitate la limitele care sunt folosite în scopul realizării identificării.⁸¹ Dacă identitatea este un fel de spațiu virtual în care procesele dinamice și semnele folosite pentru identificare sunt făcute vizibile, limitele furnizează cadrul în care acest spațiu virtual este construit. Cohen și Bray s-au concentrat asupra felului în care ideea de apartenență la o comunitate este construită în mod diferit de către membrii individuali ai comunității, precum și asupra felului în care indivizii care formează un grup concep limitele etnice.

În calitate de metodă analitică nerestrictivă și flexibilă, conceptul de 'limită' ajută atât la cartografierea, cât și la definirea schimbării și a mutabilității caracteristice felului în care oamenii își percep și își trăiesc experiența sinelui în societate. În vreme ce identitatea este un 'lucru' volatil,

---

⁷⁹ Hall, Stuart, „*Crossing Boundaries: Stitching The Self in Place*” in *Nothing Stands Still, The Crossing Boundaries Seminar*, European Network for Cultural and Media Studies, Amsterdam, 1992, pp. 4–13

⁸⁰ Barth, Fredrik (ed.), *Ethnic Groups and Boundaries. The social organization of culture difference*. Oslo: Universitetsforlaget, 1969, p. 15

⁸¹ Cohen, A., „*Boundaries and Boundary-Consciousness: Politicising Cultural Identity*”, in M. Anderson and E. Bort (Eds.), *The Frontiers of Europe*. London: Printer Press, 1998

flexibil și abstract, manifestările ei și felul în care este trăită și asumată de individ sunt deschise vederii. Identitatea este evidențiată prin intermediul unor semne precum limba, vestimentația, comportamentul și alegerea spațiului, semne a căror efecte depind de recunoașterea lor de către alte ființe sociale. Semnele ajută la crearea limitelor care stabilesc similarități sau diferențe între cel ce afișează semnul și cel ce percepe semnul, iar eficiența semnelor depinde de înțelegerea împărtășită a sensului lor. Într-un context social, neînțelegerile pot surveni datorită unei interpretări eronate a semnificației unor anumite semne. În mod analog, un individ poate folosi semne ale identității pentru a exercita o influență asupra altor oameni fără a îndeplini în mod necesar toate criteriile pe care un observator extern le-ar putea asocia în mod obișnuit cu identitate abstractă.

Limitele pot fi inclusive sau exclusive în funcție de felul în care sunt percepute de alți oameni. De exemplu, o limită exclusivă se ridică atunci când o persoană adoptă un semn care impune restricții comportamentelor celorlalți. Dimpotrivă, limită inclusivă est creată prin folosirea unui semn cu care alți oameni sunt capabili și pregătiți să se asocieze. Cu toate acestea, o limită inclusivă va impune în același timp restricții oamenilor pe care îi include interzicându-le încadrarea în alte limite. Un exemplu al funcționării limitelor îl constituie folosirea unei anumite limbi de către un nou venit într-o încăpere plină de oameni care vorbesc diverse limbi. Unii oameni pot înțelege limba folosită de noul venit, alții nu. Cei care nu înțeleg limba, ar putea interpreta alegerea noului venit de a vorbi respectiva limbă drept un semn neutru al identității individului.⁸² Dar ar putea de asemenea să perceapă alegerea noului venit drept o impunere a unei limite exclusive menite să îi excludă din cercul social al noului venit. Pe de altă parte, cei care înțeleg limba vorbită de noul venit ar putea să-i interpreteze alegerea drept limită inclusive, prin intermediul căreia noul venit se asociază cu ei și îi exclude pe ceilalți oameni prezenți. Însă, este posibil ca oamenii care înțeleg limba vorbită de noul venit și care vorbesc și o altă limbă să refuze să vorbească limba aleasă de noul venit deoarece îi interpretează alegerea drept o impunere negativă și nepotrivită. Este posibil ca noul venit să fie sau să nu fie conștient de toate acestea, în funcție de diverși factori: noul venit cunoaște sau nu alte limbi, este sau nu conștient de faptul că în încăpere sunt poligloți, manifestă sau nu respect față de cei prezenți etc.

---

⁸² Wikipedia.org /Identitatea

Filosofii au reflectat la rândul lor asupra conceptului de identitate și, în multe feluri, reflecția filosofică asupra identității a precedat reflecția psihologică. Discursul filosofic asupra identității începe cu Descartes. Principiul lui faimos „[eu] mă îndoiesc, deci [eu] cuget, deci [eu] exist”⁸³ i-a determinat pe mulți să se întrebe ce este acest „eu” și dacă se poate ajunge la o definiție a „eu-lui” pornind de la îndoială.

Hegel respinge filosofia carteziană, presupunând că noi nu ne îndoim întotdeauna și că nu suntem întotdeauna conștienți. În faimoasa lui dialectică stăpân-sclav, Hegel încearcă să arate că spiritul / mintea (Geist) devine conștiință numai atunci când întâlnește un alt spirit / minte. Un Geist tinde să-l controleze pe celălalt deoarece până în acel moment nu a întâlnit decât unelte pentru propriul folos. Urmează o luptă pentru dominație, care duce la stăpânire și la sclavie.

Nietzsche, care în anumite sensuri a fost influențat de Hegel și care l-a respins în alte sensuri, propune în *Știința veselă* respingerea „atomismului sufletului”. Nietzsche a presupus că sufletul este o interacțiune de forțe, ceva supus continuei schimbări, foarte îndepărtat de sufletul nemuritor afirmat de Descartes și de tradiția creștină. Din multe puncte de vedere, „construcția sufletului” nietzscheană se aseamănă cu constructivismul social modern.

Pe urmele lui Nietzsche, Martin Heidegger a reflectat la problema identității. Pentru Heidegger, oamenii își formează cu adevărat o identitate doar după ce se confruntă cu moartea. Moartea permite oamenilor să aleagă dintre sensurile construite social în lumea lor și să își îmbine o identitate finită din infinitatea sensurilor. Pentru Heidegger, cei mai mulți oameni nu pot scăpa de „ei”, de o identitate construită social a „felului în care omul trebuie să fie”, creată în mare măsură într-o încercare de a scăpa de moarte prin ambiguitate.

Paul Ricoeur a introdus distincția dintre identitatea „ipse” (sine însuși / însăși, „cine sunt eu?”) și identitatea „idem” (același / aceeași, o perspectivă a unui terț care obiectivează identitatea).⁸⁴

Implicațiile definirii conceptului sunt multiple deoarece lentina „identității” este folosită masiv în analiza fenomenelor în diverse câmpuri și

---

⁸³ *Dubito ergo cogito, cogito ergo sum, sum ergo Deus est* – Discurs despre metodă (1637), René Descartes

⁸⁴ Ricoeur, Paul and Kathleen Blamey. *Oneself as Another* («*Soi-même comme un autre*»), trans. Kathleen Blamey. Chicago: University of Chicago Press, 1995

domenii de cercetare cu tradiție. Pe lângă problema definirii conceptului, problema identității și a construcției identității este o componentă esențială a existenței sociale din timpul istoric care ne este propriu. În ce privește apariția acestor probleme, este de menționat faptul că ideea potrivit căreia un individ are o unică identitate s-a dezvoltat relativ recent în istorie.

Factorii care au influențat importanța acordată identității sunt variați și pot include:

- accentul pus în doctrina protestantă pe responsabilitatea individuală în salvarea propriului suflet;
- diviziunea muncii și specializarea rolurilor în societatea industrială (spre deosebire, de exemplu, de rolurile nediferențiate ale țăranilor în sistemul feudal);
- dezvoltarea unui sentiment al existenței private;
- apariția și dezvoltarea psihologiei ca nou și distinct câmp de cunoaștere și de analiză;
- urbanizarea care a dus la generalizarea muncii remunerate;
- schimbarea structurii familiei și a obiceiurilor sexuale.

Tot ceea ce spun
trebuie înțeles ca o întrebare,
nu ca o afirmație.

WERNER HEISENBERG

CUPRINS

POVESTEA UNEI JUMĂTĂȚI PORTOCALII / 7

Maria-Lavinia Buleac, 10G, Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu

---

MODELE CULTURALE / 10

Ruxandra Raluca Roșca, 9A, Colegiul „Gheorghe Tătărescu” Rovinari

---

DIN CARTE-ÎN CARTE / 14

Prof. Valeria Roșca, Colegiul „Gheorghe Tătărescu” Rovinari

FASCINAȚIA ȘI AMBIGUITATEA RAPORTULUI DINTRE INDIVID ȘI OPINIA
PUBLICĂ - Antagonismul dintre Spirala tăcerii și teza pluralismului
valorilor WAG THE DOG (1997) vs. SWING VOTE (2008) / 22

Adrian-Vladimir Costea, masterand la Facultatea de Științe Politice,
Universitatea București

MELOPEEA SUNETELOR BIZARE... / 30

Prof. Elena-Laura Dițoiu, Liceul Energetic Târgu Jiu, Colegiul Național
„Spiru Haret” Târgu Jiu

INVERS / 33

Dana Ștefania Brașoavă, Anul II, Facultatea de Litere, Universitatea
București

JURNALUL UNUI DESCULȚ 3 / 35

Vali Nicolae, Alexandria

IMPRESII/ADNOTĂRI LA Despre sexul femeii ca un câmp de luptă
în războiul din Bosnia [Matei Vișniec] / 39

Prof. Daniel Murărița, Prof. Laura Dițoiu, Liceul Energetic Târgu Jiu

---

FRANCHEȚE vs. CINISM / 43

Maria-Lavinia Buleac, 10G, Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu

---

MS. MALEEN (distorted-fairytale) / 46

Mihaela Mănoiu, Masterand „Consiliere și orientare filosofică”,
Universitatea de Vest Timișoara

POEZII / 48

Liviu Nanu, Roșiorii de Vede

Rocselana Verdeș, Universitatea „Titu Maiorescu”

Facultatea de Științe Sociale, Politice și Umaniste – București

Colegiul Tehnic „General Gheorghe Magheru” – Târgu Jiu

Ștefania Magdalena Ciulavu, 10C, Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu
Jiu

Nicoleta Băcilă, Colegiul Tehnic „General Gheorghe Magheru” – Târgu Jiu

Florin Arpezeanu, Târgu Jiu

Daniel Murărița, Liceul Energetic Târgu Jiu

LEGILE MORALE / 65

Alexandru-Constantin Nițulescu, Colegiul Național „George Coșbuc”
Motru

ABORDAREA INTERDISCIPLINARĂ A PSALMILOR / 66

Prof. Virginia Cristina Cosma, Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu

---

SIMBOLURI EMINESCIENE / 69

Marius Robu, Craiova

APLICABILITATEA ȘI UTILITATEA FILOSOFIEI pentru copii în cadrul unor
școli timișorene / 72

Ioana Nicolescu, Masterand „Consiliere și orientare filosofică”,
Universitatea de Vest Timișoara

PROFESORI ȘI PĂRINȚI ÎN DEMERSUL EDUCAȚIONAL / 76

Prof. Maria Șchiopu, Colegiul Economic „Hermes” – Petroșani

INTELIGENȚA SOCIALĂ – O COMPETENȚĂ PENTRU VIAȚĂ / 81

Prof. Gabriela Crudu, Colegiul Național „Spiru Haret” Târgu Jiu

---

DIMENSIUNEA PSIHOLOGICĂ A REUȘITEI ȘCOLARE / 85

Prof. Marinela Pîrvulescu, Colegiul Național „Ecaterina Teodoroiu” Târgu
Jiu

AUTOCEFALIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE / 91

Prof. Elena Bărbulescu, Liceul Energetic Târgu Jiu

INTERNALIZAREA LIBERTĂȚII ȘI ABOLIREA SCLAVIEI - Repere esențiale
privind manifestarea Democrației americane - / 99
Adrian-Vladimir Costea, masterand la Facultatea de Științe Politice,
Universitatea București

DIGRESIUNI APROXIMATIVE DESPRE IDENTITATE / 111
Prof. Daniel Murărița, Liceul Energetic Târgu Jiu

---

utopia

ISSN 2247-1626

An VII ▪ Nr. 8 ▪ Aprilie 2017 ▪ ediție nouă
